



## Tapu Sicilinin Aleniyeti Bağlamında Mirasçıların Bilgi Edinme Hakları(\*)

### *Inheritors' Right to Information in the Context of Publicity of the Land Registry\**

Dr. Öğr. Üyesi **Doğa Ekrem DOĞANCI(\*\*)**

#### Öz

Taşınmazlar, sıklıkla en kıymetli malvarlığı değerleri arasında yer alır. Bundan dolayı yasal mirasçılar için özellikle mirasın paylaşımı aşamasında, mirasbırakanın hayattayken devrettiği taşınmazlar hakkında bilgi edinmek kritik bir öneme sahiptir. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu (TMK)'nın miras hukuku kitabında belli şartlar dahilinde mirasçılarının bilgi verme yükümlülüklerinin öngörüldüğü çeşitli hükümler yer almaktadır. Burada dikkate alınması gereken durumlardan biri, tapu sicilinde geçerli olan tapu sicilinin aleniyeti ilkesi (TMK m. 1020) olup buna göre tapu sicil bilgileri belirli sınırlar dahilinde incelenebilmektedir. Bu bağlamda mirasçılarının bilgi edinmeye ilişkin menfaatleriyle taşınmaz üzerindeki hak sahiplerinin ve diğer ilgililerin kişisel bilgilerinin korunmasına ilişkin menfaatleri karşı karşıya gelebilir. Somut olayda mirasçılarının bilgi edinme hakkının kabulü ve bunun kapsamının belirlenmesi, karşılıklı menfaatlerin değerlendirilmesini gerektirir.

Çalışmada tapu sicilinin aleniyeti bağlamında mirasçılarının bilgi edinme talebi bazı yönleriyle irdelenecektir. Öncelikle yasal mirasçılarının mirasın paylaşım aşamasında diğer mirasçılara ve

\*Araştırma Makalesi / Makale Geliş Tarihi: 14.09.2023 - Makale Kabul Tarihi: 24.10.2023 DOI: 10.56701/shd.1360535

Makale Yayın Tarihi: 30.10.2023

\*\*Sakarya Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, Ticaret Hukuku Ana Bilim Dalı, Sakarya-Türkiye.

E-posta: [ddoganci@sakarya.edu.tr](mailto:ddoganci@sakarya.edu.tr) , Orcid No: <http://orcid.org/0000-0002-8771-0907>

üçüncü kişilere karşı bilgi edinme hakkı incelenecektir. Daha sonra TMK m. 1023 dahilinde yasal mirasçıların inceleme hakkı değerlendirilecektir. Bu kapsamda öncelikle 4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu dahilinde TMK m. 1020'nin uygulanabilirliği tartışılacaktır. Daha sonra mirasçının malik olmasından kaynaklı inceleme hakkı ile onun diğer mirasçılarının ve üçüncü kişilerin taşınmazlarına ilişkin inceleme hakkı irdelenecektir.

**Anahtar Kelimeler:** Mirasçıların Bilgi Edinme Hakkı, Mirasçılarının Bilgilendirme Yükümlülüğü, Aleniyet İlkesi, Açıklık İlkesi, Taşınmaz Mülkiyeti, Tapu Sicili, Özel Hayatın Gizliliği, Tapu Sicilini İnceleme Hakkı, Mirasın Paylaşımı, Bilgi Edinme Hakkı

### **Abstract**

Inmovable property are often among the most valuable assets. Therefore, it is of critical importance for legal heirs to obtain information about the immovable property transferred by the deceased, during his/her lifetime, especially during the division of the inheritance. In the inheritance law book of the Turkish Civil Code (TCC), there are various provisions stipulating the obligation of heirs to provide information under certain conditions. One of the conditions to be taken into consideration here is the principle of publicity of the land registry (Art. 1020 of the TCC), which is valid in the land registry, and accordingly, the land registry information can be examined within certain limits. In this context, the interests of the heirs in obtaining information may come into conflict with the interests of the right holders of the immovable property and other interested parties in protecting their personal information. In the concrete case, the acceptance of the heirs' right to information and the determination of its scope requires the evaluation of mutual interests.

In this article in the context of the publicity of the land registry, the request of the heirs to obtain information will be analyzed in some aspects. First of all, the right of legal heirs to obtain information against other heirs and third parties during the division of the inheritance will be examined. Then, the right of examination of legal heirs within the scope of Article 1023 of the TCC will be evaluated. In this context, firstly, the applicability of Article 1020 of the TCC within the scope of the Right to Information Law No. 4982 will be discussed. Then, the heir's right of inspection arising from his/her ownership and his/her right of examination regarding the immovable properties of other heirs and third parties will be examined.

**Keywords:** Right to Information of Heirs, Obligation of Heirs to Inform, Principle of Publicity, Principle of Openness, Immovable Property, Land Registry, Right to Privacy, Right to Examine Land Registry, Sharing of Inheritance, Right of Receiving Information

## GİRİŞ

Bir terekenin aktif ve pasifleri ile genel olarak çeşitli talep dayanakları hakkında bilgi sahibi olmak, özellikle mirasın paylaşımı için büyük bir öneme sahiptir. Bu şekilde miras hukukunda tereke, adil ve doğru şekilde paylaştırılabilir (TMK md. 646 vd.), denkleştirme (TMK md. 669 vd.) veya tenkis (TMK md. 560 vd.) gibi talep ileri sürülebilir, açılması planlanan davaların akıbeti hakkında öngörülebilir tahminler yapılabilir<sup>1</sup>.

Her mirasçının mirasbırakanın sahibi olduğu veya o hayattayken ivazlı veya ivazsız devretmiş olduğu malvarlığına dair hususlar hakkında, bilgi edinme konusunda önemli bir menfaati bulunur<sup>2</sup>. Bu bağlamda mirasçının kanundan, sözleşmeden veya dürüstlük kuralından kaynaklanan bilgi edinme hakkı gündeme gelebilir. Bu kapsamda TMK m. 620 f. 2, 3; TMKm. 646 f. 3; TMK m. 649 f. 2’de mirasçının bilgi edinme hakkına ilişkin hükümler öngörülmüştür. Bilgi edinme hakkına (bilgilendirme yükümlülüğüne) fikri haklar, taşınırlar, taşınmazlar gibi çeşitli malvarlığı değerleri konu olabilir. Bunlar arasında yer alan ve inceleme konusunu teşkil eden taşınmazlar, tereke hesabında sıklıkla en kıymetli olan malvarlığı değerleri arasında yer alır. Bu bağlamda tapu sicil hukukuna egemen olan ilkelerden biri olarak tapu sicilinin aleniyeti ilkesi (TMK m. 1020) zikredilebilir. Buna göre mirasçılarının mirasbırakanın taşınmazlar üzerindeki ve önceki haklarına ilişkin tapu sicil bilgilerini inceleme hakkı gündeme gelebilir. Ancak tapu sicilinin aleniyet ilkesi sınırsız olmayıp tapu sicil bilgileri, belli sınırlar dahilinde incelenebilmektedir.

1 Krş. Tarkan Göksu, “Informationsrechte der Erben”, AJP (2012): 953 vd., 955; Jean Nicolas Druey, “Das Informationsrecht des Erben - die Kunst, Einfaches kompliziert zu machen”, Successio 3 (2011), 185. Yine mirasçılarının yargılama öncesi bilgi edinme menfaatleri hakkında örneğin Krş. Bereitschmid Peter - Matt Isabel, Informationsansprüche der Erben und ihre Durchsetzung, insbesondere Informationsansprüche gegenüber Banken und ihre Geschäftsbeziehung mit dem Erblasser, Successio 2 (2010), 85 vd., 91.

2 Ruth Arnet- Anne Elisabeth Schnierer, “III. Erbrecht, Stunde der Wahrheit? – Informationsansprüche der Erben im Kontext der Publizität des Grundbuchs”, DER MENSCH ALS MASS, Festschrift für Peter Breitschmid, ed. Ruth Arnet, Paul Eitel, Alexandra Jungo, Hans Rainer Künzle (Zürich: Schulthess Juristische Medien AG, 2019), 222. Söz konusu bilgi edinme ihtiyacının, nitelikli bir bilgi ihtiyacı (“qualifiziertes Informationsbedürfnis”) olduğu, zira kendi eylemi olmaksızın kanun gereği mirasçı olan kişinin belki de bilmediği (terekeye konu) değerlere ve yetkilere sahip olduğu, (yazarın ifadesiyle) yasanın bu dayatmasının bilgilendirme yoluyla dengelenmesinin kaçınılmaz olduğu hakkında Bkz. Druey, “Informationsrecht des Erben”, 186.

Mirasçıların bilgi edinmeye menfaati doğrudan bir bilgi edinme talebini doğurmaz<sup>3</sup>. Bunun kabulü, söz konusu menfaat ile ilgili diğer kişilerin menfaatleri, özellikle kişisel bilgilerinin korunması yönündeki menfaatleri arasında bir değerlendirme yapılmasını gerektirmektedir<sup>4</sup>. İlgiler arasında ilk olarak mirasbırakan zikredilebilir. Bu konuda onun ölümü sonrası birtakım bilgilerin öğrenilmemesine ilişkin menfaati düşünülebilir. Bu bağlamda özellikle ölüm sonrası kişilik hakkının<sup>5</sup> devam edip etmeyeceği tartışılabilir<sup>6</sup>. Değinilen konuda çeşitli görüşler ileri sürülmüş olup<sup>7</sup> çalışmanın kapsamını genişletmemek üzere bu tartışmalara değinilmeyecektir. Bu bağlamda bir mirasçının bilgi edinme hakkı karşısında menfaati dikkate alınacak ilgililer arasında diğer mirasçılar ve üçüncü kişiler yer almaktadır. Çalışmada özellikle tapu sicilinin aleniyeti bağlamında yasal ve bu kapsamda saklı paylı mirasçıların bilgi edinme hakları incelenecektir. Bu anlamda vasiyet alacaklılarının, atanmış mirasçıların<sup>8</sup> ve mirasın açılışından

3 BGE 132 III 677 E. 4.2.4, www.relevancy.bger.ch, (Erişim 10 Haziran 2023); Druey, “Informationsrecht des Erben”, 185.

4 Arnet - Schnierer, “Informationsansprüche der Erben”, 222.

5 Ölümden sonrasına etkili (*Postmortal*) kişilik görüşü hakkında örneğin Bkz. Walter Ott - Thomas Grieder, “Plädoyer für den postmortalen Persönlichkeitsschutz”, *AJP* 6 (2001), 627 vd.; Ümit Gezder, “Ölüm Sonrası Hatırayı Koruma Doktrini ve Ölüm Sonrası Kişiliğin Korunması Teorisi”, *İÜHKM* 65/1 (2007), 215 vd.; Rona Serozan- Baki İlkay Engin, *Miras Hukuku* (İstanbul: Seçkin Yayıncılık, 2019), §1, N. 152 vd.; Hüseyin Hatemi, *Kişiler Hukuku* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021), § 10, N. 26 vd.

6 Druey, “Informationsrecht des Erben”, 184; Druey, “Grundriss des Erbrechts”, N. 16; Göksu, “Informationsrechte der Erben”, 955. Son zikredilen yazar mirasbırakanın hayatta iken yapmış olduğu sözleşmelerle özellikle kendisinin kişilik hakkına konu birtakım şeylerin vefatından sonra saklanması hususunda üçüncü kişilerle anlaşabileceğine, ancak bu tür anlaşmaların geçerliliğinin özellikle saklı payın korunması dikkate alındığında tartışmalı olduğuna işaret etmektedir (955). Yine örneğin bu konuda Bkz. Andreas Schröder, “Erbrechtliche Informationsansprüche oder: die Geister, die ich rief...”, *Successio* (2011), 188 vd.; Andrea Dorjee-Good, “Neue (Un-)Klarheiten zur Auskunftspflicht der Banken gegenüber den Erben, Urteilsbesprechung BGer 4A\_522/2018”, *Successio* 2 (2020), 176 vd. İsviçre Medeni Kanun Değişikliği Ön Taslağı’nda (“*Vorentwurf der Erbrechts-Revision*”) VE – ZGB m. 601a’da üçüncü kişilerin bilgi verme yükümlülüğü öngörülmüştür. Bu bağlamda mirasçıların bilgi edinme talebine karşı mirasın mesleki sırlarının ileri sürülemeyeceği VE–ZGB m. 601a f. 3’te belirtilmiştir. Bu konuda Bkz. Die Bundesversammlung der Schweizerischen Eidgenossenschaft, *Vorentwurf Schweizerisches Zivilgesetzbuch (Erbrecht)*, <https://www.bj.admin.ch/dam/data/bj/gesellschaft/gesetzgebung/erbrecht/vorentw-d.pdf>, (Erişim 27 Haziran 2023). Taslak metni bilgilendirme yükümlülüğünün kapsamını genişletmektedir. Diğer taraftan üçüncü kişilerin bilgilendirme yükümlülüğünün açıkça öngörüldüğü VE-ZGB m. 601a Abs. 1, bilgilendirmenin kapsamını üçüncü kişilerin malvarlığı değerleriyle sınırlamıştır. Değinilen durum, üçüncü kişinin kişisel nitelikteki bilgilerini saklamaya dönük menfaatlerine hizmet etmektedir. Ancak kişilik ve malvarlığı değerleri arasında ayırım yapmak her zaman kolay değildir. Örneğin kişisel bir yazışmadaki tereke konusu taşınmazın gerçek satış fiyatı hakkında paylaşılan bilgi böyledir. Söz konusu duruma işaret etmekle yetinilecektir. Yine incelemenin kapsamını genişletmemek üzere bu incelemenin ilgili yerlerindeki dipnotlarda VE – ZGB m. 601a hükmüne ve bunlardan bazılarında ayrıca buna ilişkin değerlendirmelerimiz paylaşılacaktır.

7 Bu konuda örneğin Bkz. Gezder, “Ölüm Sonrası Kişiliğin Korunması”, 212 vd.; M. Kemal Oğuzman vd., *Kişiler hukuku: Gerçek ve tüzel kişiler* (İstanbul, Filiz Kitabevi, 18. Basım, 2018), N. 56 vd.

8 Vasiyet alacaklılarının ve atanmış mirasçıların bilgi edinme hakkı/ yükümlülüğü hakkında Bkz. Daniel Leu, “Auskunftsrechte von Erben wirtschaftlich Berechtigter de lege lata und de lege ferenda”, *successio* 4 (2017), 272; Breitschmid- Matt, “Informationsansprüche der Erben”, 97; Jean Nicola Druey, *Grundriss des Erbrechts* (Bern: Stämpfli Verlag, 2002) § 11 N 22.

önce ileride mirasçı olma ihtimali olan kişilerin bilgi edinme talepleri tartışılmayacaktır<sup>9</sup>. Makalede öncelikle miras hukukunda mirasçının diğer mirasçılara ve üçüncü kişilere karşı bilgi edinme hakkı değerlendirilecektir. Bu kapsamda bir sınırlama olarak mirasçının özellikle mirasın paylaşımı aşamasındaki bilgi edinme hakkı incelenmiştir. Resmi defter tutma işlemi dahilindeki bilgi edinme hakkına, bunu tamamlayıcı olarak değinilmiştir. Bunu takiben TMK m. 1023 dahilinde sadece mirasçının inceleme hakkı (ilgili tapu sicil bilgisinin tapu memuru önünde kendisine gösterilmesini isteme hakkı) irdelenecektir.

Çalışmanın kapsamını genişletmemek üzere TMK m. 1023'te öngörülen örnek alma hakkına değinilmeyecektir. Ayrıca incelemede fiziksel tapu sicili esas alınmış olup elektronik tapu sicili hakkındaki bazı düzenlemelere dipnotta atıf yapmakla yetinilecektir. Bu kapsamda ilk olarak 4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu dahilinde TMK m. 1023'ün uygulanabilirliği incelenecektir. Takiben ise mirasçının sırasıyla malik statüsünden kaynaklı inceleme hakkı ile diğer mirasçıların ve üçüncü kişilerin taşınmazlarına ilişkin inceleme hakkı değerlendirilecektir. Bu kapsamda inceleme hakkına ilişkin menfaatin değerlendirilmesine esas alınan yaklaşım ve bunun aşamaları irdelenecektir. Nihayet birtakım tamamlayıcı değerlendirme ve öneriler ile inceleme sonlandırılacaktır.

Konunun çok yönlü olduğu dikkate alınarak ve makalenin kapsamını genişletmemek üzere aktarılanlar dışında birtakım hususlar da inceleme kapsamı dışında bırakılmıştır. Bunlardan bazıları arasında inceleme konusunun kamu hukuku veya usul hukuku boyutu<sup>10</sup>, terekenin

<sup>9</sup> Bunun gibi ikameli (atamalı) ölüme bağlı tasarruflar bağlamında mirasçıların bilgi edinme hakkına ilişkin özellik arz edebilecek durumlar inceleme dışı bırakılmıştır. Bu konuda Bkz. Jessica Enzmann, *Erbrechtliche Informationsansprüche und deren verfahrensrechtliche Durchsetzung, insbesondere die Stufenklage* (Zürich: Schulthess Verlag, 2023), N. 195 vd.; Breitschmid- Matt, "Informationsansprüche der Erben", N. 69 vd.

<sup>10</sup> Özellikle bu kapsamda mirasçıların usul hukukundan kaynaklı bilgi edinme hakkı ile maddi hukuktaki bilgi edinme hakkının usul hukukunda nasıl ileri sürüleceği zikredilebilir. Mirasçıların usul hukuku bağlamındaki bilgi edinme haklarının uygulanması hakkında örneğin Krş. Biedermann Birgit, "Gerichtliche Durchsetzung von Auskunftsansprüchen im Vorfeld des erbrechtlichen Hauptprozesses zur Klärung von Prozessaussichten", *Anwaltsrevue* 10/2016, S. 423 vd., 424; Enzmann, "Erbrechtliche Informationsansprüche", N. 195 vd.; Breitschmid-Matt, "Informationsansprüche der Erben", 91; Sandro Genna Gian, "Bundesgerichtliche Widersprüchlichkeiten zum Informationsanspruch im Erbrecht?", *successio* 3/2011, 203 vd., 205; Göksu, "Informationsrechte der Erben", 954, 962 vd. vd. Maddi ve usul hukukuna ilişkin bilgi edinme taleplerini karşılaştıran Schröder'in bu konudaki açıklamaları naklen şu şekildedir: "İsviçre hukuk sistemi hem usul hukukuna ilişkin bilgi edinme hakları hem de yargılama öncesi ya da yargılama dışı olarak verilen bilgilere yönelik maddi bilgi edinme haklarını tanımaktadır. Usul hukukuna ilişkin bilgi edinme talepleri, bir eda davası ile takip edilemez. Bunun eksik yerine getirilmesi veya hiç yerine getirilmemesi durumunda tazminat yaptırıma da gündeme gelmez. Usul ve esasa ilişkin bilgi edinme hakları özellikle amaçları bakımından farklılık gösterir: Usul hukukunda karşı taraftan bilgi edinmenin amacı, risk altındaki

paylaşımı veya terekenin yönetiminde görev alan kurum veya kişilerle bilgi edinme ilişkileri<sup>11</sup>, bilgilendirme yükümlülüğüne aykırılığın sonuçları, tapu memurunun TMK m. 1020 f. 2 dahilinde inceleme talebini yerine getirmemesinin sonuçları, 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) dahilinde mirasçıların veya ilgililerin talepleri sayılabilir. Bunun gibi mirasbırakana ait sırları saklama yükümlülüğü olan bankaların, avukatların vb. üçüncü kişilerin durumu ve buna ilişkin tartışmalar<sup>12</sup> başlı başına ayrı inceleme konusu olabilecektir. Değinilen konu ayrıca incelenmeyecek, sadece bu konuya ilişkin bazı hususlara çalışmanın ilgili yerlerinde işaret edilmekle yetinilecektir. Çalışmada yapılan açıklamalarda İsviçre Hukuku çalışma genelinde farklı yoğunluk ve kapsamda tamamlayıcı olarak dikkate alınmış, ayrıca karşılaştırmalı bir inceleme yapılmamıştır.

## I.MİRAS HUKUKUNDA BİLGİ EDİNME HAKKI

### A.MİRASÇILARIN BİRBİRLERİNDEN BİLGİ EDİNME HAKKI:

---

tarafın kanıt sunmasını sağlayabilmektedir. Bununla birlikte burada maddi hukuktaki bilgi edinme taleplerinin aksine, ek bilgi elde edinmesi amaçlanmaz..." (Schröder, "Erbrechtliche Informationsansprüche", 190'dan naklen). Benzer yönde değerlendirmeler için Bkz. Enzmann, "Erbrechtliche Informationsansprüche", N. 53. Miras hukukunun bilgi edinme haklarını sadece seçici bir şekilde öngördüğü, çünkü tarihi İsviçre Medeni özel hukuk yasa koyucusunun, bilgi edinme haklarını usuli nitelikte kabul ettiği ve dolayısıyla öngördüğü düzenlenmelerin usul hukukunun yetki alanına girdiğini varsaydığı hakkındaki tespit için Bkz. Arnet- Schnierer, "Informationsansprüche der Erben", 223.

11 Üçüncü kişilerin mirasçılara yönelttiği bilgi edinme talepleri, terekenin paylaşımında veya terekenin yönetiminde görev alan kurumların veya kişilerin mirasçılara karşı bilgi verme yükümlülüğü veya bunlara karşı mirasçıların bilgi verme yükümlülüğü hakkında örneğin Bkz. Schröder, "Erbrechtliche Informationsansprüche", 196, 198; Göksu, "Informationsrechte der Erben", 957; Necati Şükrü Bayramoğlu, "Mirasçılarının Bilgilendirme Yükümlülükleri", ERÜHFD 12/2 (2021), 204.

12 Peter Breitschmid - Isabel Matt "Informationsansprüche der Erben und ihre Durchsetzung insbesondere Informationsansprüche gegenüber Banken über ihre Geschäftsbeziehung mit dem Erblasser", Successio 3 (2010): 85 vd.; Andrea, Dorjee-Good, "Das Anwaltsgeheimnis ist auch gegenüber den Erben des Klienten zu wahren, BGE 135 III 597", Successio 4 (2010), 299 vd.; Dorjee - Good, "Auskunftspflicht der Banken", 170 vd.; Göksu, "Informationsrechte der Erben", 959 vd.; Schröder, "Erbrechtliche Informationsansprüche", 194 vd., 197 vd., 199 vd.; Zahit İmre - Hasan Erman, Miras Hukuku (İstanbul, Der Kitabevi, 2022), 483, dn. 13; Enzmann, "Erbrechtliche Informationsansprüche", N. 173 vd. Son zikredilen 2013 tarihli çok güncel çalışmada mirasçılarının bilgi edinme haklarına ilişkin yürütülen menfaat değerlendirmesinde sır saklama yükümlülüklerinin durumu incelenmiştir. Bu kapsamda çalışmada genel hatlarıyla avukatların sır saklama yükümlülükleri, banka müşterilerinin sırları, vergi sırları, kişisel verilerin durumu, üretim sırları, ticari sırlar, sözleşme ile kararlaştırılan sır saklama yükümlülükleri, kişinin gizli alanı, posta kayıtlarının gizliliği, sigortacının sır saklama yükümlülüğü incelenmiştir (N. 173 vd., 180 vd., 184 vd., 189 vd.).

TMK'nın miras hukuku kitabının “*paylaşmanın nasıl yapılacağı*” adlı ikinci ayırımı altında, emredici şekilde düzenlenmiş<sup>13</sup>, mirasçıların karşılıklı bilgi edinme yükümlülüklerine (haklarına) ilişkin TMK m. 646 f. 3 (ZGB Art. 607 Abs. 3), TMK m. 649 f. 2 (ZGB Art. 610 Abs. 2) hükümleri yer almaktadır.

TMK m. 646 f. 3'te mirasçıların bilgi verme yükümlülüğüne ilişkin iki özel durum düzenlenmiştir. Söz konusu hükümde bilgilendirme ile yükümlü olduğu öngörülen (birlikte) mirasçılardan ilki, terekeye konu mallara zilyet olan mirasçılardır<sup>14</sup>. Ayrıca ölümü itibarıyla mirasbırakana borçlu olan mirasçılarının da bilgilendirme ile yükümlü olduğu öngörülmüştür. Hükümün geniş olan sözü dikkate alınca bilgi edinmeye hakkı olan hem birlikte mirasçılar hem de üçüncü kişilerdir<sup>15</sup>. Zikredilen mirasçılar dürüstlük kuralına göre kendilerinden talep edilmeden (kendiliğinden bilgi sağlama yükümlülüğü/ “*Pflicht zur Spontaninformation*” dahilinde)<sup>16</sup> mirasın paylaşımını mümkün kılma veya bunu kolaylaştırma yükümlülüğündedirler<sup>17</sup>.

Bilgilendirme yükümlülüğünün konusu ise mirasın paylaşımı için gerekli olan bilgilerin verilmesidir<sup>18</sup>. Mirasçılarının mirasın paylaşımındaki genel bilgi verme yükümlülüğü ise TMK m. 649 f. 2 (ZGB Art. 610 Abs. 2) 'de düzenlenmiştir<sup>19</sup>. Hükümün lafzı geniş bir şekilde kaleme alınmıştır. Buna göre mirasçılar, mirasbırakan ile aralarındaki ilişkiler ile ilgili olarak

13 Krş. Stephan Wolf – Stephanie Hrubesch Millauer, Grundriss des Schweizerischen Erbrechts (Bern: Stämpfli Verlag, 2017), N. 1671; Wolf- Genna, “Erbrecht”, 238 vd.

14 Arnet - Schnierer, “Informationsansprüche der Erben”, 224.

15 Stephan Wolf, “ZGB Art. 602-605, 607-611”, Berner Kommentar, Art. 602–619 ZGB, ed. Heinz Hausherr vd. 5-154, 175-256 (Bern: Stämpfli Verlag AG, 2014, ZGB Art. 607), N. 25; Arnet - Schnierer, “Informationsansprüche der Erben”, 224.

16 Druey, “Informationsrecht des Erben”, 115; Arnet - Schnierer, “Informationsansprüche der Erben”, 224.

17 Krş. Peter C. Schaufelberger – Katrin Keller Lüscher, “ZGB Art. 607, 610”, Basler Kommentar, Zivilgesetzbuch II, ed. Heinrich Honsell vd. (Basel: Helbing Lichtenhahn Verlag, 2015), Art. 607, N 11c; Peter Tuor - Picononi Vito, Berner Kommentar, Kommentar zum schweizerischen Zivilgesetzbuch, Band III: Das Erbrecht, 2. Abteilung: Der Erbgang, Artikel 537-640 ZGB (Bern: Stämpfli Verlag, 1964), Art. 607, N. 9; Wolf, “Berner Kommentar ZGB”, Art. 607, N. 23, 29; Druey, “Grundriss des Erbrechts”, § 13, N. 3; Thomas Meyer, “Art. 607, 610”, Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Art. 457–640 ZGB. ed. Peter Breitschmid vd. (Zürich: Schulthess Juristische Medien AG 2016), Art. 607, N. 3

18 Tuor - Picononi, “Berner Kommentar ZGB”, Art. 607, N. 9; Escher Arnold. Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, III. Band: Das Erbrecht, Zweite Abteilung: Der Erbgang, Art. 537-640 (Zürich: Schulthess Verlag, 1960), Art. 607, N. 11; Wolf, “Berner Kommentar ZGB”, Art. 607, N. 23; Schröder, “Erbrechtliche Informationsansprüche”, 190 vd.; Schaufelberger - Keller, “Basler Kommentar ZGB”, Art. 607, N. 11.

19 Tuor - Picononi, “Berner Kommentar ZGB”, Art. 610, N. 5; Wolf, “Berner Kommentar ZGB”, Art. 610, N. 20.



paylaşmanın eşitliğe<sup>20</sup> ve adalete<sup>21</sup> uygun olması için dikkate alınması gereken tüm bilgileri birbirleriyle paylaşmakla yükümlüdürler<sup>22</sup>. Hükme göre bilgi edinmeye hakkı olan ve aynı zamanda bununla yükümlü olan mirasçılardır<sup>23</sup>. İsviçre Federal Mahkemesi içtihatlarına göre bu hükme dayanılarak “*objektif bir bakış açısıyla paylaşmayı herhangi bir şekilde etkileyebilmeye muhtemelen uygun görünen tüm bilgiler*” (“*die bei einer objektiven Betrachtungsweise möglicherweise geeignet erscheinen, die Teilung in irgendeiner Weise zu beeinflussen*”) paylaşılmalıdır<sup>24</sup>. Bu bilgilendirme yükümlülüğü özellikle mirasbırakanın yaşamı boyunca yaptığı kazandırmalara konu bilgileri içermektedir<sup>25</sup>.

Miras ortaklığı, mirasçıların elbirliği halinde hak sahibi<sup>26</sup> olduğu bir hukuki yapıdır. Buna rağmen her iki hükümde bireysel olan mirasçılık durumundan ötürü her bir mirasçıya<sup>27</sup> bilgi

20 TMK. m. 647 f. 1: “*Yasal mirasçılar, gerek kendi aralarında, gerek atanmış mirasçılarla birlikte mirası aynı kurallara göre paylaşırlar*” şeklinde, daha açık bir şekilde “*Mirasçıların eşitliği*” başlıklı TMK. m. 649 f. 1’de ise: “*Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça mirasçılar, paylaşmada terekenin bütün malları üzerinde eşit hakka sahiptirler*” şeklinde ifade edilmiştir. Eşitlik ilkesinin bazı istisnaları için Bkz. Sezer Çabri, *Miras Hukuku Şerhi*, (TMK m. 640-682), Cilt-III (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020), § 610, N. 333. Bilgilendirme yükümlülüğünü miras hukukundaki eşitlik ilkesi altında inceleyen bir esere örnek olarak Bkz. Bilge Öztan, *Miras Hukuku* (Ankara: Yetkin Yayıncılık, 464 vd.; Wolf, “*Berner Kommentar ZGB*”, Art. 610, N. 13 vd. Mirasçıların bilgilendirilmesini ayrı ilke olarak ele alan eserler için örneğin Bkz. Mustafa Dural – Turgut Öz, *Türk Özel Hukuku Cilt: IV Miras Hukuku* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2022), N. 1950; Ahmet M. Kılıçoğlu, *Miras Hukuku* (Ankara: Turhan Kitabevi, 2021), 344; Ali Naim İnan vd., *Miras Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), N. 1918 vd. Mirasçıların bilgilendirilmesinin, mirasın paylaşılmasında geçerli olan hem irade serbestisi ilkesi hem de eşitlik ilkesinin gerçekleştirilmesine yardımcı olduğu şeklindeki tespit için Bkz. Serozan- Engin, “*Miras Hukuku*”, 576.

21 Nitekim değinilen bilgilendirme yükümlülüğünü, miras hukukundaki eşitlik ilkesi yanında ayrı bir başlıkta dürüstlük ilkesi altında inceleyen bir eser için örneğin Bkz. O. Gökhan Antalya – İpek Sağlam, *Miras Hukuku* (İstanbul: Seçkin Yayıncılık, 2019), 518 vd. Yine eşitlik esas ilkesi altında değerlendirmekle birlikte bilgi verme yükümlülüğünün dürüstlük kuralından kaynakladığı hakkında tespit için örneğin Bkz. Öztan, “*Miras Hukuku*”, 455; İmre - Erman, “*Miras Hukuku*”, 483. Buna karşılık dürüstlük ve eşitlik ilkesi yanında bunlara işaret etmeksizin bilgi verme ilkesini inceleyen bir eser için örneğin Bkz. Süleyman Yılmaz, *Medeni Hukuk Cilt-IV Miras Hukuku* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2022), 299 vd.

22 Krş. Schaufelberger - Keller, “*Basler Kommentar ZGB*”, Art. 610, N. 17; Escher, “*ZGB-Kommentar*”, Art. 610, N. 2.

23 Arnet - Schnierer, “*Informationsansprüche der Erben*”, 224.

24 Manuela Häfliger, “*Art. 607, 610*”. *ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch*, OFK, ed. Kostkiewicz, Jolanta Kren vd. (Zürich: Orell Füssli Verlag, 2021), Art. 610, N. 5; Enzmann, “*Erbrechtliche Informationsansprüche*”, N. 29; Meyer, “*Handkommentar ZGB*”, Art. 610, N. 5; Wolf, “*Berner Kommentar ZGB*”, Art. 610, N. 21. Bu konuda örneğin Bkz. BGE 132 III 677 E.4.2.1; BGE 127 III 396 E.3 (Erişim 10 Haziran 2023), [www.relevancy.bger.ch](http://www.relevancy.bger.ch).

25 Häfliger, “*OFK ZGB Kommentar*”, Art. 610, N. 5; BGE 127 III 396 E. 3.

26 Burada terminolojik olarak elbirliği halinde mülkiyet yerine elbirliği halinde hak sahipliği ifadesinin daha uygun olduğu, zira terekeye sadece mülkiyet hakkının değil zilyetlik, alacak hakları, fikri mülkiyet hakları gibi diğer haklarında dahil olduğu hakkında Krş. Dural - Öz, “*Miras Hukuku*”, N. 1864; Antalya - Sağlam, “*Miras Hukuku*”, 474.

27 Bu kapsamda yasal mirasçılar yanında atanmış mirasçılarda bilgi edinme hakkına sahip ve bilgi edinme yükümlülüğüne tabidir. Bu konuda örneğin Bkz. Meyer, “*Handkommentar ZGB*”, Art. 607, N. 8; Göksu, “*Informationsrechte der Erben*”, 956; Bayramoğlu,



edinme hakkı tanınmıştır<sup>28</sup>. Bu anlamda her bir mirasçı birbirinden bağımsız olarak ve diğerinin onayı olmadan diğer bir mirasçıya karşı bilgi edinme talebini ileri sürebilir<sup>29</sup>. Bilgi edinme talebi, mirasın açılmasından itibaren<sup>30</sup> (öğretide tartışmalı olmakla birlikte) mirasın paylaşılmasının sonuna kadar ileri sürülmelidir<sup>31</sup>. Her iki hükümde kendisinden bilgi istenen

“Bilgilendirme Yükümlülüğü”, 203. VE – ZGB m. 601a hükmünde miras hukukuna ilişkin talep ileri sürebilecek olanların bilgi edinme hakkı sahibi olduğu öngörülmüştür (“*Wer einen erbrechtlichen Anspruch geltend machen kann, ist nach dem Tod des Erblassers berechtigt...*”). Bu anlamda bilgi edinmeye hakkı olan kişiler arasında saklı paylı olan ve olmayan yasal mirasçılar yanında, atanmış mirasçılar ve vasiyet alacaklıları da yer almaktadır. ZGB taslağında açıkça mirasbırakanın yapacağı bir ölüme bağlı tasarrufla saklı paylı mirasçılardan elinden bilgi edinme hakları alınmayacağı vurgulanmıştır. (VE ZGB Art.601a Abs. 3). Bu konuda Bkz. Vorentwurf und erläuternder Bericht zur Änderung des Zivilgesetzbuches (Erbrecht) des Bundesamtes für Justiz vom 4. März 2016, 42, (Erişim 18 Ağustos 2023), <https://www.bj.admin.ch/dam/data/bj/gesellschaft/gesetzgebung/erbrecht/vn-ber-d.pdf>. Bu bağlamda bilgi edinme hakkı ile sadece saklı paylı mirasçılık arasında bağlantı kurulmasının yerinde olmadığına işaret edilmektedir. Buna göre saklı payı olmayan mirasçılarda bilgi edinme hakkı söz konusu olabilir. Bu hakkın mirasbırakanın ölüme bağlı tasarruflarıyla onların ellerinde alınabilmesi mevcut düzenlemede dahi kabul edilmemektedir. Bunun yanında bilgi edinme hakkına ilişkin düzenlemelerin emredici nitelikte olduğu taslakta açıkça vurgulanmıştır. Ancak bu vurgu yapılırken mirasbırakanın vasiyetname ile (saklı paylı) mirasçılardan bilgi edinme hakkını sınırlayamayacağı öngörülmüştür. Bu bağlamda taslakta miras sözleşmesinin zikredilmemiş olmasının hangi gerekçeye dayandığı belirsizlik teşkil etmektedir. Bu konudaki aktarılan değerlendirmeler için Bkz. Enzmann, “Erbrechtliche Informationsansprüche”, N. 323.

28 Wolf Stephan. “Auskunftspflichten unter Miterben BGE 127 III 396 ff.”, *Recht- Zeitschrift für juristische Weiterbildung und Praxis*. (2002), 77; Escher, “ZGB Kommentar”, Art. 610, N. 4; Arnet - Schnierer, “Informationsansprüche der Erben”, 225.

29 Wolf, “Auskunftspflichten unter Miterben”, 77; Göksu, “Informationsrechte der Erben”, 956. Son zikredilen yazar yargılamada mirasçılar arasında kanuni dava arkadaşlığının söz konusu olmadığına işaret etmektedir (956). Ancak bireysel olarak mirasçılara tanınmış olan bilgi edinme hakkı, kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olmadığı için bir temsilci aracılığı ile de yerine getirilebileceği hakkında Bkz. Wolf, “Berner Kommentar ZGB”, Art. 610, N. 27; Enzmann, “Erbrechtliche Informationsansprüche”, N. 62.

30 TMK m. 646 f. 3 ve m. 649 f. 2'nin sistematik olarak TMK'da mirasın paylaşımının nasıl yapılacağına ilişkin ikinci ayırım düzenlenmiş olmasından ve TMK m. 646 f. 3'ün sözünden yola çıkarak ilk bakışta mirasçılardan bilgi edinme hakkının, mirasın paylaşımından önce gündeme gelmeyeceği düşünülebilir. Ancak bilgi edinme hakkının amacından yola çıkarak katılmış olduğumuz öğretilerdeki baskın görüş mirasçılardan bilgi verme yükümlülüğü mirasın açılışından itibaren söz konusu olabileceğini belirtmektedir. Bilgilendirme yükümlülüğüne konu olgular, İsviçre Federal Mahkemesi kararlarında ve öğretilerde işaret edildiği üzere mirasbırakanın ölümünden önce de gerçekleşmiş olması mümkündür. Bu konuda örneğin Bkz. Wolf, “Berner Kommentar ZGB”, Art. 610, N. 31; Schaufelberger - Keller, “Basler Kommentar ZGB”, Art. 607, N. 11; Enzmann, “Erbrechtliche Informationsansprüche”, N. 25, 163. Denkleştirme davası, tenkis davası gibi kanunda düzenlenmemiştir. Mirasın geçişinden sonra ve mirasın paylaşılmasından önce denkleştirme, tespit davası şeklinde açılabilir. Öte yandan denkleştirme konusunun verilmesi talebiyle (paylaştırma davası şeklinde) eda davası olarak mirasın paylaşılmasından itibaren bu dava açılabilir. Bu konuda örneğin Bkz. Dural - Öz, “Miras Hukuku”, N. 1423

31 Öğretilerdeki baskın görüş denkleştirme davasının mirasın paylaşımının sonuna kadar açılabilmesini kabul eder. Bu bağlamda hem TMK m. 649 f. 2 hem de TMK m. 646 f. 3 medeni kanunda mirasın paylaşımına ilişkin ayırım düzenlenmiştir. Denkleştirme davasının mirasın paylaşılması aşamasının ayrılmaz bir parçası olarak en geç paylaşımın sonuna kadar açılması gerekir. Bu bağlamda yapılacak sistematik yorumla mirasçılardan bilgi edinme taleplerinin de mirasın paylaşımı aşamasının sonuna kadar tanınmış olduğu ileri sürülebilir. Denkleştirme davasının mirasın paylaşılmasının sonuna kadar açılması yönünde örneğin Bkz. Escher, “ZGB Kommentar”, Vor. Art. 626, N. 7; Tuor - Piconi, “Berner Kommentar ZGB”, Art. 626, N. 7, İnan vd., “Miras Hukuku”, N. 2030; Eren - Yücer Aktürk, “Miras Hukuku”, N. 1640, 1706; Dural - Öz, “Miras Hukuku”, N. 1424; Kocayusufpaşaoğlu, “Miras Hukuku”, 440; 475, 484 vd.; Öztan,

bir mirasçı, bu bilgiyi herhangi bir şekilde bağlı olmadan örneğin sözlü bir şekilde diğeriyle paylaşabilir<sup>32</sup>. Ancak aktarılan benzerliklere rağmen her iki hüküm arasında farklar bulunur. Bu bağlamda TMK m. 646 f. 3, TMK m. 649 f. 2 hükmü ile karşılaştırıldığında TMK m. 646 f. 3'nin uygulama alanı bu yükümlülüğe muhatap olacak mirasçılar ve konusu yönünden daha dar<sup>33</sup>, bilgi edinmeyi talep edebilecek kişi yönünden<sup>34</sup> daha genişir<sup>35</sup>. Ancak öğretide haklı olarak işaret edildiği üzere bu hükümler birbirini tamamlamaktadır. Buna göre TMK m. 646 f.

---

“Miras Hukuku”, 474, 484 vd. Yargıtay uygulamasında, denkleştirme davasının terekenin paylaşımından itibaren genel zamaşımı süresi olan on yıllık zamaşımına uğrayacağı kabul edilmektedir. Bu konudaki tespit ve eleştiri için örneğin Bkz. Dural - Öz, “Miras Hukuku”, N. 1424; İnan vd., “Miras Hukuku”, N. 2030. Bununla birlikte öğretime amaca göre yorumla mirasın paylaşımında sonra denkleştirme ve tenkis taleplerinin değerlendirilmesi gündeme gelirse yine bilgi edinme hakkı ve yükümlülüklerinin söz konusu olabileceği belirtilmektedir. Bu bağlamda öğretide mirasçılar arasında söz konusu olan çok kapsamlı ve zamana bağlı olmayan bir bilgilendirme hakkından (“*umfassendes und unbefristetes Auskunftsrecht der Miterben untereinander*”) söz edilmektedir. Bu konuda Krş. Wolf - Genna, “Erbrecht”, 225; İmre - Erman, “Miras Hukuku”, 527. Arnet - Schnierer, “Informationsansprüche der Erben”, 225. Son zikredilen yazar böyle bir görüşün ZGB Art. 607 Abs. 3 (TMK m. 646 f. 3), ZGB Art 610 Abs. 2 (TMK m. 649 f. 2) hükümlerinin etkisinin kıyasen uygulanması ile de kabul edilebileceğini ileri sürmektedir (225). Tenkis davası açma hakkı bir ve on yıllık hak düşürücü sürelerle bağlı iken tenkis def'i her zaman ileri sürülebilir (TMK m. 571).

32 Stephan Wolf - Genna Gian Sandro, Schweizerisches Privatrecht, Band IV/1: Erbrecht (Basel: Helbing Lichtenhahn Verlag, 2015), 241; Druey, “Informationsrecht des Erben”, 118. Ancak yapılan sözlü bilgilendirmeye rağmen mirasçının, bu konuyla ilgili elinde belge bulunuyor bunun da paylaşması gerektiği hakkında Bkz. Bayramoğlu, “Bilgilendirme Yükümlülüğü”, 208. Bununla birlikte öğretide bilgilendirmenin yazılı olması gerektiği şeklinde bir görüşte bulunmaktadır. Öğretime başka bir görüş ise burada ikili bir ayırım yapmaktadır. Şayet kendiliğinden bilgi verme söz konusu ise bilgilendirmenin sözlü olabilmesi mümkündür. Buna karşılık bir mirasçının talebi üzerine bilgilendirme yükümlülüğü söz konusu olursa bunun yazılı şekilde yerine getirilmesi gerekir. Değinen görüşler için Bkz. Enzmann, “Erbrechtliche Informationsansprüche”, N. 158. Yazar bilginin yazılı olarak verilmesini önermektedir. Yazara göre yazılı bilgilendirme öncelikle bilgilendirme hakkı sahibinin menfaatine hizmet eder, zira bu şekilde yanlış anlaşılmalara azalır, eksik edinilen bilgiler tamamlanabilir. Ayrıca yazılı bilgilendirme yükümlüsüne de hizmet eder. Bu şekilde bilgilendirme yükümlüsü yargılama sürecinde yükümlülüğünü yerine getirdiğini ispatlayabilir ve bu durumda onun lehine yargılama maliyetlerini etkiler (N. 159).

33 Aktarıldığı üzere TMK m. 646 f. 3 (ZGB Art. 607 Abs. 3) 'e göre bilgi talebinin muhatapı, terekeye konu eşya zilyetliğinde bulunan veya mirasbırakana borçlu olan mirasçılardır. Buna karşılık TMK m. 649 f. 2 (ZGB Art. 610 Abs. 2)'de tüm mirasçılara karşı geçerli bir bilgi edinme hakkı söz konusudur. Bu anlamda konu yönünden uygulama alanına ilişkin olarak TMK m. 646 f. 3 (ZGB Art. 607 Abs. 3), sadece mirasçılarının zilyetliğinde bulunan şeylere ilişkindir. TMK m. 649 f. 2 (ZGB Art. 610 Abs. 2) hükmün konusu ise mirasbırakanın tarafı olduğu ve mirasın geçişi ve külli intikal ile mirasçılara geçen tüm borç ilişkileri oluşturur. Bu konuda Bkz. Wolf, “Berner Kommentar ZGB”, Art. 607, N. 25; Arnet - Schnierer, “Informationsansprüche der Erben”, 226; Meyer, “Handkommentar ZGB”, Art. 610, N. 3.

34 Yukarıda aktarıldığı üzere TMK m. 646 f. 3 (ZGB Art. 607 Abs. 3) bilgi edinme talep eden bağlamında kişi yönünden uygulama alanı sadece birlikte mirasçıları değil, üçüncü kişileri de içermektedir. TMK m. 649 f. 2 (ZGB Art. 610 Abs. 2) hükmü ise sadece mirasçılar lehine bilgi edinme hakkını öngörmüştür. Bu konuda örneğin Bkz. Breitschmid - Matt, “Informationsansprüche der Erben, 90; Göksu, “Informationsrechte der Erben”, 954.

35 Krş. Wolf, “Berner Kommentar ZGB”, Art. 607, N. 25; Minning, “Basler Kommentar ZGB”, Art. 607, N. 14; Enzmann, “Erbrechtliche Informationsansprüche”, N. 36.

3 hükmünde ele alınan tereke konusunun dışında kalan bilgiler “TMK m. 649 f. 2 hükmü” dahilinde mirasbırakanla olan ilişkiler dahilinde sınıflandırılabilir<sup>36</sup>.

Aktarılan hükümlerin yanında resmi defter tutma usulüne ilişkin bilgilendirme yükümlülüğü öngören TMK m. 620 f. 2 ve 3 (ZGB Art. 581 Abs. 2, 3) zikredilebilir<sup>37</sup>. Resmi defter tutarak terekenin aktif ve pasifleri hakkında mirasçının bilgi sağlaması amaçlanır<sup>38</sup>. Bunun gerçekleştirilebilmesi ve bu değerlerin<sup>39</sup> terekeye yazılabilmesi için sulh hukuk mahkemesinin bunların varlığını öğrenmesi gerekir<sup>40</sup>. Bu anlamda mirasbırakanın malî durumuyla ilgili olarak bilgi sahibi olan herkesin, sulh mahkemesince kendilerinden istenilen bilgiyi vermek ile yükümlü oldukları öngörülmüştür (TMK m. 620 f. 2 c. 1). Bunun gibi mirasçılar, özellikle mirasbırakanın kendileri tarafından bilinen<sup>41</sup> borçlarını sulh mahkemesine bildirmekle yükümlü tutulmuşlardır (TMK m. 620 f. 3). Baskın görüş amaca göre yorumla mirasçılarının borçlarını bildirme yükümlülüğünün kendiliğinden (kendilerinden talep edilmeden) gerçekleştiğini belirtir<sup>42</sup>. Bunun konusunu mirasın geçiş anı yanında mirasbırakanın yaşamı boyunca ki

36 Krş. Wolf - Hrubesch Millauer, “Erbrecht”, N. 1672; Enzmann, “Erbrechtliche Informationsansprüche”, N. 22; Schaufelberger - Keller, “Basler Kommentar ZGB”, Art. 610, N. 17 vd.; Enzmann, “Erbrechtliche Informationsansprüche”, N. 36; Meyer, “Handkommentar ZGB”, Art. 610, N. 3. Yine her iki hükmün birbirini tamamladığı, bunların bir bütün (“*Einheit*”) olarak kabul edilmesi gerektiği yönünde Bkz. Minning, “Basler Kommentar ZGB”, Art. 607, N. 14.

37 Krş. Schröder, “Erbrechtliche Informationsansprüche”, 191; Dural - Öz, “Miras Hukuku”, N. 1762.

38 Krş. Mehmet Ayan, Miras Hukuku (Ankara: Adalet Yayınevi, 2020), 336; İmre - Erman, “Miras Hukuk”, 379 vd.; İnan vd., “Miras Hukuk”, N. 1702.

39 Bu değer hangi ana göre hesaplanacağı öğretilmelidir. Bu konuda mirasbırakanın ölüm gününün (mirasın geçiş anının) esas alınması yönünde örneğin Bkz. Abt, Daniel, “Art. 581”, Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Art. 457–640 ZGB. ed. Peter Breitschmid vd. (Zürich: Schulthess Juristische Medien AG, 2016), Art. 581, N. 8; Tuor - Piconi, “Berner Kommentar ZGB”, Art. 581, N. 10. Resmi defterin tutulma anının esas alınması yönünde örneğin Bkz. Escher, “ZGB Kommentar”, Art. 581, N. 7.

40 Sezer Çabri, Miras Hukuku Şerhi, (TMK m. 575-639), Cilt-II (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020), §620, N. 1086; Tuor - Piconi, “Berner Kommentar ZGB”, Art. 610, N. 1.

41 Mirasçılarının bilmesi gerektiği borçların bu kapsamda olmadığı hakkında Bkz. Escher, “ZGB Kommentar”, Art. 581, N. 12; Tuor - Piconi, “Berner Kommentar ZGB”, Art. 581, N. 17.

42 Peter Stähli, “581”, ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch, OFK. ed. Kostkiewicz, Jolanta Kren vd. (Zürich: Orell Füssli Verlag, 2016), Art. 581, N. 4; Daniel, “Handkommentar ZGB”, Art. 581, N. 12; Tuor - Piconi, “Berner Kommentar ZGB”, Art. 581, N. 17; İmre - Erman, “Miras Hukuku”, 383; Dural - Öz, “Miras Hukuku”, N. 1762; Çabri, “Miras Hukuku Şerhi”, § 620, N. 1094; Çabri, “Miras Hukuku Şerhi”, § 620, N. 1094; Ayan, “Miras Hukuk”, 338. Sistematiik yorumla (TMK m. 620 f. 3 ile bağlantı dikkate alınarak) mirasçının bilgilendirme yükümlülüğünün talep üzerine gerçekleşmesi gerektiği şeklinde aksi yöndeki görüş için Bkz. Bayramoğlu, “Bilgilendirme Yükümlülüğü”, 206; Escher, “ZGB Kommentar”, Art. 581, N. 11.

(sadece borçları değil) tüm malvarlığı ilişkileri teşkil eder, zira resmi defter tutma mirasbırakanın mali durumunun bilinmesini gerektirir<sup>43</sup>.

Bu incelemede mirasın paylaşımı dahilinde bilgi edinme hakkının ön planda olduğu girişte aktarılmıştı. Bu bağlamda şu ana kadar aktarılanlar dahilinde ve TMK m. 646 f. 3, TMK m. 649 f. 2 hükümlerinin birlikte uygulaması dikkate alındığında mirasçıların diğer (birlikte) mirasçılara karşı mirasın paylaşımı aşamasında çok geniş kapsamlı bir bilgi edinme hakkına sahip olduğu görülmektedir<sup>44</sup>. Bunun yanında TMK m. 620 f. 2 ve 3 dahilinde sulh mahkemesine bildirilen bilgilerde mirasçıların bilgi edinmesine hizmet eder. Ancak resmi defter tutma işleminin asli fonksiyonları arasında mirasçılarının net terekeyi öğrenmesi ve seçimlik hakları konusunda açıklık sağlamak yer alır<sup>45</sup>. Bunun yanında bu işlem, belli süre ve prosedürlere tabidir. Bundan dolayı resmi defter tutma işlemine ilişkin bu hükümlerin, mirasçının mirasın paylaşımı aşamasındaki bilgi edinme menfaatine sınırlı bir katkısı olacağı söylenebilir.

Mirasçının özellikle doğrudan ve bizzat çok kapsamlı genel bir bilgilendirme yükümlüğü öngören TMK m. 649 f. 2 hükmüne başvurması daha olasıdır. Hükümde geçen “*mirasbırakan ile aralarındaki ilişkiler*” terimi öğretide geniş yorumlanmaktadır. Bu ifade “*mirasın paylaşımını etkileyebilecek tüm malvarlığı değişimleri*” şeklinde okunmaktadır. Buna göre buraya mirasçılarının sahip olduğu taşınmaz ve bunun devrini konu olan mirasbırakanla diğer mirasçılar veya üçüncü kişiler hakkındaki hukuki işlemlere ilişkin bilgiler dahil edilebilir<sup>46</sup>. Bu bağlamda bir mirasçı diğer bir mirasçıdan inceleme konusu taşınmaza ilişkin gerekli tapu sicil bilgilerinin<sup>47</sup> kendisiyle paylaşılmasını isteyebilir.

43 Krş. Fabrizio Andrea Liechti “581”. ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch, OFK, ed. Kostkiewicz, Jolanta Kren vd. (Zürich: Orell Füssli Verlag, 2021), N. 6; Dural - Öz, “Miras Hukuku”, N. 1762; Çabri, “Miras Hukuku Şerhi”, § 620, N. 1094.

44 Wolf - Hrubesch Millauer, “Erbrecht”, N 1672 vd.; Wolf, “Auskunftspflichten unter Miterben”, 78; Schröder, “Erbrechtliche Informationsansprüche”, 190 vd.; Arnet - Schnierer, “Informationsansprüche der Erben”, 226; Minning, “Basler Kommentar ZGB”, Art. 607, N. 14, Art. 610, N. 7.

45 Krş. İmre - Erman, “Miras Hukuku”, 380; Çabri, “Miras Hukuku Şerhi”, § 620, N. 1088.

46 Krş. Wolf, “Berner Kommentar ZGB”, Art. 607, N. 21; Göksu, “Informationsrechte der Erben”, 960; Enzmann, “Erbrechtliche Informationsansprüche”, N. 28; Escher, “ZGB Kommentar”, Art. 610, N. 3; Wolf - Hrubesch Millauer, “Erbrecht”, N. 1674. Buna gerekçe olarak dürüstlük kuralı gösterilmektedir. Bu konuda Bkz. Enzmann, “Erbrechtliche Informationsansprüche”, N. 28, 31; Schröder, “Informationspflicht”, 58.

47 Tapu sicilinin unsurları hakkında genel açıklamalar için Bkz. İncelemenin II, A numaralı başlığı.

Bir mirasçının mirasbırakanla üçüncü kişi arasında gerçekleşen taşınmaz devrini konu alan bir hukuki işlem hakkında bilgi sahibi olması mümkündür. Öğretideki baskın görüş, bilgilendirmeye konu malvarlığı değişimlerine sadece diğer mirasçıların değil, ayrıca üçüncü kişilerinde dahil olabileceğine işaret etmektedir<sup>48</sup>. Bunlar arasında karşılıksız olanlardan özellikle denkleştirme veya tenkise tabi olanlar zikredilebilir<sup>49</sup>. Bunlardan karşılıklı olanların ise muvazaalı iddialarına konu olabileceğine işaret edilebilir<sup>50</sup>.

Örneğin mirasbırakan hayatta iken bir mirasçısının veya üçüncü kişinin taşınmaz satın almasına parasal katkı sağlamış olsun. Yine başka bir örnek olarak bu kişilerden birine ortalama piyasa bedelinin %40 altında (edimler arası oransızlık) ve aradaki bu farkın bağışlanmış olduğu ortak iradesiyle bir taşınmaz satıldığı (karma taşınmaz bağışı<sup>51</sup> yapıldığı) düşünülün. Gerek ilk verilen örnekte yapılan parasal katkı miktarı gerekse ikinci örnekteki karma bağışta taşınmazın rayiç değeri ile satış bedeli arasındaki fark denkleştirmeye, şayet bu mümkün değilse tenkise tabidir<sup>52</sup>. Bir mirasçının paylaşırma için önem taşıyan söz konusu bilgiyi içeren hukuki işlem hakkında bilgi sahibi olması mümkündür<sup>53</sup>. Bilgilendirme yükümlülüğünün kapsamına farazi terekenin<sup>54</sup> hesaplanmasında, özellikle hukuki işlemin ivazsızlığı ve bunun miktarının

48 Doğrudan bunun kabul edilebilmesi yönünde Bkz. Schaufelberger - Keller, "Basler Kommentar ZGB", Art. 610, N. 18; Minning, "Basler Kommentar ZGB", Art. 610, N. 7; Meyer, "Handkommentar ZGB", Art. 610, N. 3; Göksu, "Informationsrechte der Erben", 960; Häfliger, "OFK ZGB Kommentar", Art. 610, N. 5. İsviçre Federal Mahkemesi'nin bilgi edinme hakkını geniş yorumlayan içtihatlarını dikkate alarak kural olarak bunun kabul edilebileceği yönünde Wolf, "Berner Kommentar ZGB", Art. 607, N. 24. Esas olarak mirasçının mirasbırakan ile olan malvarlığı ilişkilerinin bilgilendirmeye konu olacağı, istisnai olarak üçüncü kişi ile ilgili malvarlığı ilişkilerine yönelik (bu konuda bilgisi olup bundan fayda sağlayamayacak) mirasçının bilgilendirme yükümlülüğünün gündeme gelebileceği hakkında Bkz. Breitschmid - Matt, "Informationsansprüche der Erben", 90 vd.

49 Wolf - Hrubesch Millauer, "Erbrecht", N. 1672; Minning, "Basler Kommentar ZGB", Art. 610, N. 7; Wolf, "Auskunftspflichten unter Miterben", 78; Wolf, "Berner Kommentar ZGB", Art. 607, N. 31; Schröder, "Erbrechtliche Informationsansprüche", 190.

50 Bayramoğlu, "Bilgilendirme Yükümlülüğü", 201. Genel olarak muris muvazaası ve bunun özellik taşıyan yönleri hakkında örneğin Bkz. Antalya - Sağlam, "Miras Hukuku", 363 vd.; İmre - Erman, "Miras Hukuku", 293 vd.; Ayan, "Miras Hukuku", 238 vd.

51 Karma bağışlama ve miras hukukundaki yeri hakkında özellikle Bkz. Cem Akbıyık, Karma Bağışlama Kavramı ve Miras Hukukundaki Yeri, (İstanbul: Aristo Yayınevi, 1997).

52 Örneğin Krş. Arnold, Escher, Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, III. Band: Das Erbrecht, Erste Abteilung: Die Erben, Artikel 457-536. (Zürich: Schulthess Verlag, 1960), Art. 527 Necip Kocayusufpaşaoğlu, Miras Hukuku, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1987, 393; Akbıyık, "Karma Bağışlama", 78 vd., 111 vd., 141 vd.; Serozan - Engin, "Miras Hukuku", § 3, N. 46 vd.; Eren - Yücer Aktürk, "Miras Hukuku", N. 846; Dural - Öz, "Miras Hukuku", N. 1140.

53 Bu bağlamda öğretilerde belirsiz ve şarta bağlı hukuki işlemlerin ve malvarlığı değerlerinin de bilgilendirme yükümlülüğüne konu olabileceği, zira ancak bunlar hakkında bilgi aldıktan sonra bunların miras hukuku talepleri yönünden önem taşıyıp taşımayacaklarının anlaşılabilmesi belirtilmektedir. Bu konuda Bkz. Göksu, "Informationsrechte der Erben", 960.

54 Terminolojik olarak katıldığımız görüşe göre terekenin aktif değerlerinden pasif değerlerin çıkarılması ile bulunan rakama "net tereke" denilir. Bulunan bu rakamın üzerine mirasbırakanın hayattayken yapmış olduğu bazı karşılıksız kazandırmalar eklenecek

tespitinde önem taşıyabilecek olgular dahildir<sup>55</sup>.Örneğin taşınmazın özellikleri, ilgili hukuki işlemin ve tapu tescilinin tarihi, (ivazlı olan kısma ilişkin) satış bedeli vb. hususlar hakkında bilgiler böyledir.

Mirasçının bilgi edinme hakkının dürüstlük kuralının TMK'da düzenlenen somut uygulamalarından biri olduğu<sup>56</sup> göz ardı edilmemelidir. Bilgi edinme hakkının doğal sınırlarını yine dürüstlük kuralı oluşturur. Mirasçının bilgi edinme hakkını kullanması, onun mirasın adil bir şekilde paylaşılmasına ilişkin fiili ve güncel menfaatlerine hizmet etmelidir. Bunun kullanımı, somut olayda hakkın kötüye kullanılmasını teşkil etmemelidir. Gerek bilgi edinme hakkının tabi olduğu kabul edilebilecek mirasçılara gerekse bilgilendirme yükümlülüğünün kapsamına ilişkin dürüstlük kuralı dahilinde bir değerlendirme yapılmalıdır. Buna göre hayatın olağan gidişatında objektif koşullar altında (olası) hukuki işlem hakkında bilgisi olduğundan yola çıkılabilecek<sup>57</sup> olan bir mirasçıya karşı bilgi edinme hakkı kullanılabilir veya bu mirasçının kendiliğinden bilgi verme yükümlülüğü gündeme gelebilir<sup>58</sup>. Bu anlamda bilgi edinmek istenen, bizzat hukuki işlemin tarafı olan mirasçı olabilir. Bunun yanında bu kişinin, başka bir mirasçı veya üçüncü kişi olması mümkün olup bu durum bilgi edinme hakkının kullanımını etkilememelidir<sup>59</sup>. Ayrıca bilgilendirme yükümlülüğüne konu bilgi de alelade bir merakın ötesinde mirasın paylaşımını objektif anlamda etkileyebilecek nitelikte olmalıdır<sup>60</sup>. Bilgi edinme talebini yerine getirmeyen diğer mirasçıya karşı dava (eda davası) açılması gündeme

---

bulunan rakama ise "farazi tereke" denilir. Bu konuda Bkz. Antalya - Sağlam, "Miras Hukuku", 324; Öztan, "Miras Hukuku", 96. Öğretide daha farklı bir terminoloji tercih eden diğer bir görüş ise "farazi tereke" terimini kullanmamakta, bunun yerine aynı anlama karşılık gelmek üzere "net tereke" terimini kullanmayı tercih etmektedir. Bu görüş için örneğin Bkz. Çabri, "Miras Hukuku Şerhi", § 507, N. 364.

55 Farazi tereke hesabı konusunda örneğin Bkz. İnan vd., "Miras Hukuku", N. 1110 vd.; İmre - Erman, "Miras Hukuku", 237 vd.; Antalya - Sağlam, "Miras Hukuku", 324 vd.; Hatemi, "Miras Hukuku", § 4, N. 48 vd.

56 Krş. Enzmann, "Erbrechtliche Informationsansprüche", N. 15; Häfliger, "OFK ZGB Kommentar", Art. 607, N. 7; Schaufelberger - Keller, "Basler Kommentar ZGB", Art. 607, N. 11; Wolf, "Berner Kommentar ZGB", Art. 607, N. 23; Antalya - Sağlam, "Miras Hukuku", 518 vd.

57 Krş. Seyfullah Edis, Medeni Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri (Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1997), 292; Antalya - Topuz, "Medeni Hukuk", 458; Süleyman Yılmaz, Medeni Hukuk Cilt-I Başlangıç Hükümleri (Ankara: Yetkin Yayınları, 2022), 137.

58 Krş. Enzmann, "Erbrechtliche Informationsansprüche", N. 147, 157.

59 Schröder, "Erbrechtliche Informationsansprüche", 190; Göksu, "Informationsrechte der Erben", 960; Schaufelberger Keller, "Basler Kommentar ZGB", Art. 610, N. 18.

60 Wolf, "Auskunftspflichten unter Miterben", 78; Göksu, "Informationsrechte der Erben", 960; Schaufelberger - Keller, "Basler Kommentar ZGB", Art. 610, N. 8; Meyer, "Handkommentar ZGB", Art. 610, N. 5; Häfliger, "OFK ZGB Kommentar", Art. 607, N. 5.

gelebilir<sup>61</sup>. Bu ihtimalde değinilen davada bilgi talep eden mirasçı, inandırıcı şekilde miras hukuku talepleriyle olan ilgisini makul (makul ilgi) şekilde ortaya koymalıdır<sup>62</sup>. Bu bağlamda baskın görüş, mirasçıların nitelikli bilgi ihtiyacını dikkate alarak onların (denkleştirme, tenkis gibi) miras hukuku taleplerine ilişkin takibin mümkün görünmesini makul ilginin kabulü için yeterli görmektedir<sup>63</sup>.

## **B. MİRASÇILARIN ÜÇÜNCÜ KİŞİLERDEN BİLGİ EDİNME HAKKI:**

Mirasçıların üçüncü şahıslara karşı bilgi edinme hakkını ileri sürebilmeleri için somut hukuki bir dayanak bulunmalıdır. Genel olarak bir bilgilendirme yükümlülüğü kanundan, sözleşmeden ya da dürüstlük kuralından kaynaklanabilir<sup>64</sup>. Bu bağlamda aşağıda mirasçıların üçüncü şahıslara karşı bilgi edinme hakları ikili bir ayırım altında incelenecektir<sup>65</sup>. Öncelikle mirasçıların, mirasbırakanın sözleşme ilişkisi temeline dayalı üçüncü şahıslar karşısındaki bilgi edinme hakları değerlendirilecektir. Daha sonra ise onların sözleşme ilişkisi dışında üçüncü kişilere karşı bilgi edinme hakkının mevcudiyeti irdelenecektir.

### **1.Mirasçıların, mirasbırakanın sözleşme ilişkisi temeline dayalı üçüncü şahıslar karşısındaki bilgi edinme hakları:**

61 Minning, "Basler Kommentar ZGB", Art. 607, N. 16; Wolf, "Berner Kommentar ZGB", Art. 610, N. 31; Schröder, "Erbrechtliche Informationsansprüche", Göksu, "Informationsrechte der Erben", 962 vd.

62 Krş. Göksu, "Informationsrechte der Erben", 955; Wolf, "Auskunftspflichten unter Miterben",78; Bayramoğlu, "Bilgilendirme Yükümlülüğü", 208 vd.; Schröder, "Erbrechtliche Informationsansprüche", 190; BGer 5A\_994/2014, www.relevancy.bger.ch, (Erişim 20 Temmuz 2023).

63 Krş. Druey, "Informationsrecht des Erben", 187; BGE 127 III 396 E. 3; Enzmann, "Erbrechtliche Informationsansprüche", N. 283, dn. 552'deki yazarlar. Son zikredilen yazar ise bu görüşe katılmamaktadır. Yazar bilgi edinme talebine ilişkin inceleme konusu olay ile takibin mümkün olduğunun makul görünmesi arasında bağlantı kurulmasını çelişkili görmektedir ve bunun bilgi edinme hakkının amacıyla uyummadığını belirtmektedir. Bu bağlamda yazar öğretide Raveane'nin savunduğu görüşe katılmaktadır. Bu görüşe göre makul ilgi aramaksızın genel olarak mirasçının, miras hukukuna ilişkin ana taleplerinin ihtilafı olduğunu ve bilgi edinme haklarının gereksiz davalara önlemeye hizmet edeceği ispatlanması, bilgi edinme hakkının kabulü için yeterli görülmelidir (N. 285 vd.).

64 Necip Kocayusufpaşaoğlu, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, C. I, Borçlar Hukukuna Giriş Hukuki İşlem, Sözleşme, (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2017), § 37, N. 13; Seda Kara Kılıçarslan. "Tüketici Sözleşmelerinde Bilgilendirme Yükümlülüğü", Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi 2 (2015), 197 vd.; O. Gökhan Antalya, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt V/ 1, 3 (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019), 467.

65 İsviçre Federal Mahkemesi içtihatlarında çeşitli kararlarda sözleşmeye dayanan bilgi edinme hakkı ile miras hukukundan kaynaklanan bilgi edinme hakkı arasında bir ayırım yapılmaktadır. Bu konuda örneğin Bkz. BGer 5A\_695/2014 E. 6.1; BGer 5A\_638/2009 E. 1.1, www.relevancy.bger.ch, (Erişim 20 Temmuz 2023).



Mirasbırakanın ölümüyle külli intikal esası dahilinde mirasa konu intikale elverişli tüm malvarlığı değerleri, mirasçılara kendiliğinden (“*o ipso*”) bir bütün halinde geçmektedir (TMK m. 599)<sup>66</sup>. Bunun kapsamına mirasbırakanın üçüncü kişilerle olan ve mirasbırakanın ölümüyle sona ermeyen çeşitli sözleşmelerden doğan borç ilişkileri dahildir<sup>67</sup>. Mirasçılar kendilerine intikal eden sözleşmelerden kaynaklanan hak ve yükümlülükler kapsamında bilgi edinme hakkına da sahip olabilirler<sup>68</sup>. Bu anlamda sözleşmeye dayanan bilgi edinme hakkının miras hukukunda dayanağı bulunmaktadır<sup>69</sup>.

Mirasçılarının her biri tarafından, sözleşmesinin muhatabına karşı ileri sürülebilen söz konusu bilgi edinme hakkına karşılık gelmek üzere öğretilen terminolojik olarak “*miras kalan sözleşmeye dayanan bilgi edinme hakkı*” (“*ererbte vertragliche Informationsrechte*”) veya kısaca “*miras kalan bilgi edinme hakkı*” (“*ererbte Informationsrechte*”)<sup>70</sup> ifadelerinin kullanıldığına rastlanmaktadır. Miras kalan sözleşmeye dayanan bilgi edinme hakkı, mirasbırakanın ölüm anındaki kapsamıyla her bir mirasçıya geçer<sup>71</sup>. Sözleşmenin karşı tarafı, mirasbırakan hayatta iken ona bilgi vermiş olabilir. Ancak bu durum sonradan mirasbırakanın yerine geçen mirasçılara aynı konuda bilgi vermemesi için haklı sebep teşkil etmez. Mirasçılarla bu sözleşmeye onların menfaatleri ve bilgilendirmenin amacı gözetilerek devam

66 Ivo, Schwander, “Art. 560”, Basler Kommentar, Zivilgesetzbuch II, Art 457-977 ZGB, Art. 1-61 SchIT ZGB. (Bern: Helbing Lichtenhahn Verlag, 2023), Art. 560 ZGB N. 1; Çabri, “Miras Hukuku Şerhi”, § 599, N. 629 vd., 634 vd.; İmre - Erman, “Miras Hukuku”, 11 vd.; Ayan, “Miras Hukuku”, 44 vd.; Dural - Öz, “Miras Hukuku”, N. 74 vd.

67 Tarkan Göksu, “ZGB Art. 510”, Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Art. 457–640 ZGB. ed. Peter Breitschmid vd. (Zürich: Schulthess Juristische Medien AG, 2016), Art. 560, N. 6 vd.; Halil Akkanat, Ölümün Özel Hukuk İlişkileri Üzerindeki Etkisi (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2004), 77 vd.; Fikret Eren - İpek Yücer Aktürk, Türk Miras Hukuku (Ankara: Yetkin Yayınları, 2021), N. 7 vd., 10, 16.

68 Schwander, “Basler Kommentar ZGB”, Art. 560 ZGB N 2, 8; Schröder, “Erbrechtliche Informationsansprüche”, 191; Arnet - Schnierer, “Informationsansprüche der Erben”, 233; Göksu, “Informationsrechte der Erben”, 958 vd.; İmre - Erman, “Miras Hukuku”, 483, dn. 13.

69 Arnet - Schnierer, “Informationsansprüche der Erben”, 233.

70 Göksu, “Informationsrechte der Erben”, 958 vd. dan naklen. Benzer şekilde “*miras kalan bilgi edinme talebi*” (“*ererbte Auskunftsanspruch*”) şeklinde kullanım için Bkz. Enzmann, “Erbrechtliche Informationsansprüche”, N. 56, 58. Son zikredilen yazar miras hukukuna dayalı bilgi edinme hakkı ile miras kalan sözleşmeye dayalı bilgi edinme hakkı ayrımının çeşitli yönlerden önemine dikkat çekmektedir. Yazara göre ilk olarak bu ayrım milletlerarası hukuk uygulamasında hangi ülke hukukunun uygulanabileceğinde belirleyicidir. Ayrıca bu ayrım bilgi edinme hakkının kapsamını etkileyebilir (N. 57).

71 Schröder, “Erbrechtliche Informationsansprüche”, 192; Göksu, “Informationsrechte der Erben”, 959. İsviçre Federal Mahkemesi’nin aynı doğrultuda: “...*Miras hukuku kapsamında edinilen sözleşmeye dayalı bilgi edinme hakları, mirasbırakana karşı geçerli olduğu kapsamda mevcuttur...*” (“...*Als erbrechtlich erworben bestehen die vertraglichen Auskunftsansprüche in demjenigen Umfang, wie sie für den Erblasser gegolten haben...*”) şeklindeki tespiti için Bkz. BGE 133 III 664 E. 2.5, www.relevancy.bger.ch, (Erişim 20 Temmuz 2023).

edilmeli ve bilgi verme yükümlülüğünün türü ve kapsamı yeniden şekillendirilmelidir<sup>72</sup>. Öğretideki baskın görüş, mirasçılarının miras kalan bilgi edinme hakkının kapsamını geniş tutmakta ve bunun en azından mirasbırakanın hayattayken sahip olduğu bilgi edinme hakkına karşılık gelmesi gerektiğine işaret etmektedir<sup>73</sup>. Somut olayda bir mirasçının miras kalan (sözleşmeye dayanan) bilgi edinme talebi yanında gerekli şartlar mevcutsa aynı zamanda miras hukukuna dayanan bir bilgi edinme talebinde (TMK m.646 f. 2, TMK m. 649 f. 4, TMK m. 620 f. 2,3) mevcut olabilir. Bu durumda katıldığımız görüşe göre kapsam ve şartları somut olayda farklılaşabilecek taleplerin yarışması söz konusu olup<sup>74</sup> mirasçı, bunları birlikte veya bunlardan tercih ettiğini ileri sürebilme yetkisine sahiptir<sup>75</sup>.

72 Krş. Schröder, “Erbrechtliche Informationsansprüche”, 192. Schröder’e atıf yaparak İsviçre Federal Mahkemesi’nden naklen “bilgi sağlama yöntemlerinin bilgilendirmenin amacı ve katılımcıların menfaatleri gözetilerek somutlaştırılması...” / (“Die Modalitäten der Informationserteilung sind unter Berufung auf den Zweck der Mitteilung und unter Abwägung der Interessen der Beteiligten zu konkretisieren...”) gerektiğine işaret etmektedir. Bu konuda Bkz. BGer, 5C.158/2006 E. 3.3, www.relevancy.bger.ch, (Erişim 20 Temmuz 2023).

73 Göksu, “Informationsrecht des Erben”, 961; Druey, “Informationsrecht des Erben”, 187; Breitschmid - Matt, “Informationsansprüche der Erben”, 97. Örneğin İsviçre Federal Mahkemesi’nin bankacılık alanındaki içtihatları da genel olarak mirasçılar lehine bilgi edinme hakkının kapsamını geniş yorumlamaktadır. Örneğin mahkeme bir kararında mirasçılarının miras hukukuna dayalı taleplerini ileri sürebilmeleri için elde edilecek bilginin gerekli olduğunu ortaya koymalarının yeterli olduğu, buna karşı bankanın müşteri gizliliğini ileri süremeyeceğini belirtmiştir. Bu konuda Krş. BGE 133 III 664, E. 2.6. Bununla birlikte İsviçre Federal Mahkemesi bankacılık alanında 2018 yılındaki başka bir kararında (BGer 4A\_522/2018) genel eğiliminden farklı bir yaklaşım ortaya koymuş, mirasçılarının miras kalan, sözleşme dayalı bilgi edinme haklarının sınırsız olmadığı ve mirasbırakan ile aynı kapsamda olmayabileceğine işaret etmiştir. Mahkeme ilave bir şart olarak mirasçılarının bilgi edinme taleplerinin ileri sürülmesinin mirasçılarının yasal olarak korunan bir menfaatiyle bağlantılı olması gerektiğine hükmetmiştir (E.4.5.2, 5.2). Böyle bir sınırlamanın özellikle mirasbırakanın hayatı boyunca doğru bir şekilde gerçekleştirilen ödemeler hakkında bilgi edinilmesi durumunda söz konusu olduğuna, mirasbırakanın kişisel bilgilerinin yanında buna dahil olan özel alanıyla ilgili ekonomik bilgilerinin de mirasçılarının bilgi edinme menfaatinin önüne geçebileceğine işaret edilmiştir (E.4.5.2). Karar metni Fransız dilinde olduğu için aslını inceleyemediğimiz söz konusu karar hakkında aktarılan açıklamalar için Bkz. Dorjee - Good, “Auskunftspflicht der Banken”, 170 vd.; Enzmann, “Erbrechtliche Informationsansprüche”, N. 139 vd. Son zikredilen yazar öğretide tepki çeken bu kararın mirasçılarının bilgi edinme hakkını sınırladığı, beraberinde yeni soruları getirdiği ve hukuk güvenliğini zedelediğini belirtmektedir (N. 141, 142). Bir banka kendisine yöneltilen bilgi edinme talepleriyle karşılaşınca mirasçılarının miras hukuku menfaatlerinin mevcudiyetini tespit etmesi gerekecek ve bunu mirasbırakanın değinilen bilgilerin bilinmemesi yönündeki menfaati ile karşılaştıracaktır. Yazara göre zor, hatta imkânsız olan bu girişim nedeniyle banka mirasçılarının bilgi taleplerini kabul etmekte isteksiz davranacak ve şüphe durumunda yargıya başvurulmasını isteyecektir (N. 142). Yazarın görüşüne göre bu kararın ve aranılan ek şartın yerleşik bir içtihadı dönüşmesi şüphelidir (N. 143).

74 Taleplerin yarışması hakkında örneğin Bkz. Rona Serozan, Hukukta Yöntem (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2017), 176 vd.; O. Gökhan Antalya – Murat Topuz, Medeni Hukuk: Giriş, Temel Kavramlar, Türk Medeni Kanunu’nun Başlangıç Hükümleri (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), 538.

75 Birlikte mirasçılara külli intikal sonucunda mirasbırakana ait bir bilgi edinme hakkı geçmesi ihtimalinde, bunun doğrudan miras hukukundan doğan taleplerle ilişkisi tartışmalıdır. Bir görüşe göre artık bu durumda, sözleşmeye dayalı bir bilgi edinme hakkı olduğundan ilaveten miras hukukuna dayalı bir talep gerekli değildir. Bu yönde Bkz. Yannick Minning, “Art. 607, 610”, Basler

Sözleşmeye dayanan bilgi edinme hakkının şartları ve kapsamı, ilgili sözleşme ilişkisine göre değişebilir<sup>76</sup>. Örneğin vekâlet sözleşmelerine ve kıyasen kanunda düzenlenmeyen isimsiz bazı iş görme sözleşmelerine de uygulanabilir (TBK m. 502 f. 2)<sup>77</sup> olan hesap verme yükümlülüğüne ilişkin TBK m. 508 f. 2 hükümlerin zikredilebilir<sup>78</sup>. Bu kapsamda örneğin mirasbırakanın tarafı olduğu bir avukatlık sözleşmesi veya bankası ile yaptığı malvarlığı yönetim sözleşmesi<sup>79</sup> düşünülün. Bu sözleşmeler dahilinde TBK m. 508 f. 1 gereği sahibi olduğu bilgi edinme hakkı, vefatından sonra mirasçılara geçecektir<sup>80</sup>. Bu kapsamda mirasçı, karşı taraftan mirasbırakanın mirasın geçişi anındaki finansal durumu hakkında kendisine hesap verilmesinin yanında mirasbırakanın hayattayken tarafı olduğu hukuki işlemler hakkında da bilgi isteyebilecektir<sup>81</sup>.

Örneğin yukarıda aktarılan malvarlığı yönetim sözleşmesi ele alınabilir. Bunun kapsamında vekil, mirasbırakan hayatta iken onun adına ancak kendi hesabına (dolaylı temsilci olarak)<sup>82</sup> bir

---

Kommentar, Zivilgesetzbuch II, Art 457-977 ZGB, Art. 1-61 SchlT ZGB (Bern: Helbing Lichtenhahn Verlag, 2023), Art. 607, N. 11; BGE 132 III 677, E. 4.2.4. Aksi yönde katıldığımız baskın görüşe göre bu durumda sözleşmeye dayanan bilgi edinme talebi ile kanuna dayalı bilgi edinme talebi yarışmaktadır. Bu görüş için örneğin Bkz. Druey, "Informationsrecht des Erben", 186; Enzmann, "Erbrechtliche Informationsansprüche", N. 57, 59; Göksu, "Informationsrechte der Erben", 957 vd. Son zikredilen yazar, aksi yöndeki görüşü eleştirmektedir. Yazara göre mirasçının miras hukukuna dayalı bir talebe ilişkin ihtiyaç bulunmayacağı şeklindeki aksi yöndeki görüşün argümanı tatmin edici değildir. Yazarın haklı olarak işaret ettiği üzere bilgi edinme taleplerinin şekli ve kapsamı birbirinden farklılaşabilir (957 vd.).

76 Antalya, "Borçlar Hukuku Genel Cilt V/1,3", 467; Kılıçarslan, "Bilgilendirme Yükümlülüğü", 200. Son zikredilen yazar, sıklıkla sözleşmelerde bilgilendirme yükümlülüklerinin yan edim olarak kararlaştırıldığı görülmekle birlikte örneğin, doğrulama veya teminat fonksiyonuna sahip sözleşmelerde bunun asli edim olarak da kararlaştırılabileceğine işaret etmektedir (200).

77 TBK m. 502 f. 2'de: "*Vekâlete ilişkin hükümler, niteliklerine uygun düştükleri ölçüde, bu Kanunda düzenlenmemiş olan iş görme sözleşmelerine de uygulanır*" şeklinde zikredilmiştir. Bu konuda örneğin Bkz. Fikret Eren, Borçlar Hukuku, Özel Hükümler (Ankara: Yetkin Yayınları, 2019), N. 2441 vd.; Cevdet Yavuz vd., Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler (İstanbul: Beta Yayıncılık, İstanbul 2022), 1267 vd.

78 Bu konuda örneğin Bkz. Aydın Zevkliler – Emre Gökyayla, Borçlar Hukuku Özel Hükümler. Ankara: Vedat Kitapçılık, 20. Baskı, 2020, 663 vd.; Eren, "Borçlar Hukuku Özel", N. 2517 vd.

79 Uygulamadaki vekalet sözleşmesi örnekleri için örneğin Bkz. Alper Gümüş, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Cilt 2 (İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2014), 134 vd. 135 vd. Yine mirasçının miras kalan sözleşmeye dayanan bilgi edinme hakkı kapsamında, mirasbırakanın banka ile arasındaki cari hesap sözleşmesinin, bankaya birtakım ticari işlerini gördürmeye yönelik vekalet sözleşmesinin örnek gösterildiği bir çalışma için örneğin Bkz. İmre - Erman, "Miras Hukuku", 483, dn. 13 ve buradaki ilgili eserler.

80 Krş. Breitschmid - Matt, "Informationsansprüche der Erben", 92 vd.; Schröder, "Erbrechtliche Informationsansprüche", 193 vd.

81 Krş. İmre - Erman, "Miras Hukuku", 483, dn. 13.

82 Dolaylı temsil hakkında genel bilgi için örneğin Bkz. Fikret Eren, Borçlar Hukuku Genel Hükümler (Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2019): N. 1332 vd.; M. Kemal Oğuzman - M. Turgut Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 1 (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2020), N. 667 vd.; Fahrettin Aral - Hasan Ayrancı, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri (Ankara, Yetkin Yayıncılık, 2012), 409.

taşınmazı satın almış olsun. Ancak henüz taşınmazın mülkiyeti kendisine devredilmeden<sup>83</sup> mirasbırakanın öldüğü kabul edilsin. Aktarılan kurguda mirasçılardan biri, mirasbırakanın ölümünden önceki haftalardaki banka hesaplarındaki değer azalmasını fark etsin. Bu anlamda bu mirasçının, böyle bir işlemin gerçekleştiği hususunda makul, kabul edilebilir bir şüphesi<sup>84</sup> olduğu varsayılınsın. Verilen örnekte mirasçı, sözleşmenin karşı tarafının mirasın geçişinden önceki haftalarda edinmiş olduğu taşınmaza ilişkin bilgilerin ve bunun devrini konu alan sözleşmenin kendisiyle paylaşılmasını isteyebilir. Çalışmanın kapsamını genişletmemek üzere miras kalan farklı tip ve kapsamda sözleşmeye dayanan bilgi edinme haklarının bulunabileceğine işaret edilmekle yetinilecektir<sup>85</sup>. Yine bilgi vermekle yükümlü olan üçüncü kişi, örneğin avukat gibi sır saklama yükümlülüğüne tabi bir meslek grubuna dahil olabilir. Bu durumun mirasçılarının bilgi edinme haklarını sınırlandırıp sınırlandırmayacağı ve bunun kapsamı somut olayda tartışma konusu yapılabilir<sup>86</sup>. Aktarılan tartışmanın makalenin kapsamını genişletmemek üzere inceleme kapsamı dışı bırakıldığı aktarılmıştı.

83 TBK m. 509 f. 1'de: "Vekilin, kendi adına ve vekâlet veren hesabına gördüğü işlerden doğan üçüncü kişilerdeki alacağı, vekâlet verenin vekile karşı bütün borçlarını ifa ettiği anda, kendiliğinden vekâlet verene geçer" şeklinde öngörülmüştür. TBK m. 509 f. 1'in dolaylı temsilcinin temsil olunan hesabına bir taşınmaz kazandığında uygulanabilir olup olmadığı tartışmalıdır. Öğretideki baskın görüş, bu hükmün taşınmazlara uygulanmayacağını, temsil olunanın dolaylı temsilcisine karşı taşınmazın kendisine devri yönünde bir alacak hakkına sahip olduğunu ve buna dayanarak tescile zorlama davası (TMK m. 716) açabileceğini kabul eder. Bu yönde örneğin Bkz. Yavuz vd., "Borçlar Hukuku Özel", 1390 vd.; Eren, "Borçlar Hukuku Özel", N. 2535 vd.

84 Krş. Wolf, "Auskunftspflichten unter Miterben", 78; Druey, "Informationsrecht des Erben", 186 vd.; Göksu, "Informationsrechte der Erben", 955.

85 Miras kalan sözleşmeye dayanan bilgi edinme hakkı, öğretideki çeşitli çalışmalarda şu ana kadar tartışma konusu yapılmıştır. Örneğin mirasçılarının, banka ile mirasbırakan arasındaki sözleşmeden doğan bilgi edinme haklarına ilişkin Bkz. Hans Rainer Künzle, "Auskunftspflichten gegenüber Erben", Successio 4 (2012), 256 vd.; Göksu, "Informationsrecht des Erben", 961; Breitschmid - Matt, "Informationsansprüche der Erben", 92 vd.; Enzmann, "Erbrechtliche Informationsansprüche", N. 102 vd., 148, 173 vd. Son zikredilen yazar üçüncü kişinin mirasbırakanla arasındaki ilişki dahilinde yükümlülüklerini yerine getirirken elde ettiği veya aralarındaki sözleşme ilişkisi boyunca oluşturulan tüm belgeler teslim edilmesi gerektiğinin belirtmektedir. Örneğin banka söz konusu olduğunda, tüm belgeler, hesap ekstrelere ve açılış belgeleri bilgi talep eden mirasçıya teslim edilmelidir (N. 148).

86 Krş. Breitschmid - Matt, "Informationsansprüche der Erben", 104 vd.; Schröder, "Erbrechtliche Informationsansprüche", 197; Enzmann, "Erbrechtliche Informationsansprüche", N. 125 vd. Mirasbırakanın avukatının mirasbırakanın ölümünden sonra vasiyeti yerine getirme görevlisi olarak atanması mümkündür. Özellikle böyle bir durumda mirasçılarının bilgi edinme menfaati ile avukatı sır saklama yükümlülüğü (ve mirasbırakanın özel alanına ilişkin bilgilerinin ölümünden sonra bilinmemesine yönelik menfaati) arasındaki dengeyi konu olan menfaat değerlendirmesi hakkındaki değerlendirmeler için Bkz. Enzmann, "Erbrechtliche Informationsansprüche", N. 99, 170 vd., 177 vd. Yazarın katıldığı görüşe göre avukatın meslek sırlarına ilişkin korumanın kapsamı, avukatın tipik faaliyetlerini yerine getirirken ulaştığı bilgileri kapsar. Buna karşılık avukatın varlık yönetimi, muhasebe veya yönetim kurulu yetkileri gibi avukatlık mesleğine özgü olmayan diğer faaliyetleri konusunda kendisinden bilgi istenebilmelidir (N. 178). İsviçre Federal mahkemesi avukatlık meslek sırlarına ilişkin böyle bir ayırım yapmadan mirasçılarının bilgi edinme hakkını dar yorumlamaktadır. Öğretide örneğin Druey bunu eleştirmekte ve mahkemenin diğer meslek sırlarındaki yaklaşıma gibi bu durumda da mirasçılarının bilgi edinme hakkının geniş yorumlanması gerektiğine işaret etmektedir. Bu konuda Bkz. Druey, "Informationsrecht des Erben", 187.

## 2. Mirasçıların Mirasbırakanın Sözleşme İlişkileri Dışında Üçüncü Kişilere Karşı Sahip Oldukları Bilgi Edinme Hakları:

### a. Görüşler

Mirasçının kendisine miras kalan sözleşmeye dayanan bilgi edinme hakkının dışında üçüncü kişilere karşı da bir bilgi edinme hakkına sahip olup olmadığı irdelenmelidir. Öğretide, olan hukukta (“*de lege lata*”) mirasçılarının, mirasçılıklarına ilişkin ekonomik menfaatlerine dayalı olarak<sup>87</sup> üçüncü kişilere karşı bir bilgi edinme hakkına sahip olup olmadıkları tartışmalıdır. Bunun varlığı kabul edilirse bilgi edinme hakkının hukuki dayanağı ve kapsamı da tartışma konusudur. Bu başlıkta kısaca bu görüşlerden bazıları aktarılacak, takip eden başlıkta ise bazı değerlendirmelerimiz paylaşılacaktır.

Öncelikle öğretilerde mirasın paylaşımında mirasçının, TMK m. 646 f. 3, TMK m. 649 f. 2 hükümleri dahilinde bilgi edinme hakkını sadece diğer mirasçılara ileri sürebileceği görüşü yer almaktadır<sup>88</sup>.

Öte yandan öğretilerde farklı hukuki dayanaklarla mirasçının, mirasın paylaşımında üçüncü kişilere karşı bilgi edinme hakkına sahip olduğu kabul edilmektedir. Bu görüşlerden birine göre mirasçı, TMK m. 646 f. 3, TMK m. 649 f. 2 (ZGB Art. 607 Abs. 3, ZGB Art 610 Abs. 2)

---

87 Saklı paylı mirasçının, mirasbırakanın malvarlığı değerleri ile ilgili olarak bir bankadan bilgi edinmeye yönelik ekonomik menfaate sahip olduğu, onun bilgi talebinin sözleşmeye ve OR Art. 400 (TBK m. 502 f. 2) hükmüne değil doğrudan miras hukukuna dayandığı hakkında Bkz. BGer 5A\_638/2009 E. 4.1.

88 Sadece mirasçılarının bilgi edinme talebinde bulunabileceğini belirten (açıkça sadece mirasçıları vurgulayan veya en azından üçüncü kişinin bilgi edinme talebini ayrıca zikretmeyen) bazı eserler için Bkz. Yılmaz, “Miras Hukuku”, 299 vd.; Çabri, “Miras Hukuku Şerhi” § 649, N. 334 vd., §646, N. 287 vd.; Dural - Öz, “Miras Hukuku”, N. 1958 vd.; Serozan - Engin, 576; Ayan, “Miras Hukuku”, 379; İnan vd., “Miras Hukuk”, 579; Antalya - Sağlam, 518 vd. Yaptığı açıklamalarda üçüncü kişinin bilgi edinme hakkından söz etmekte, ancak sadece miras kalan (sözleşmeye dayanan) bilgi edinme hakkına ilişkin örnekler paylaştığından bu görüşe dahil edilebileceği tartışılabilir bir eser için Bkz. İmre - Erman, “Miras Hukuku”, 483, dn. 13. Ancak aşağıda ayrıca yeniden atıf yapılacak yazarların (açıkça olmasa da) mirasçılarının üçüncü kişilere karşı dürüstlük kuralından kaynaklanan bir bilgi edinme hakkındaki görüşe katıldığı da ileri sürülebilir (483).

hükümlerinin kıyasen uygulanmasıyla üçüncü kişilere karşı bilgi edinme talebi ileri sürebilir<sup>89</sup>. Diğer bir görüş, üçüncü kişilerin bilgi verme yükümlülüğünün miras hukukunun genel esaslarından doğduğunu ileri sürerken<sup>90</sup> bir başka görüş genel olarak tanık olduğu şeyi bildirme yükümlülüğünden<sup>91</sup> bahsetmektedir. Bunun gibi öğretilerde bu konuda gerekli yasal dayanak bulunduğu ve mirasçılarının resmi defter tutmada bilgilendirme yükümlülüğüne ilişkin TMK m. 620 f. 2 ve 3 (ZGB Art. 581 Abs. 2, 3) ile mirasçılarının üçüncü kişilerden bilgi edinebileceklerine işaret edilmektedir<sup>92</sup>. Benzer şekilde öğretilerde TMK m. 620 f. 2 (ZGB Art. 581 Abs. 2) hükmünün kıyasen uygulanmasıyla terekenin korunmasına ilişkin önlemlerden biri olan terekenin defterinin tutulmasına ilişkin TMK m. 590 (ZGB Art. 533) dahilinde üçüncü kişilerin bilgilendirme yükümlülüğünün gündeme gelebileceğine işaret edilmektedir<sup>93</sup>. Öğretilerde ileri sürülen görüşlerden biri ise üçüncü kişilere karşı bilgi edinme talebinin, doğrudan dürüstlük kuralından doğduğunu savunmaktadır<sup>94</sup>. Yine öğretilerde üçüncü kişiler ile mirasçılar arasında, konusu onları bilgilendirme olan bir sözleşme yapma zorunluluğundan bahsedilmektedir<sup>95</sup>. Değinilen görüşleri savunanlardan bazıları da kendi içlerinde farklılaşmaktadır. Bu kapsamda bilgilendirme yükümlülüğüne tabi üçüncü kişinin kimler

89 Wolf - Hrubesch Millauer, "Erbrecht", N. 1675; Häfliger, "OFK ZGB Kommentar", Art. 607, N. 8; Wolf, "Berner Kommentar ZGB", Art. 607, N. 28, Art. 610, N. 26; Meyer, "Handkommentar ZGB", Art. 607, N. 3; Schaufelberger - Keller, "Basler Kommentar ZGB", Art. 607; N. 11; Arnet - Schnierer, "Informationsansprüche der Erben", 234; Kılıçoğlu, "Miras Hukuku", 343; BGE 132 III 677 E.4.2.4; Eren - Yücer Aktürk, "Miras Hukuku", N. 1581; Enzmann, "Erbrechtliche Informationsansprüche", N. 83. Son zikredilen yazarın işaret ettiği, ancak karar metni Fransızca olduğu için aslını inceleyemediğimiz İsviçre Federal Mahkemesi'nin 06.05.2020 tarihli güncel bir kararında (BGer 5A\_30/2020) mahkeme, ZGB Art. 607 Abs. 3, ZGB 610 Abs. 2 hükümlerini açıkça kıyasen uygulayarak mirasçılarının üçüncü kişiye (bankaya) karşı bilgi edinme taleplerini kabul etmiştir. Bu kararda mirasçılarının mirasbırakanın sadece ekonomik olarak yetkili olduğu malvarlığı değerleri hakkında üçüncü kişilerden bilgi isteyebileceğine işaret edilmiştir. Yazarın incelediği söz konusu olayda mirasbırakanın sahibi olmadığı, ancak ekonomik bazı yetkileri olduğu bir banka hesabı hakkında mirasçılarının bilgi edinme talebi kabul edilmiştir (N. 110 vd., 114 vd.).

90 Druey, "Grundriss des Erbrechts", N. 14.

91 Schröder, "Erbrechtliche Informationsansprüche", 201.

92 Enzmann, "Erbrechtliche Informationsansprüche", N. 47 vd.; Schröder, "Erbrechtliche Informationsansprüche", 201.

93 Daniel Leu - Daniel Gabrieli, "Art. 553", Basler Kommentar, Zivilgesetzbuch II, Art 457-977 ZGB, Art. 1-61 SchIT ZGB (Bern: Helbing Lichtenhahn Verlag, 2023), Art. 553, N. 14; Enzmann, "Erbrechtliche Informationsansprüche", N. 50 vd.

94 Krş. Schröder, "Erbrechtliche Informationsansprüche", 197 vd.; Enzmann, "Erbrechtliche Informationsansprüche", N. 15, 18; Öztan, "Miras Hukuku", 466. Son zikredilen yazar, öncelikle TMK m. 646 f. 3, TMK m. 649 f. 2'de öngörülen bilgi verme yükümlülüğünün dürüstlük kuralından kaynaklandığını aktarmıştır. Eserinin daha sonraki paragrafında bilgi verme yükümlülüğünün mirasçılar yanında üçüncü kişiler yönünden de geçerli olduğunu belirtmektedir (466). Bir önceki yazarlarla benzer şekilde (eserin ana metninde) dürüstlük kuralına ilişkin açıklamalardan sonraki paragraflarda bilgi vermek yükümlülüğünün üçüncü kişiler yönünden de geçerli olduğunu belirten ve bu anlamda aynı görüşte olabileceği ileri sürülecek başka bir eser için Bkz. İmre - Erman, "Miras Hukuku", 483.

95 Schröder, "Erbrechtliche Informationsansprüche", 202.

olabileceği<sup>96</sup>yanında üçüncü kişinin talep olmaksızın bu bilgiyi verip vermeyeceği de tartışmalıdır<sup>97</sup>.

## b. Değerlendirme

### aa. Yasal Dayanak

Bilgilendirme yükümlülüğünün bir anlaşmadan, kanundan ya da dürüstlük kuralından kaynaklanabilmesinin mümkün olduğu aktarılmıştır<sup>98</sup>. Hukuksal dayanak dikkatli bir şekilde irdelenmelidir. Bu bağlamda metodolojik olarak somut bir yasal veya sözleşmesel dayanağın mevcudiyeti incelenmeden bu dayanaklar gerekçelendirilmeden olası yasal boşluklar var ise bu doğru bir şekilde ele alınmadan üçüncü kişilerin mirasçılara karşı bilgilendirme yükümlülüğü kabul edilmemesi gerektiğine işaret edilmelidir<sup>99</sup>. Daha önce mirasçıya kalan sözleşmeye dayanan bilgi edinme hakkına değinilmişti. Bu başlıkta bu ihtimal göz ardı edilerek inceleme

96 Bilgi verme yükümlülüğünün belli durumlarda mirasçılar yanında vasiyeti yerine getirme görevlisi veya tereke temsilcisi gibi tereke konusuyla ilgili olan üçüncü kişiler yönünden de söz konusu olabileceğini belirten görüş için Bkz. Eren - Yücer Aktürk, "Miras Hukuku", N. 1581. Diğer bir görüş ise üçüncü kişilerin mirasçılara karşı bilgi verme yükümlülüğünün, terekenin konusuyla ilgilenen kişilerle sınırlı olmadığını, bunun banka gibi diğer kişilere de sirayet edebileceğini belirtmektedir. Bu konuda Bkz. Druey, "Grundriss des Erbrechts", N. 14 vd.; Wolf, "Berner Kommentar ZGB", Art. 610, N. 26; Häfliger, "OFK ZGB Kommentar", Art. 607, N. 8.

97Üçüncü kişilerin talep halinde mirasçılara bilgi vermekle yükümlü oldukları hakkında örneğin Bkz. Öztan, "Miras Hukuku", 455; Kılıçoğlu, "Miras Hukuku", 343. Üçüncü kişilerin talep olmaksızın mirasçılara bilgi vermekle yükümlü oldukları hakkında örneğin Bkz. Druey, "Grundriss des Erbrechts", N. 13; Eren - Yücer Aktürk, "Miras Hukuku", N. 1581. Yine Druey, başka bir eserinde de mirasçılar tarafından bilgi edinme talebinin terekeyle ilgilenenler yanında mirasbırakan hayatta iken onun malvarlığı ile ilgilenen üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebileceğini, hatta birtakım fiili durumlarda da söz konusu olabileceğini belirtmektedir. Bu konuda Bkz. Druey, "Informationsrecht des Erben", 186. Yine ayırım yapmaksızın üçüncü kişinin bilgilendirme yükümlülüğünden bahseden bazı çalışmalar için Bkz. Öztan, "Miras Hukuku", 455; Kılıçoğlu, "Miras Hukuku", 343.

98 Kocayusufpaşaoğlu, "Borçlar Hukuku Genel", § 37, N. 13; Antalya, "Borçlar Hukuku Cilt V/ 1, 3", 467.

99 Krş. Arnet - Schnierer, "Informationsansprüche der Erben", 232; BGE 133 III 664 E. 2.5; Enzmann, "Erbrechtliche Informationsansprüche", N. 93. Bu bağlamda İsviçre Federal Mahkemesi'nin bir kararında konuya ilişkin katıldığımız şu ifadeler yer almaktadır: "...Mevcut özel hukuk... ne zaman bir bilgiye ihtiyaç bulundu mu bilgi edinme taleplerini (bunların ileri sürülebilmesini) mümkün kılan genel bir bilgi edinme hakkı tanımamaktadır... Buradan çıkan sonuç, doğrudan kanundan kaynaklanmayan her bilgi edinme talebinin, gerekçelendirilmesi bakımından dikkatle incelenmesi zorunluluğudur..." (BGE 132 III 677, E.4.2.1, 4.2.4'ten naklen. Söz konusu kararda bir vasiyeti yerine getirme görevlisi, miras sebebiyle istihkak davasıyla bağlantılı olarak (TMK m. 637 vd./ ZGB Art. 598 vd.) terekeye konu eşyalara ilişkin bir üçüncü kişiye karşı bilgi edinme talebi ileri sürmektedir. Öğretide Druey'e göre genel bilgi hukukunun bir parçası olarak mirasçıların bilgi edinmesi sorunu, geleneksel hukuk normlarından soyutlandırılarak basitçe değerlendirilmemesi gerekir. Geleneksel hukuk normları, yeni alan ve uygulamalarında temelini oluşturacağı göz ardı edilmemelidir. Yazar mirasçılarının bilgi edinmesine ilişkin bir incelemede pragmatik ile dogmatik arasında orta yol bulurken mevcut hukuki fikirlerin yeni bir çözüme metodolojik olarak bilinçli şekilde dahil edilmesi, medeni hukukun temel esaslarından sapılmaması gerektiğine dikkati çekmektedir. Yapılan açıklamalar için Bkz. Druey, "Informationsrecht des Erben", 188.



yürütülecektir. Bu anlamda öncelikle irdelenmesi gereken yasal dayanağın mevcudiyeti olmalıdır.

Daha önce değinildiği üzere TMK m. 646 f. 3 ve TMK m. 649 f. 2 hükümlerin açık sözü, üçüncü kişileri bilgilendirme ile yükümlü tutmamaktadır. Bu bağlamda değinilen hükümlerinin kıyasen uygulanmasıyla üçüncü kişilere karşı bilgi edinme talebinin ileri sürülebileceği görüşü irdelenebilir. Katıldığımız görüşe göre kıyas çifte fonksiyona sahip olup hem amaca göre (genişletici) yorumun bir elemanıdır hem de bir boşluk doldurma aracıdır<sup>100</sup>. Bu görüşe ilişkin bir önceki başlıkta atfı yapılan bazı eserlerde ya değinilen hükümlerin uygulanabileceği belirtilmiş<sup>101</sup> ya da sadece “kıyas” ifadesi ile yetinilmiştir<sup>102</sup>. Demek ki sorulması gereken bu hükümlerin amaca göre (genişletici) yorumuyla mirasçılarının üçüncü kişilere karşı bilgi edinme hakkı var mıdır? Buna olumsuz bir yanıt verilmesi durumunda burada kanun boşluğu mu vardır?

Benimsenecek görüşe göre her iki soruya da olumlu yanıt verilebilir. Şöyle ki bir yorum elemanı olarak kıyasen mirasçılarının yükümlülüğünü öngören TMK m. 646 f. 3, TMK m. 649 f. 2 hükümlerini (büyük önerme) üçüncü kişilere (küçük önerme) uygulayabilmek için gerekli şartlar sağlanmalıdır. Bunun için büyük ve küçük önermeler arasında bir benzerlik saptanmalıdır ve (ayrıca öğretilde tartışmalı olmakla birlikte, daha baskın olduğu görülen görüş esas alınarak)<sup>103</sup> büyük önermenin istisnai niteliğe sahip olmaması gerekir<sup>104</sup>. Bir görüşe göre

100 Bydliniski Franz, *Juristische Methodenlehre und Rechtsbegriff* (Wien New York: Springer Verlag, 2011) 467 vd.; O. Gökhan Antalya, *Hukuk Metodolojisi* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), 318 vd.; Mustafa Dural – Suat Sarı, *Türk Özel Hukuku, C. I, Temel Kavramlar ve Medeni Kanununun Başlangıç Hükümleri* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2017), N. 815, 890.

101 Örneğin Bkz. Häfliger, “OFK ZGB Kommentar”, Art. 607, N. 8; Wolf, “Berner Kommentar ZGB”, Art. 610, N. 26; Meyer, “Handkommentar ZGB”, Art. 607, N. 3; Eren - Yücer Aktürk, “Miras Hukuku”, N. 1581; Kılıçoğlu, “Miras Hukuku”, 343.

102 Örneğin Bkz. Wolf, “Berner Kommentar ZGB”, Art. 607, N. 28; Arnet - Schnierer, “Informationsansprüche der Erben”, 234.

103 İstisnai hükümlerin dar yorumlanması ilkesi hakkında örneğin Bkz. Oğuzman - Barlas, “Medeni Hukuk”, N. 248; Yasemin Işıktaç - Sevtap Metin, *Hukuk Metodolojisi* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2019), 209. Son zikredilen yazar (istisnai hükümlerin alt bir kategorisini teşkil eden) yasaklayıcı hükümlerin dar yorumlanmasının ceza hukuku kuralları ile evrensel hukuk kurallarını yansıtan pozitif kurallarıyla sınır olması gerektiğine işaret etmektedir (209). Genel olarak istisnai hükümlerin dar yorumlanması ilkesinin hükmün amacı doğrultusunda yorum yoluyla bertaraf edilebileceği yönünde Bkz. Haluk N. Nomer - Pakize Ezgi Akbulut, *Medeni Hukuka Giriş* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2021): 31 vd.

104 Krş. Sinan Okur, *Türk Medeni ve Borçlar Hukukunda Metot* (Ankara, Adalet Yayınevi, 2022), 60; Serozan, “Yöntem”, §1, N. 22a; Dural - Sarı, “Temel Kavramlar”, N. 815; Antalya, “Metodoloji”, 324 vd., 328 vd.

bu hükümler genel<sup>105</sup> bir bilgilendirme yükümlüğü öngören hükümler olup üçüncü kişilere kıyasen uygulanmaya elverişlidir. Üçüncü kişilere kimin dahil olacağı ve bu konuda esas alınan ölçütler bu görüş içinde tartışmalıdır. Benimsenecek görüşe göre mirasbırakana borçlu veya terekeye konu bir mala zilyet (TMK m. 646 f. 3) veya en azından bunun nerede olduğunu bilebilecek durumda olan<sup>106</sup>, mirasbırakan ile aralarında herhangi malvarlığı ilişkisi (TMK m. 649 f. 3) olan üçüncü kişiler<sup>107</sup>, mirasçılardan farklı değerlendirilmemeli, onlarda bilgi vermekle yükümlü tutulmalıdır. Aşağıda ayrıca bu konudaki değerlendirmelerimiz paylaşılacaktır.

Diğer bir görüşe göre ise üçüncü kişinin durumu ile mirasçının durumu arasında benzerlik bulunmamakta olup bunların menfaat durumu birbirinden farklıdır. Üçüncü kişilerin mirasbırakanla ticari bağlantıları ve borç ilişkileri bulunur; ancak mirasçılar için bu zorunlu değildir<sup>108</sup>. Sadece terekeye ilişkin bilgiye sahip olma durumu, bu bağlantıyı kurmaya yetmemektedir. Ayrıca TMK m. 646 f. 3, TMK m. 649 f. 2 hükümleri, bir yükümlülük öngörmektedir. Bu açıdan bakıldığında bu hükümlerin sadece mirasçılar için geçerli olup istisnai niteliği olduğu, bunların kişi yönünden uygulama alanının kıyasen yorum yoluyla genişletmeye uygun olmadığı<sup>109</sup> ileri sürülebilecektir. Böyle bir tespite karşı ise sistematik amaçsal yorumla<sup>110</sup> üçüncü kişiyi bilgi vermekle yükümlü tutan TMK m. 620 f. 2 hükmündeki kanun koyucunun tercihinin burada da geçerli olduğu ilk bakışta düşünülebilir. Bununla birlikte aktarılan bu argümana karşı da TMK m. 620 f. 2 hükmü üçüncü kişiyi bilgi vermekle yükümlü

105 Ancak bu hüküm istisnai nitelikte kabul edilse de kıyasın nasıl uygulanacağına ilişkin benimsenecek görüşe göre yine aynı sonuca varılabilir. Şöyle ki hükmün amacı (inceleme konusu özelinde mirasın paylaşımının doğru ve eksiksiz yürütümü ve mirasçılarının korunması) doğrultusunda istisnaların (TMK m. 646 f. 3, TMK m. 649 f. 2) dar yorumlanması kuralının bertaraf edilebileceği şeklinde bir görüş benimsenmesi durumunda, kıyasın uygulanabilmesi için iki olgu arasında benzerlik bulunduğunun kabulü yeterli sayılacaktır. Bu konuda Krş. Nomer - Akbulut, "Medeni Hukuk", 32.

106 İsviçre Federal Mahkemesi bir kararında, mirasçılarının üçüncü kişiye karşı bilgi edinme hakkını ileri sürebileceği ve ZGB Art. 607 Abs. 3, ZGB Art 610 Abs. 2 (TMK m. 646 f. 3, TMK m. 649 f. 2) hükümlerinin kıyasen uygulanabileceği durumlara bazı örnekler vermiştir. Bunlar arasında istihkak davası ile kendisine başvurulabilecek tereke konusu malın olası zilyedi olan veya en azından nerede olduğunu bilebilecek üçüncü kişiler de bulunmaktadır. Bu konuda Bkz. BGE 132 III 677 E. 4.2.5.

107 Malvarlığı ilişkisinin yeterli olduğunu vurgulayan veya sınırlama yapmaksızın doğrudan üçüncü kişilerden bilgi talep edilebileceğini ifade eden eserler için örneğin Bkz. Häfliger, "OFK ZGB Kommentar", Art. 607, N. 8; Druey, "Informationsrecht des Erben", 186; Wolf, "Berner Kommentar ZGB", Art. 610, N. 26.

108 Schröder, "Erbrechtliche Informationsansprüche", 193. Yazara göre sadece terekeye ilişkin bilgiye sahip olma durumu, kişiyi bunu paylaşmaya zorlamamalıdır (193).

109 Krş. Okur, "Metot", 60; Oğuzman - Barlas, "Medeni Hukuk", N. 248.

110 Zeynep Özcan, "§ 2 Hukuk Kurallarının Özellikleri, Çeşitleri ve Uygulanması", Medeni Hukuk-I. Ed.: Metin İkizler - Özlem Tüzüner (Ankara, Adalet Yayınevi, 2021), 124 vd.; Antalya - Topuz, "Medeni Hukuk", 365 vd.

tutmakla birlikte TMK’da farklı bölüm ve ayırmda düzenlenmiştir. Ayrıca aşağıda aktarılacağı üzere bu hükmün amaç ve kapsamının farklılık taşımakta olduğu, bu hükmün uygulamasının sadece resmi defter tutma işlemi ile sınırlı olduğu belirtilebilir. Yine tarihi bir yorum elemanı olarak TMK m.646 f. 3, TMK m. 649 f. 2 hükümlerinin madde gerekçeleri, TMK’nın genel gerekçesi ile TMK Adalet Komisyonu ve Alt Komisyon raporlarına bakıldığında<sup>111</sup> ilgili yerlerdeki açıklamalarda üçüncü kişilerin zikredilmediği, sadece mirasçıların bilgi vermesinden söz edildiği görülmektedir. Ancak bir kanun boşluğundan bahsedilebilmesi için sadece bir hususun kanunda düzenlenmiş olması yeterli değildir. Bunun yanında söz konusu durum, kanun koyucunun bu konuda olumsuz bir çözüm getirmiş olmasından (bilinçli susmasından) kaynaklanmamış olmalıdır<sup>112</sup>. Mirasçının üçüncü kişilerden elde edeceği bilginin, farazi terekenin hesaplanması, yine bu kapsamda denkleştirme ve tenkis taleplerinin ileri sürülebilmesinde, mirasın paylaşılmasındaki miras oranının belirlenebilmesinde kritik öneme sahip olduğu açıktır<sup>113</sup>. Bu anlamda kanun koyucu sessiz kalarak üçüncü kişiden bilgi edinilmesi gereğini göz ardı etmek ve bu doğrultuda olumsuz bir duruş sergilemek istememiştir. Değinilen ve kanaatimizce bir önceki görüşe nazaran daha ağır basan gerekçelerle açık, bilinçsiz bir kanun boşluğu (kural dışı boşluk)<sup>114</sup> bulunduğu şeklinde bir görüş ileri sürülebilir niteliktedir<sup>115</sup>.

Bilgi edinme hakkını açıkça bir hukuki dayanak vermeksizin doğrudan mirasçılık statüsünden veya miras hukukunun genel esaslarından çıkarılan görüşe ise katılmamaktayız<sup>116</sup>. Üçüncü

111 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu’nun Alt Komisyon Raporu, Adalet Komisyonu, Genel Gerekçesi, (12.07. 2023), [www.lexpera.com](http://www.lexpera.com), mevzuat sistemi.

112 Hatemi, “Medeni Hukuk”, § 7, N. 56, 83; Serozan, “Yöntem”, N. 261; Edis, “Medeni Hukuk”, 124 vd.; Antalya - Topuz, “Medeni Hukuk”, 279 vd.; Nomer - Akbulut, “Medeni Hukuk”, N. 162.

113 Krş. Druey, “Grundriss des Erbrechts”, N. 14; Çabri, “Miras Hukuku Şerhi” § 649, N. 334.

114 Hüseyin Hatemi, Medeni Hukuk’a Giriş (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021): § 7, N. 55 vd.; Serap Helvacı - Fulya Erlüle, Medeni Hukuk (İstanbul: Legal Yayıncılık, 2014), 17 vd.; Oğuzman - Barlas, “Medeni Hukuk”, N. 322 vd.; Antalya - Topuz, “Medeni Hukuk”, 279 vd.

115 Benzer şekilde İsviçre Federal Konseyi, mevcut düzenlemede mirasçıların bilgi edinmesinde karşılaştıkları zorlukların adaletsizliğe ve gereksiz mahkeme işlemlerine yol açtığına, miras hukuk taleplerinin ileri sürülebilmesi için zorunlu olan mirasçıların bilgi edinme hakkına ilişkin yasal boşluğun yeni ZGB düzenlemesi ile doldurulması gerektiğine işaret etmektedir. Bu konuda Krş. Bundesamtes für Justiz, “Erläuternder Bericht”, 41 vd. Yine mirasçıların bilgi edinme hakkına ilişkin kanunda boşluk bulunduğu ve bu konudaki İsviçre Medeni Kanun taslağı hükümleri hakkında örneğin Bkz. Enzmann, “Erbrechtliche Informationsansprüche”, N. 18, 37, 92 vd., 125, 128, 315.

116 Göksu, “Informationsrecht des Erben”, 958; Schröder, “Erbrechtliche Informationsansprüche”, 197, 201; Arnet - Schnierer, “Informationsansprüche der Erben”, 234 vd. Son zikredilen yazar metodik yönden genel olarak kanundan kaynaklı bir bilgi edinme hakkının kabul edilmesinin problemleri görüldüğünü belirtmektedir (235).

şahıslar yönünden özel hukukta genel bir bilgilendirme yükümlülüğü mevcut değildir<sup>117</sup>. Bunun gibi tanık olduğu şeyi bildirme şeklinde maddi hukuktan doğan genel bir yükümlülük özel hukuka yabancısıdır<sup>118</sup>. Ancak bu tür durumların hemen aşağıda değerlendirecek olan dürüstlük kuralına dayalı bir bilgi verme yükümlülüğüne yol açması mümkündür.

TMK m. 2 f. 1 ile TMK m. 2 f. 2 ilişkisine ilişkin olarak her iki kuralında ayrı işlevleri olduğunu ileri süren fonksiyon teorisine katılmaktayız<sup>119</sup>. Bu doğrultuda dürüstlük kuralına dayalı bilgi edinme görüşüne ilişkin değerlendirmelerimiz ikili bir ayrımında aktarılacaktır.

Herkes gibi kendilerinden haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uygun davranması beklenen üçüncü kişilerin, belli şartlarda bilgi verme yükümlülüğü gündeme gelebilir. Bunun kabulü için somut hukuki ilişki dahilinde bilgiyi talep eden mirasçının, bunun mevcudiyeti ve kapsamını bilmemesi mazur görülebilmeli ve bu konuda gerekli bilgiye sahip olan üçüncü kişinin bunu paylaşması kendisinden beklenebilir olmalıdır<sup>120</sup>. Bunun ve genel olarak bilgi verme yükümlülüğünün kabulü için özel hukuki bir bağlantı (“*rechtliche Sonderverbindung*”) aranmakta olup bu bağlantı sözleşmeden, sözleşme öncesi görüşmelerden veya güven sorumluluğundan çıkarılabilir<sup>121</sup>. İnceleme konusu özelinde bu bağlantıyı (özellikle miras bırakanın üçüncü kişi ile arasındaki malvarlığı ilişkisini)

117 Breitschmid - Matt, “Informationsansprüche der Erben”, 89; Göksu, “Informationsrecht des Erben”, 953, 957; Schröder, “Erbrechtliche Informationsansprüche”, 192, 198; Enzmann, “Erbrechtliche Informationsansprüche”, N. 93, 128; Arnet - Schnierer, “Informationsansprüche der Erben”, 234; Antalya, “Borçlar Hukuku Cilt V/ 1, 3”, 467.

118 Schröder, “Erbrechtliche Informationsansprüche”, 201.

119 Fonksiyon teorisine (“*Funktionstheorie*”) göre her ikisi birbiriyle çok yakın bir ilişki içinde olmakla birlikte farklı işlevlere sahiptirler. TMK m. 2 f. 2 bir değerlendirme kuralı olup hukuki işlemin veya kanunun yorumunu, tamamlanmasını sağlar. TMK m. 2 f. 2 ise değiştirme kuralı olup düzeltici veya değiştirici bir işleve sahiptir. Bu konuda Bkz. Hans Merz, Berner Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Band I, Einleitung und Personenrecht (Bern: Stämpfli Verlag, 1966), Art. 2, N. 23 vd.; Antalya - Topuz, “Medeni Hukuk”, 460 vd.; Edis, “Medeni Hukuk”, 304 vd., 329 vd. Buna karşılık aynadaki görünüş teorisine (“*Spiegelbildtheorie*”) göre bu iki kural, aynı esasın biri olumlu diğer olumsuz iki yüzüdür. Bu görüş için örneğin Bkz. Oğuzman - Barlas, “Medeni Hukuk”, N. 900 vd.; Mehmet Ayan - Nurşen Ayan, Medeni Hukuka Giriş (Ankara: Adalet Yayınevi, 2020), 244.

120 Krş. Merz, “Berner Kommentar ZGB”, Art. 2 N. 278.

121 Örneğin bu durum taraflar arasındaki sözleşme öncesi görüşmelerden doğabileceği gibi mevcut bir sözleşmede buna ilişkin bir kaydın yer almamasından da kaynaklanabilir. Aktarılan ilk durumda dürüstlük kuralının, davranışa hukuki sonuç bağlayarak tamamlama fonksiyonu (ve bu kapsamda “*culpa in contrahendo*” sorumluluğu veya güven sorumluluğu), ikinci durumda ise dürüstlük kuralının hukuki işlemdeki (sözleşmedeki) yan edim ve yan yükümlülükleri tamamlama fonksiyonu devreye girer. Bu konuda örneğin Bkz. Şener Akyol, Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı (İstanbul: Filiz Kitabevi, 1995), 44 vd.; Antalya - Topuz, “Medeni Hukuk”, 477 vd., 487 vd.; Merz, “Berner Kommentar ZGB”, Art. 2 N. 34.

mirasçının ispat etmesi zordur<sup>122</sup>. Bu durumda mirasçının vazgeçilmez ve nitelikli bir bilgi edinme ihtiyacı olduğu dikkate alınarak kural olarak makul şüphe durumunda üçüncü kişiden bilgi isteyebileceği, aksi halde miras hukukundaki mirasçının haklarının fiilen kullanılamaz hale geleceği ileri sürülebilir<sup>123</sup>.

Ayrıca hakkın kötüye kullanılması yasağı bağlamında bilgi edinme yükümlülüğü tartışılabilir. Bu bağlamda bir önceki başlıkta zikredilen sözleşme yapma zorunluluğuna ilişkin görüş zikredilebilir. Buna göre mirasçının üçüncü kişiden bilgi edinme talebi, bilgi edinmeyi konu alan bir anlaşmaya ilişkin öneri olarak nitelendirilebilir. Bu görüş somut olayda yürütülecek bir menfaat değerlendirmesiyle belli koşullarda üçüncü kişinin bu öneriyi kabul etme yükümlülüğü bulunduğu sonucuna varılabileceğini belirlemektedir<sup>124</sup>. Sözleşme yapma zorunluluğunun yasal dayanağı tartışmalıdır. Buna ilişkin benimsenecek görüşe göre kişilik haklarına aykırılık, ahlaka aykırılık, dürüstlük kuralına aykırılık gibi (bunlara dayanılma sırası da ayrıca tartışmalı olan) farklı dayanaklara başvurulması mümkündür<sup>125</sup>. Dürüstlük kuralının ikincilliği esas gereği<sup>126</sup> dürüstlük kuralına ve hakkın kötüye kullanılması yasağına, diğer hukuki dayanaklardan sonuç alınamaması durumunda en son aşamada başvurulur<sup>127</sup>. Çalışmanın kapsamını genişletmemek üzere bu tartışmalara değinilmeyecektir. Sadece hakkın kötüye

122 Krş. Merz, "Berner Kommentar ZGB", Art. 2 N. 34; Schröder, "Erbrechtliche Informationsansprüche", 198 vd. Yazar çeşitli örneklerle mirasçının üçüncü kişiye karşı bilgi edinme hakkı olup olmadığının ve (buna sebebiyet verecek bir olgunun kabulü durumunda) bu talebin kime yönlendirileceğinin belirsiz olduğuna dikkat çekmektedir (199).

123 Krş. Druey, "Informationsrecht des Erben", 186. Aksi yöndeki görüş, değinilen görüşü eleştirmektedir. Bu konuda Bkz. Schröder, "Erbrechtliche Informationsansprüche", 197 vd. Yazara göre öğretideki baskın görüş ve İsviçre Federal Mahkemesi sıklıkla bu bağlantının var olduğundan yola çıkmaktadır (198). Yazara göre böyle bir bağlantının varlığından vazgeçilemez. Sadece bunun olasılığını veya akla yatkınlığını kanıtlamak yeterli olamaz. Mirasçılardan mirasbırakan ile aynı bilgi seviyesine sahip olma yönündeki menfaati de üçüncü kişinin bilgilendirme yükümlülüğü için yasal bir dayanak değildir. Aksi halde bilgi ihtiyacı, tek başına bilgi talebinin yasal dayanağı haline gelir (199).

124 Schröder, "Erbrechtliche Informationsansprüche", 198.

125 Kişilik haklarına aykırılık durumunda tecavüze son verilmesi ve tecavüzün önlenmesi davası (TMK m. 24, 25), ahlaka aykırılık halinde (TBK m. 49 f. 2) zararın aynen tazmini yoluyla sözleşme yapma ihtimali gündeme gelebilir. Farklı hukuki dayanaklar hakkında genel olarak Bkz. Antalya, "Borçlar Hukuku Cilt V/1,1", 431 vd.; Kocayusufpaşaoğlu, "Borçlar Hukuku", §41, N. 4 vd.; Eren, "Borçlar Hukuku Genel", N. 962 vd.

126 Merz, "Berner Kommentar ZGB", Art. 2 N. 181 vd.; Akyol, "Dürüstlük Kuralı", 15; Antalya - Topuz, "Medeni Hukuk", 454 vd.

127 Kocayusufpaşaoğlu, "Borçlar Hukuku", §41, N. 4; Antalya, "Borçlar Hukuku Cilt V/1,1", 431 vd. Bu anlamda dürüstlük kuralının ikincilliği esas gereği bu yola başvurulabilmesi için mirasçılardan miras hukukuna dayalı taleplerine dayanamıyor olmalarının gerektiği hakkında Bkz. Enzmann, "Erbrechtliche Informationsansprüche", N. 45.

kullanılması yasağının bir uygulama örneğinin olan sözleşme özgürlüğü kurumunun kötüye kullanılması<sup>128</sup> bağlamında değinilen görüş irdelenecektir.

İrade serbestisinin bir görünümü olan sözleşme özgürlüğü sözleşme yapma, bunun karşı tarafını, içeriğini, tipini, şeklini serbestçe belirleme, içeriğini değiştirme, bunu kısmen veya tamamen ortadan kaldırma yanında sözleşme yapmama özgürlüğünü de içerir<sup>129</sup>. Bu bağlamda üçüncü kişinin bilgi edinme sözleşmesini kabul etmeme beyanı değerlendirilebilir. Bu tercih, TMK m. 2 f. 2' göre sözleşme yapmama özgürlüğünün kötüye kullanımı olarak görülürse üçüncü kişinin bilgi vermekle yükümlü tutulması mümkün olacaktır. Ancak göz ardı edilmemesi gereken TMK m. 2 f. 2' de hakkın ve bu kapsamda sözleşme özgürlüğünün “açıkça” kötüye kullanılması bir yaptırıma bağlanmıştır<sup>130</sup>. Açık (aşikâr) olma unsuru, TMK m. 2 f. 2 dahilinde yürütülen taraflar arası menfaat değerlendirmesinde dikkate alınmalıdır. Bu durum daha önce incelenen görüşlerden farklı olarak bilgi verme yükümlülüğünün kabulünün sınırını üçüncü kişi lehine yükseltecektir. Bunun kabulü, mirasçının kendisi tarafından bilinmeyen bilgiyi öğrenmeye yönelik menfaatinin üçüncü kişinin sözleşme yapmama menfaatine nazaran açıkça üstünlük taşımasını gerektirir<sup>131</sup>.

Diğer bir görüş, TMK m. 620 f. 2 (ZGB Art. 581 Abs. 2) hükmünde zaten üçüncü kişilerin bir bilgilendirme yükümlülüğünün öngörüldüğünü belirtmektedir. Bu görüşe göre mirasçılarının zaten bu hüküm aracılığıyla başka hukuki dayanağa ihtiyaç duymaksızın gerekli bilgilerin sağlanabilecektir<sup>132</sup>. Değinilen görüşe ilişkin yapılacak değerlendirmede resmi defter tutulmasının ve TMK m. 620 f. 2 hükmünün mirasın paylaşımındaki bilgi verme yükümlülüğünden amaçsal farklılığı gözden kaçırılmamalıdır. Resmi defter tutma, farazi tereke hesaplaması işlemi olarak öngörülmemiştir. Bu anlamda TMK m. 620 f. 2, mirasbırakanın serbest tasarruf oranını aşmışmadığının tespitinden ziyade mirasçılarının net tereke (terekenin

128 Dural - Sarı, “Medeni Hukuk”, N. 1254; Kocayusufpaşaoğlu, “Borçlar Hukuku”, §41, N. 5; Antalya, “Borçlar Hukuku Cilt V/1,1”, 504 vd.

129 Alper Gümüş, Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri (Ankara: Yetkin Yayınları, 2021), 203 vd.; Eren, “Borçlar Hukuku Genel”, N. 49.

130 TMK m. 2 f. 2'nin uygulamasında kusur aranmamakla birlikte, dürüstlük ilkesine aykırılığın açık olması aranır. Bu konuda örneğin Krş. Antalya - Topuz, “Medeni Hukuk”, 496 vd.; Ayan - Ayan, “Medeni Hukuk”, 244 vd.; Yıldırım, “Medeni Hukuk”, 126.

131 Krş. Schröder, “Erbrechtliche Informationsansprüche”, 202. Özellikle TMK m. 2 f. 2'ye dayanılması durumunda, üçüncü kişinin meslek sırrının korunması gibi bu inceleme konusu dışında bırakılan birtakım özel menfaatlerin, bu konuya ilişkin benimsenecek görüş dahilinde daha rahat tartışma konusu yapılabileceğine işaret etmekle yetiniyoruz.

132 Krş. Schröder, “Erbrechtliche Informationsansprüche”, 201.

aktif ve pasifler) hakkında bilgi edinmesine hizmet eder<sup>133</sup>. Böylece mirasçılar edindikleri bu bilgilerle gerekirse sorumluluklarını sınırlamak üzere terekeyi resmi deftere göre kabul ya da tamamen reddetme, kayıtsız şartsız kabul veya resmi tasfiye seçeneklerinden birini tercih edeceklerdir<sup>134</sup>.

Resmi defter tutulmasında gösterilecek değerler arasında taşınmazlarda yer alır (Velayet, Veraset ve Miras Tüzüğü m. 42). Mirasbırakanın tapuya kayıtlı taşınmazlarının resmi deftere aktarımı, bu taşınmazlara ilişkin birtakım bilgilere erişim sağlar. Ancak resmi defter tutulurken farazi tereke hesabından farklı olarak tenkise tabi sağlar arası kazandırmalar dikkate alınmamaktadır<sup>135</sup>. Bu anlamda üçüncü kişinin bilgilendirme yükümlülüğünün kapsamına örneğin mirasbırakanın hayatta iken saklı paylı mirasçısına zarar vermek amacıyla bir üçüncü kişiye devretmiş olduğu taşınmaz girmemektedir<sup>136</sup>. Bunun gibi resmi defter tutma işlemi bir aylık hak düşürücü süreye (TMK m. 619 f. 2, m. 606 f. 2) tabi olup alacak ve borç bildirimleri de belli süreler içinde gerçekleşip tamamlanmalıdır (TMK m. 621)<sup>137</sup>. Söz konusu sınırlı zaman diliminde bilginin istenebilip istenemeyeceği, bunun kimden istenebileceği gibi bilgiler sıklıkla halen belirsizdir<sup>138</sup>. Bunun gibi TMK m. 620 f. 2'nin sözünün de işaret ettiği üzere mirasçılardan farklı olarak üçüncü kişilerin kendiliğinden bilgi verme yükümlülüğü bulunmamaktadır. Ayrıca mirasçılarda kendilerinden doğrudan bilgi talep edememekte, bunu ancak (kabul edilmesi durumunda) sulh mahkemesi aracılığıyla gerçekleştirebilmektedirler. Bu bağlamda öğretide mahkemenin, bu kurumun amacını zorlayacak şekilde farazi tereke hesabına ilişkin mirasçının bilgi edinme menfaatini gözetmeyebileceği ve bu şekilde mirasçıların dolaylı olarak başvurdukları bu yolda arzu edilen sonuçları alamayabileceklerine işaret edilmektedir<sup>139</sup>.

133 Krş. Öztan, "Miras Hukuku", 408 vd.; Çabri, "Miras Hukuku Şerhi", § 620, N. 1088. Benzer şekilde TMK m. 620 f. 2 ve 3 (ZGB Art. 581 Abs. 2, 3) ve TMK m. 646 f. 3 (ZGB Art. 607 Abs. 3) hükümlerine bir alternatif olarak bilgi edinme amacıyla TMK m. 620 f. 2 (ZGB Art. 581 Abs. 2) hükmüne dayanılmasına yönelik eleştirilerden biri de bu hükümler arasındaki amaç farklılığıdır. Bu konuda Bkz. Schröder, "Erbrechtliche Informationsansprüche", 201.

134 Dural - Öz, "Miras Hukuku", N. 1770 vd.; Antalya - Sağlam, "Miras Hukuku", 450; Öztan, "Miras Hukuku", 339 vd.

135 Çabri, "Miras Hukuku Şerhi", § 620, N. 1088.

136 TMK m. 564 f. 1 b. 4'te belirtilen: "Mirasbırakanın saklı pay kurallarını etkisiz kılmak amacıyla yaptığı açık olan" karşılıksız kazandırmalar tenkise tabidir.

137 Ayan, "Miras Hukuku", 338; Kılıçoğlu, "Miras Hukuku", 298; Antalya - Sağlam, "Miras Hukuku", 446.

138 Schröder, "Erbrechtliche Informationsansprüche", 201.

139 Krş. Schröder, "Erbrechtliche Informationsansprüche", 201. Ayrıca yazarın eleştirileri arasında olası dava riski ve dava maliyetleri de bulunmaktadır. Şöyle ki ZGB Art. 581 Abs. 2 (TMK m. 620 f. 2) ve bilgilendirme yükümlülüğü dahilinde üçüncü kişileri tanık olarak getirmek yargılama sürecine dahildir. Bu yola başvurmak beraberinde ana talep için mirasçıları eda davası açmaya yönlendirebilir ve



Bunun gibi TMK m. 590 (ZGB Art. 533) dahilinde mirasçılarının üçüncü kişilere karşı bilgi edinme hakkına işaret eden görüşle ilgili de benzer değerlendirmeler yapılabilir. Bir koruma tedbiri olarak tereke defterinin tutulması ile mirasın geçişinde terekenin durumu (aktif ve pasifleri) belirlenmektedir<sup>140</sup>. Burada esas olarak mirasın tam olarak geçmesi sağlanmak, terekeyi oluşturan unsurların yok olması, zarara uğratılması veya kaçırılmasının önüne geçilmesi istenmektedir<sup>141</sup>. Buna karşılık terekenin defterinin tutulmasıyla miras paylarının ve saklı payların belirlenmesi, mirasın paylaşımında terekenin değerinin hesaplanması amaçlanmamaktadır<sup>142</sup>. Özel durumlar dışında mirasçılarının mirasbırakanın ölüm tarihinden itibaren bir aylık süre içinde<sup>143</sup> mirasçılarının talep edebileceği (TMK m. 590 b. 3) defter tutma işleminin kapsamına mirasbırakanın hayatayken yaptığı işlemler dahil değildir<sup>144</sup>. Aktarılan gerekçelerle koruma amaçlı defter tutma işleminin mirasın paylaşımında mirasçılarının bilgi edinme menfaatine sınırlı olarak katkı sağlayacağı söylenebilir<sup>145</sup>. Bununla birlikte mirasçılarının, bilgi edinme yönünde diğer hukuki dayanakların yanında tamamlayıcı olarak TMK m. 620 f. 2 veya TMK m. 590 hükümlerine başvurmaları mümkündür.

## bb. Diğer Değerlendirmeler

Şu ana kadar bir mirasçının üçüncü kişilere karşı başvurabileceği farklı hukuki dayanaklar paylaşılmıştır. Bir sonraki aşamada sorulması gereken üçüncü kişilerin kapsamına kimlerin dahil olduğudur. Öncelikle miras bırakan hayatta iken onun malvarlığı, öldükten sonra ise tereke konusuyla üstlendikleri görevler dolayısıyla ilgilenen üçüncü kişiler sayılabilir. Bu

---

bu da beraberinde davayı kazanamama ve masraflara katlanma riskini içerir. Ayrıca yazara göre yargılama öncesi yeterli bilgisi ve delili olmayan bir mirasçının yürüteceği bu davada, böyle bir talebin mevcut olup olmadığı ve miktarı da belirsizdir (201).

140 Escher, "Kommentar ZGB", Art. 553, N. 3; Leu - Gabrieli, "Basler Kommentar ZGB", Art. 553, N. 2; İnan vd., "Miras Hukuku", N. 1533.

141 Tuor - Picononi, "Berner Kommentar ZGB", Art. 553, N. 1; Wolf - Hrubesch Millauer, "Erbrecht", N. 1327; İmre - Erman, "Miras Hukuku", 320; Çabri, "Miras Hukuku Şerhi", § 590, N. 318;

142 Leu - Gabrieli, "Basler Kommentar ZGB", Art. 553, N. 2,4,16; Enzmann, "Erbrechtliche Informationsansprüche", N. 50; İnan vd., "Miras Hukuku", N. 1533.

143 Bu sürenin hak düşürücü nitelikte olup olmadığı öğretide tartışmalıdır. Öğretideki baskın görüş ve Yargıtay uygulamasında bu sürenin düzenleyici nitelikte olduğunu kabul etmektedir. Bu yönde örneğin Bkz. Antalya - Sağlam, "Miras Hukuku", N. 1529; Dural - Öz, "Miras Hukuku", N. 1617; Serozan - Engin, "Miras Hukuku", N. 60; Kılıçoğlu, "Miras Hukuku", 266. Aksi yönde bu sürenin hak düşürücü nitelikte olduğu hakkında örneğin Bkz. Çabri, "Miras Hukuku Şerhi", § 590, N. 331.

144 Leu - Gabrieli, "Basler Kommentar ZGB", Art. 553, N. 14.

145 Enzmann, "Erbrechtliche Informationsansprüche", N. 50.

anlamda örneğin noter, tereke temsilcisi, vasiyeti yerine getirme görevlisi gibi üçüncü kişiler mirasçılar yönünden tereke değerini etkileyebilecek hususları paylaşmalıdırlar<sup>146</sup>.

Yukarıda sayılanlar dışında İsviçre Federal Mahkemesi, özellikle bankacılık alanına ilişkin olarak verdiği kararlarda, üçüncü kişi kavramını geniş yorumlamakta ve sınırlayıcı olmayacak örnekler paylaşmaktadır<sup>147</sup>. Bu bağlamda miras hukukunda sorumlu olabilecek kişiler sayılabilir<sup>148</sup>. Bunlar arasında özellikle tenkise tabi karşılıksız bir kazandırmanın (olası

146 Wolf - Hrubesch Millauer, "Erbrecht", N. 1675; Druey, "Grundriss des Erbrechts", N. 13; Druey, "Informationsrecht des Erben", 186; Eren - Yücer Aktürk, "Miras Hukuku", N. 1581.

147 Druey, "Informationsrecht des Erben", 187. Druey, İsviçre Federal Mahkemesi'nin mirasçılarının üçüncü kişiye karşı bilgi edinme taleplerini konu alan kararlarına ilişkin değerlendirmesinde, mahkemenin farklı alanlarda farklı şekilde davrandığına işaret etmektedir. Yazarın da görüşüne katıldığı bankacılık alanındaki kararlarında İsviçre Federal Mahkemesi, mirasçılarının bilgi edinme talepleri karşısında bankaların kural olarak sır saklama yükümlülüğünü ileri süremeyeceklerini kabul etmektedir (BGE 89 II 87 E. 6, 133 III 664 E.2.6.). Buna karşılık avukatın vekalet sözleşmesi gereği sır saklama yükümlülüğüne karşı aksi yönde bir karar vermiştir (BGE 89 II 87 E.6, BGE 133 III 664 E. 2.6). Yazar içtihatlar arasındaki farkı anlaşılabilir bulmaktadır. Her iki durumda da üçüncü kişinin sır saklama yükümlülüğü bulunmaktadır ve her iki duruma uymamanın yaptırımı da İsviçre Ceza Kanunu'nda düzenlenmiştir. Yazara göre ceza hukukunun sağlayacağı koruma, onun korumak istediği kurumun sağlayacağı korumadan daha geniş olamaz. Borçlar hukuku gibi ceza hukuku da belli görevler üstlenenlerin, müşterilerine karşı güvenlerini korumaktadır. Yazara göre belirleyici olan müvekkil ve müşterinin menfaati olmalıdır. Müşteri veya müvekkilin ölümü durumunda ise miras hukukundaki esaslar dikkate alınmalıdır. Malvarlığı değerleri için külli intikal esasları geçerlidir. Bunun ötesinde kişiliğe sıkı sıkıya bağlı değerlere ilişkin mirasçılarının bilgi edinme hakkına bir istisnanın öngörülmesi gerekip gerekmediği, sır saklama yükümlülüğünün kabul edilip edilmeyeceği ve bunun kapsamı tartışılmaya açıktır. Ancak yazar, bu tartışmalarda avukatın sır saklama yükümlülüğüne ilişkin değinilen karardaki gibi miras hukuku esaslarının göz ardı edilmemesi gerektiğini vurgulamaktadır (187). Yazar devam eden açıklamalarında özetle benzer durumlara ilişkin farklı kararlar verilmesinin karmaşıklığı ve hukuki belirsizliği arttıracığını belirtmektedir. Yazar uygulamada mevcut hukuki fikirleri yeni bir çözüme entegre ederken, metodolojik olarak bilinçli ve tutarlı şekilde hareket edilmesi gerektiğine dikkat çekmektedir (187). Bu bağlamda daha önce aktarılmış olan ve İsviçre Federal Mahkemesi'nin bankacılık alanında genel eğiliminden farklı olarak mirasçılarının miras kalan, sözleşme dayalı bilgi edinme haklarının kapsamını dar yorumladığı bir kararına ((BGer 4A\_522/2018) ilişkin değerlendirmeler ve (özellikle hukuk güvelliğinin zedelendiğine ilişkin) eleştiriler için Bkz. Dorjee - Good, "Auskunftspflicht der Banken", 170 vd., 181; Enzmann, "Erbrechtliche Informationsansprüche", N. 139 vd. Yine öğretilde Avukatlık meslek sırlarına yönelik olarak İsviçre Federal Mahkemesi'ne yönelik yaptığı değerlendirmelerde mahkemenin meslek sırlarının türlerine göre yaklaşımının farklılaştığına işaret edilmekte, bu alanda mahkemenin yerleşik içtihadının avukatlık mesleğini güçlendirmekle birlikte tatmin edici olmayan gerçeklerle mirasçılarının bilgiye olan ihtiyacını daha da fazla arttırdığı ve bu kararların saklı pay hukuku ile çatışabilecek durumlara sebebiyet verebileceği belirtilmektedir. Bu konuda Bkz. Dorjee - Good, "Das Anwaltsgeheimnis", 307; Enzmann, "Erbrechtliche Informationsansprüche", N. 173 vd. Bu bağlamda meslek sırlarına ilişkin değerlendirmede öncelikle esas alınması gerekenin ilgili meslek sırrı değil, bunun arkasındaki bilginin niteliği olması gerektiği yönündeki görüş için Bkz. Künzle, "Auskunftspflichten", 361; Enzmann, "Erbrechtliche Informationsansprüche", N. 194. Son zikredilen yazara göre meslekli gizliliğin çok kapsamlı bir şekilde kaldırılması veya geçerli kılınması, terekenin paylaşılmasında olumsuz sonuçların ortaya çıkması olasılığını arttırır. Yazara göre terekenin adil şekilde paylaşılması ilkesi yazarın savunduğu orta bir yol benimseyen görüşü desteklemektedir (N. 194).

148 Öğretilde üçüncü kişilerin durumu konusunda onların miras hukuku yönünden yükümlü olup olmadıklarına göre bir ayırım yaparak yürütülen bir değerlendirme için Bkz. Schröder, "Erbrechtliche Informationsansprüche", 198 vd.

borçlusu olan üçüncü kişiler sayılmaktadır<sup>149</sup>. Normalde diğer mirasçılar gibi tenkise tabi olan<sup>150</sup> bu kişilerin ayrı değerlendirilmesi özellikle eşitlik esasına aykırılık teşkil edecektir<sup>151</sup>. Bunun gibi miras sebebiyle istihkak davasıyla (TMK m. 637 vd.)<sup>152</sup> kendisine başvurulabilecek tereke konusu malın zilyedi olan veya olduğu makul şekilde ortaya konulan üçüncü kişilerden bilgi istenebilecektir<sup>153</sup>. Mirasbırakana (muhtemelen) borçlu bulunan veya bulunduğu makul şekilde ortaya konan üçüncü kişilerde bu kapsamda sayılabilir<sup>154</sup>. Yine öğretide bu konuda sıklıkla başvuru olan ölçütlerden biri, üçüncü kişiler ile mirasbırakan arasındaki malvarlığı ilişkisidir. Buna göre mirasçı, bilgi edinme hakkını mirasbırakanla malvarlığı ilişkisi içinde olan veya olmuş olabilecek üçüncü kişilere karşı ileri sürebilecektir<sup>155</sup>. Ancak başvurulacak

149 Krş. İmre - Erman, "Miras Hukuku", 483, dn. 13.

150 Denkleştirmeden farklı olarak tenkise sadece diğer yasal mirasçılar değil, iradi mirasçılar ve bu sifatlara sahip olmayan üçüncü kişiler de dahildir. Denkleştirme ile tenkisin faklarına ilişkin karşılaştırmalı açıklamalar için örneğin Bkz. Kılıçoğlu, "Miras Hukuku", 458 vd.; Dural - Öz, "Miras Hukuku", N. 1351 vd.; Antalya - Sağlam, "Miras Hukuku", 549.

151 "...Bilgi edinme talebi miras hukukunda muhtemelen sorumlu olan birine yönelmişse örneğin olası bir tenkis davasında bağışlanan gibi bu durumda öğretide üçüncü kişiden kıyasen (Art. 607 Abs. 3 und Art. 610 Abs. 2 ZGB) bilgi edinme talebinde bulunulabileceği kabul edilmektedir. Böyle bir talep esas olarak tenkiste mirasçı olanlar ile olmayanlar arasındaki eşitlik esasına ile gerçekleştirilir. (Öğretideki) Bu öneri ikna edicidir, zira bu öneri miras hukukundaki bilgi edinme talebinin, kanun koyucu tarafından istenmeden sadece birlikte mirasçılarla sınırlı olma durumunu aşmaya izin verir/ imkân sağlar" (BGE 132 III 677 E.4.2.4'ten naklen). Yine bu yönde örneğin Bkz. Meyer, "Handkommentar ZGB", Art. 607, N.3, 610, N. 3; Göksu, "Informationsrecht des Erben", 958.

152 Genel olarak miras sebebiyle istihkak davası için örneğin Bkz. Hüseyin Hatemi, Miras Hukuku, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014, § 14, N. 11 vd.; Serozan - Engin, "Miras Hukuku", 535; Ayan, "Miras Hukuku", 372 vd.

153 Krş. BGE 132 III 677 E.4.2.5; Wolf - Hrubesch Millauer, "Erbrecht", N. 1675; Meyer, "Handkommentar ZGB", Art. 607, N.3, 610, N. 3; Wolf, "Berner Kommentar ZGB", Art. 607, N. 28.

154 Bu bağlamda İsviçre Federal Mahkemesi'nin bazı örnekler paylaştığı daha önce değinilen kararını (BGE 132 III 677) değerlendiren bir çalışma irdelenebilir. Bu kararda mahkemenin, üçüncü kişinin tereke konusuna olası zilyet olma durumunu, mirasçının üçüncü kişiden bilgi edinme talebi için yeterli gördüğü, ancak mahkemenin paylaştığı iki örnek arasında üçüncü kişinin borçlu olma durumunun yer almadığı belirtilmektedir. Yazara göre mirasbırakana (olası) borçlu olma durumunda üçüncü kişiye karşı bilgi edinme hakkının kabul edilip edilmeyeceği belirsizdir. Bu konuda Bkz. Göksu, "Informationsrecht des Erben", 958. Ancak paylaşıldığı üzere İsviçre Federal Mahkemesi değinilen kararda sınırlayıcı olmayacak şekilde bazı örnekler paylaşmıştır. Benzer şekilde üçüncü kişinin miras hukukunda sorumlu tutulmasına sebebiyet verecek olan ve TMK m. 646 f. 3'te zilyet olma durumunun yanında düzenlenen mirasbırakana borçlu olma durumunda farklı bir sonuca varılmamalıdır. Aktarılan durumda borçlu olması konusunda makul bir şüphe bulunmaktaysa üçüncü kişinin bilgi verme yükümlülüğünün gündeme gelmesi mümkündür. Bu yönde Krş. Häfliger, "OFK ZGB Kommentar", Art. 607, N. 8; Druey, "Informationsrecht des Erben", 186; Breitschmid - Matt, "Informationsansprüche der Erben", 94 vd.

155 Genel olarak mirasbırakan ile arasında malvarlığı ilişkileri olan (olması ihtimali olan) üçüncü kişilerden bilgi istenebileceği hakkında örneğin Krş. Wolf, "Berner Kommentar ZGB", Art. 610, N. 26; Druey, "Grundriss des Erbrechts", N. 14 vd.; Druey, "Informationsrecht des Erben", 186. Örneğin mirasbırakan ile ilişki içinde olan bazı üçüncü kişilerin (vakıflar, şirketler, trust) bilgi sağlama yükümlülüğü olup olmadığına ilişkin olarak Krş. Genna, "Informationsanspruch", 207; Breitschmid - Matt, "Informationsansprüche der Erben", 95; Schröder, "Erbrechtliche Informationsansprüche", 200. Son zikredilen yazara göre burada önemli olan üçüncü kişilerin terekeye veya malvarlığına ilişkin üstlenmekte olduğu veya üstlendiği fonksiyonlardır. Yazara göre aynı

ölçüte göre üçüncü kişilerin miras hukukunda sorumlu olma ya da mirasbırakan ile arasında malvarlığı ilişkisi bulunması somut olayda muhtemel (olası) görünebilir. Özellikle bu tür durumlarda üçüncü kişilerin bilgilendirme yükümlülüğüne ilişkin bir menfaat değerlendirilmesi yürütülmesi önem taşır.

Üçüncü kişilerden elde edilecek bilgiler, bir mirasçı yönünden miras hukukundaki taleplerini ileri sürebilmesi için vazgeçilmez nitelikte olabilir. Bu bağlamda daha önce işaret edildiği üzere mirasçılarının nitelikli bir bilgi ihtiyacı (“*qualifizierte Informationsbedürfnis*”)<sup>156</sup> olduğu söylenebilir. Bu durum üçüncü kişilerin bilgilendirme yükümlülüğüne ilişkin yürütülecek menfaat değerlendirilmesinde dikkate alınmalıdır. Öte yandan burada tek başına soyut bir bilgi ihtiyacı yeterli görülmemelidir<sup>157</sup>. Somut olayda üçüncü kişilerin miras hukukunda sorumlu olduğuna ya da mirasbırakanla aralarında malvarlığı ilişkisi bulunduğu dair bağlantı makul bir şekilde ortaya konmalıdır<sup>158</sup>. Bilgi edinme talebine ilişkin dürüstlük kuralından doğan doğal bir sınır olarak üçüncü kişiden istenecek bilgi, mirasçının alelade bir merakı veya rastgele bir bilgi arayışını tatmin etmeye hizmet etmemelidir<sup>159</sup>. Şu ana kadar yukarıda çeşitli yerlerde vurgulanan makullük ölçütü, bilgi talebinin ölçülü (“*Verhältnismässig*”) olması gerektiğine işaret etmektedir<sup>160</sup>. Tarafların özel durumundan kaynaklanan hususlar, benimsenecek görüşler

---

durum, mirasbırakanın bildiği ve mirasçının yasal konumu için önemli olan fiili durumlar için de geçerli olacaktır. Örneğin mirasbırakan tarafından başlatılan ödemelerin sona ermesi gibi fiili durumlar böyledir (186).

156 Druey, “Informationsrecht des Erben”, 186; Breitschmid - Matt, “Informationsansprüche der Erben”, 94 vd.

157 İsviçre Federal Mahkemesi’nin bazı kararlarında mirasçılarının bilgi edinme ihtiyacı ve bunun aciliyetinin üçüncü kişilere karşı bilgi edinme talebi için yeterli görüldüğüne işaret edilmektedir (BGE 133 III 664). Yine İsviçre Federal Mahkemesi, başka bir kararında mirasçılarının bilgi edinme ihtiyacına işaret ederek İsviçre mahkemelerini yetkili olduğuna karar vermiştir (BGER, 5C\_291/2006). Aktarılan kararı eleştiren ve tek başına bilgi ihtiyacının üçüncü kişiye karşı bilgi edinme talebinin kabulü için yeterli olmayacağına ilişkin bir tespit için Bkz. Schröder, “Erbrechtliche Informationsansprüche”, 197, 199. Aksi yönde İsviçre Federal Mahkemesinin “...sadece bilgiye ihtiyaç duymanın bilgi edinme hakkı sağlamadığı gerçeği göz ardı edilmemelidir...” şeklindeki tespiti için Bkz. BGER 5C.276/2005, E.2.5.1, www.relevancy.bger.ch, (Erişim 10 Haziran 2023).

158 Krş. Wolf, “Auskunftspflichten unter Miterben”, 78; Bayramoğlu, “Bilgilendirme Yükümlülüğü”, 208 vd.; Schröder, “Erbrechtliche Informationsansprüche”, 190. Son zikredilen yazar, İsviçre Federal Mahkemesi’nin ilgili kararına (BGE 127 III 396 E. 3) işaret ederek eğer hukuki takip mümkün görünüyorsa makul ilginin bulunduğundan yola çıkılabileceğine işaret etmektedir (190). Buna karşılık İsviçre Federal Mahkemesi, makul ilgiyi daha dar yorumladığı başka bir kararında bir ölçüt olarak ciddi ihtimali (“*ernstliche Möglichkeit*”) aramıştır. Söz konusu karar için Bkz. BGE 90 II 365 E. 3c, (Erişim 10 Haziran 2023), www.relevancy.bger.ch. Mirasçının bilgi edinme talebinin mevcut bilgi durumuyla orantılı olması/ görünmesi gerektiği hakkında Bkz. Druey, “Informationsrecht des Erben”, 187.

159 Krş. Schröder, “Erbrechtliche Informationsansprüche”, 202; Druey, “Informationsrecht des Erben”, 187. Yazar bunu sağlamayan, somut olaya özgü seçici kriterler içermeyen bilgi edinme talebini bir balık avına (“*fishing expedition*”) benzetmektedir (187).

160 Krş. Druey, “Informationsrecht des Erben”, 187; BGE 127 III 396 E. 3. Bu konuda diğer görüşler için Krş. dn. 64 ve 158’deki açıklamalar.

dahilinde bu aşamada ele alınabilir<sup>161</sup>. Somut olayda yürütülecek menfaat değerlendirmesi dahilinde mirasçı bilgi edinme hakkını, değinilen kişilere karşı ileri sürebilecektir<sup>162</sup>. Bize göre aynı şartlar dahilinde mirasçı, miras hukukunda sorumlu olanlar veya mirasbırakanın malvarlığı ilişkileri hakkında bilgisi olan diğer üçüncü kişilere karşı da bilgi edinme hakkını kullanabilmelidir<sup>163</sup>.

“*Mirasın paylaşımını objektif anlamda etkileyebilecek nitelikte olma*”<sup>164</sup> ölçütünün, mirasçılarının kendi aralarında bilgi verme yükümlülüğüne ilişkin olarak kabul edildiği aktarılmıştı. Aynı ölçüt üçüncü kişinin bilgi verme yükümlülüğünün kapsamına ilişkin olarak da kabul edilmelidir<sup>165</sup>. Bilgilendirme yükümlülüğünün kapsamına mirasbırakanın, mirasın açılışında mevcut olan ve ayrıca mirasbırakanın sağlığındaki malvarlığı ilişkileri dahildir<sup>166</sup>. Ancak üçüncü kişilerin bu yükümlülüğünün, mirasçılarının kendi aralarındaki bilgi verme yükümlülüğünden farklı olarak kendiliğinden değil talep üzerine söz konusu olduğu kabul edilmelidir<sup>167</sup>. Böyle bir sonuca amaç yönünden farklılık taşımakla birlikte TMK m. 620 f. 2 dikkate alınarak varılabilir. Şöyle ki bu hüküm sistematik ve mantıksal yorumla<sup>168</sup> sadece miras hukukunda üçüncü kişinin bilgi verme yükümlülüğünü öngörmesi itibarıyla dikkate alınabilir. Buna göre TMK m. 620 f. 2’de mirasın paylaşımına ilişkin üçüncü kişinin bilgi verme

161 Örneğin bu incelemenin dışında bırakılan ve çok tartışmalı olan üçüncü kişinin sır saklama yükümlülüğü gibi olgular böyledir.

162 Krş. Wolf, “Berner Kommentar ZGB”, Art. 610, N. 26; Druey, “Grundriss des Erbrechts”, N. 14 vd.; Druey, “Informationsrecht des Erben”, 186.

163 Miras hukukunda bilgi edinme kurumunun amacı, mirasbırakanın konumunu miras hukuku yönünden önemli olduğu ölçüde tespit etmek olduğu hakkında Bkz. Schröder, “Erbrechtliche Informationsansprüche”, 200. Yine mirasçının nitelikli bilgi ihtiyacı dikkate alındığında mirasçının bilgiye erişiminin vazgeçilmez olduğu hakkında Bkz. Druey, “Informationsrecht des Erben”, 186. Nitekim İsviçre Federal Mahkemesi’nin üçüncü kişilerin mirasın paylaşımına ilişkin bilgi verme yükümlülüğüne ilişkin çeşitli örnekler verdiği bir kararında, her ne kadar verilen örneklerden biri ZGB Art. 607 Abs. 3 (TMK m. 646 f. 3) hükmüne ilişkin olmakla birlikte, aynı yerde kıyasen sadece ZGB Art. 607 Abs. 3 (TMK m. 646 f. 3) değil, aynı zamanda ZGB Art. 619 Abs. 2 (TMK m. 649 f. 2) hükmünün de uygulanabileceğine işaret etmiştir. İsviçre Federal Mahkemesi bu şekilde “...kanun koyucu tarafından dikkate alınmamış olan birlikte mirasçılarının bilgi edinme haklarına yönelik bir kısıtlamanın aşılmasının”... mümkün olacağına işaret etmektedir. Bu konuda Bkz. BGE 132 III 677 E. 4.2.4.

164 Meyer, “Handkommentar ZGB”, Art. 610, N. 5; Schaufelberger - Keller, “Basler Kommentar ZGB”, Art. 610, N. 8; Häfliger, “OFK ZGB Kommentar”, Art. 607, N. 5; Wolf, “Berner Kommentar ZGB”, Art. 610, N. 23; Wolf - Hrubesch Millauer, “Erbrecht”, N. 1674.

165 Üçüncü kişilerin bilgilendirme yükümlülüğünün kapsamı öğretide geniş tutulmuştur. Bu bağlamda öğretide bazılarıncı mirasçının bilgi edinme hakkının kapsamının, en az mirasbırakanın hayattayken sahip olabileceği bilgi edinme hakkı kadar kapsamlı olması gerektiği belirtilmektedir. Bu konuda Krş. Breitschmid - Matt, “Informationsansprüche der Erben”, 97; Göksu, “Informationsrecht des Erben”, 961; Druey, “Informationsrecht des Erben”, 187.

166 Krş. Göksu, “Informationsrecht des Erben”, 961; Wolf, “Berner Kommentar ZGB”, Art. 607, N. 31

167 Göksu, “Informationsrecht des Erben”, 961; Öztan, “Miras Hukuku”, 455; Kılıçoğlu, “Miras Hukuku”, 343.

168 Özcan, “Medeni Hukuk”, 125; Antalya - Topuz, “Medeni Hukuk”, 365.

yükümlülüğü ancak talep üzerine söz konusu olmaktadır. Durum böyleyken ondan süre ve içerik olarak daha kapsamlı bir bilgilendirme yükümlülüğünün öngörüldüğü mirasın paylaşımında, öncelikle (“*argumentum a minöre ad maius*”)<sup>169</sup> bunun kabulü gerekecektir.

Mirasın paylaşımında üçüncü kişilerin bilgilendirme yükümlülüğüne ilişkin hukuki dayanağın, buna tabi olacak üçüncü kişilerin ve bunun kapsamının tartışmalı olduğu incelemede ortaya konmuştur. Söz konusu durum, hukuki belirsizlik yaratmakta ve hukuk güvenliğini zedelemektedir. Kanaatimizce TMK’da çalışmada önerilen esaslar dahilinde bir değişiklik yapılmalıdır. Bu değişiklikle öncelikle açıklık sağlamak üzere mirasın paylaşımında bilgilendirme yükümlülüğünü aynı madde altında düzenlenmelidir. Ayrıca değinilen maddede açıkça üçüncü kişilerin bilgi verme yükümlülüğüne yer verilmelidir. İncelemede önerilen esaslar dahilinde ayrı fıkralarda, hangi üçüncü kişilerin bilgi verme yükümlülüğüne tabi olduğu ve genel olarak bilgilendirme yükümlülüğünün kapsamı düzenlenmelidir<sup>170</sup>.

## II.TMK M.1023 DAHİLİNDE BİLGİ EDİNME HAKKI

169 Krş. Hatemi, “Medeni Hukuk”, § 7, N. 43 vd.; Serozan, “Metot”, 24 vd.; Antalya, “Metodoloji”, 334, 716.

170 ZGB yönünden aktarılan gerekçelerle bu yönde Krş. Bundesamt für Justiz, “Erläuternder Bericht”, 42. Yine Krş. Bundesamt für Justiz BJ- Direktionsbereich Privatrecht, Bericht über das Ergebnis des Vernehmlassungsverfahrens vom 10. Mai 2017, 46 vd., <https://www.bj.admin.ch/dam/data/bj/gesellschaft/gesetzgebung/erbrecht/ve-ber-d.pdf> (Erişim 2 Temmuz 2023); Druey, “Informationsrecht des Erben”, 186 vd.; Enzmann, “Erbrechtliche Informationsansprüche”, N. 168. İsviçre Medeni Kanun Değişikliği Ön Taslağı (“Vorentwurf der Erbrechts-Revision”) VE – ZGB m. 601a’da bilgi verme yükümlülere tereke konusu malvarlığı değerlerini yönetmiş, bu değerleri iyileştirmiş veya ellerinde bulundurmuş olanlar şeklinde sayılmıştır. Söz konusu metin üçüncü kişileri açıkça bilgi verme yükümlüsü olarak öngörmesi ve bu şekilde mirasçılardan bilgi edinebilmesine hizmet etmesi itibarıyla olumludur. Ayrıca üçüncü kişilerin ilgisinin malvarlığı değerleriyle sınırlanmış olması da özellikle malvarlığı değerlerinden bağımsız birtakım bilgilerin gizli tutulması yönünde üçüncü kişi menfaatine hizmet etmektedir. Paylaşılan söz konusu olumlu değerlendirmeler için Bkz. Bundesamt für Justiz, “Bericht”, 45 vd. Buna karşın söz konusu maddenin üçüncü kişiler yönünden uygulama alanı kanaatimizce olması gerektiğinden dar tutulmuş olup hükmün uygulanabilirliğini sınırlamaktadır. Bunun yanında bilgilendirmenin kapsamına ilişkin olarak bu çalışmada savunulan görüşten farklı olarak herhangi bir kriter öngörülmemiştir. Kanaatimizce mirasçılar, tereke konusu malvarlığı değerlerine ilişkin başvurulacak ölçüte göre miras hukukunda sorumlu ya da mirasbırakan ile arasında malvarlığı ilişkisi olan/ olmuş olan veya değinilen bu olgular hakkında bilgi sahibi olduğu makul şekilde ispatlanabilen üçüncü kişilerden bilgi talep edebilmelidir. Taslak metni bilgi edinme talebinin makul, ölçülü olması şartını aramamıştır. Nihayet katılmış olduğumuz baskın görüş ve İsviçre Federal Mahkemesi’nin bilgilendirme yükümlülüğünün kapsamına ilişkin kabul ettiği “*objektif olarak etkileyebilecek nitelikte olma*” ölçütüne de yer verilmemesi yerinde olmamıştır. Her iki ölçüt de taraflar arası bir menfaat değerlendirmesi yapılmasını gerektirir. Bu anlamda bu ölçütler, olması gereken hukuka ilişkin önerilecek bir yasa metninde kanaatimizce muhafaza edilmelidir. İsviçre öğretisinde söz konusu hüküm çeşitli yönlerden eleştirilmiştir. Bu konuda Bkz. Daniel Leu, “Auskunftsrechte von Erben wirtschaftlich Berechtigter de lege lata und de lege ferenda”, *Successio* 4 (2017): 281 vd.; Arnet - Schnierer, “Informationsansprüche der Erben”, 235 vd.; Bundesamt für Justiz, “Bericht”, 46 vd.; Enzmann, “Erbrechtliche Informationsansprüche”, N. 324 vd.



## A.GENEL OLARAK TAPU SİCİLİNİN ALENİYETİ (AÇIKLIĞI) İLKESİ

Aynı hak mutlak haklardan biri olarak ihlal eden her kişiye karşı ileri sürülebilir<sup>171</sup>. Aynı hakkı ihlal etmeme yükümü, bunun herkes tarafından bilinmesini, aynı hakkı onlara yansıtan bir açıklığı gerektirir<sup>172</sup>. Aleniyeti (açıklığı) taşınmazlarda sağlayan araç tapu sicilidir<sup>173</sup>. Aynı hakkın kazanılması tapu sicilinin kurucu (olumsuz) etkisi ile kural olarak ancak tapu siciline tescille mümkündür (TMK m. 705, 780,795, 856, 1021)<sup>174</sup>. Tapu sicilinin olumlu etkisi ise tapu kütüğündeki tescile güvenen bir üçüncü kişinin aynı hak kazanımının korunmasını öngörür (TMK m. 1023)<sup>175</sup>.

171 Haluk Nomer Nami - Mehmet Ergüne, Eşya Hukuku (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2022), 1 vd.; Mehmet Ayan, Eşya Hukuku – I Zilyetlik ve Tapu Sicili (Ankara: Adalet Yayınevi 2017), 30 vd.; Selahattin Sulhi Tekinay vd., Eşya Hukuku Cilt: 1, Zilyetlik- Tapu Sicili, Mülkiyet (İstanbul, Filiz Kitabevi, 1989), 6 vd.; Helvacı - Erlüle, “Medeni Hukuk”, 22; Oğuzman-Barlas, “Medeni Hukuk”, N. 509, 511 vd.; Dural-Sarı, “Medeni Hukuk”, N. 937 vd.

172 M. Kemal Oğuzman vd., Eşya Hukuku (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2017), N. 124; Mehmet Ünal - Veysel Başpınar, Şekli Eşya Hukuku (Ankara: Savaş Yayınevi, 2021), 87; Tekinay vd., “Eşya Hukuku”, 13.

173 Dieter Zobl, Grundbuchrecht (Zürich, Orell Füssli AG, 2004), N. 543; M. Kemal, Oğuzman vd., Eşya Hukuku (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2017), N. 124; Mehmet, Akçaal, Eşya Hukuku (Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2022): 190; Ayan, “Eşya Hukuku-I”, 242 vd.; Rona Serozan, Eşya Hukuku I (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2014), N. 228.

174 O. Gökhan Antalya, “Eşya Hukukuna Hakim İlkelerden Aleniyet İlkesi”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi. 23/3 (2017), 426; Oğuzman vd., “Eşya Hukuku”, N. 124; Serozan, “Eşya Hukuku”, N. 233. Ancak istisnai olarak kanunlarda mülkiyetin tescilden önce kazanılacağına öngörüldüğü durumlarda, sonradan yapılacak tescil açıklayıcı etkiye sahip olacaktır. Bu durumda tescil, aynı hak kazanımı için kurucu bir olgu değildir. Ancak taşınmaz üzerindeki aynı hak sahibinin, bunun üzerinde tasarruf edebilmesi yapacağı tescile bağlıdır. Bu konuda örneğin Bkz. Turhan, Esener – Güven Kudret. Eşya Hukuku (Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2019), 255 vd.; Lale Sirmen, Eşya Hukuku (Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2021), 377 vd., 385 vd.

175 Saibe Oktay Özdemir “Kişilik Hakkı ve Bilgi Edinme Hakkı Çerçevesinde Tapu Sicilinin Aleniği İlkesi”, Prof. Dr. Özer Seliçi’ye Armağan, ed. Hüseyin Hatemi (Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2006), 505; Pfammatter Aron, “Art. 970, 970a ”, ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch, OFK. ed. Kostkiewicz Jolanta Kren vd. (Zürich: Orell Füssli Verlag, 2021), N. 1, 13. Şekli aleniyet tapu sicilinin incelemeye açık olmasını ifade eder. Maddi aleniyet ise taşınmazın tapu siciline kaydedilmesi ve taşınmaza ilişkin sayfada aynı hakka yönelik işlemlerin tescil edilmesini ifade etmektedir. Öte yandan maddi aleniyete bağlanan en önemli sonuçlardan biri tapu siciline güven olduğu için maddi aleniyet ile tapu siciline güven kavramlarının yan yana kullanımına rastlanmaktadır. Bu anlamda maddi aleniyetin, şekli aleniyeti yerine getiren bir araç olduğu belirtilmektedir. Şekli aleniyet ilkesi, maddi anlamda aleniyet etkisinin merkezi şartıdır. Bu konuda aktarılan açıklamalar için Krş. Zobl, “Grundbuchrecht”, N. 543; Şengül, “Tapu sicilinin Aleniyeti”, 83 vd., 145 vd.; Aron, “OFK ZGB Kommentar”, Art. 970, N. 1; Jürg Schmid - Ruth Arnet, “Art. 670, 670a”, Basler Kommentar, Zivilgesetzbuch II, Art 457-977 ZGB, Art. 1-61 SchlT ZGB (Bern: Helbing Lichtenhahn Verlag, 2023), Art. 607, N. 1. Tapu sicilini inceleme hakkının şekli aleniyetin konusunu teşkil ettiği, şekli aleniyet ile tapu sicili, bunun bilindiğine ilişkin varsayım ve buna güvenerek üçüncü kişilerin aynı hak kazanımına dayanak olabileceği ve böylece tapu sicilinin aleniyeti, etkisini gerçek anlamda gösterebileceği hakkında Bkz. Schegg Bettina Deillon, “970, 970a”. Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Art. 457–640 ZGB. ed. Peter Breitschmid vd. (Zürich: Schulthess Juristische Medien AG, 2016), Art. 970, N. 1.



Tapu sicilinin açıklığı (alenyeti) ilkesi başlıklı TMK m. 1020'nin ilk fıkrasında tapu sicilinin herkese açık olduğu belirtilmiştir<sup>176</sup>. Ancak burada sınırlı (nispi) bir aleniyet söz konusudur<sup>177</sup>. Söz konusu sınırlama, tapu sicilini incelemeye yetkili kişiler ile (çok baskın görüşe göre) incelenecek siciller yönündendir.

Öncelikle ancak “*ilgisini inanılır kılan herkes, tapu kütüğündeki ilgili sayfanın ve belgelerin tapu memuru önünde kendisine gösterilmesini veya bunların örneklerinin verilmesini isteyebilir*” (TMK m. 1020 f. 2). “İlgi” ölçütüne aşağıdaki ilgili başlıklarda değinilecektir. Öte yandan değinilen sınırlamayı takiben<sup>178</sup> TMK m. 1020 f. 3, kanuni bir fiksiyon (varsayım) olarak<sup>179</sup> kimsenin tapu sicilindeki bir kaydı bilmediğini ileri süremeyeceğini öngörmüştür.

176 Benzer şekilde devletin sorumluluk ve tescil ilkesi yanında aleniyet ilkesi TST m.5'te de zikredilmiştir. Değinilen hükümde: “*tapu sicili, Devletin sorumluluğu altında, tescil ve açıklık ilkelerine göre taşınmazlar ile üzerindeki hakların durumlarını göstermek üzere tutulan sicildir*” şeklinde belirtilmektedir.

177 Jale Akipek vd., Eşya Hukuku (İstanbul: Beta Yayıncılık, 2018), 275 vd.; Başşınar, “Elektronik Tapı Sicili”, 100 vd., 104; Şeref Ertaş, Eşya Hukuku (İzmir, Barış Yayınları, 2021) 134; Şengül, “Tapu Sicilinin Aleniliği”, 86 vd.; Ayan, “Eşya Hukuku-I”, Antalya - Topuz, “Tapu Sicili”, 71; Tekinay vd., “Eşya Hukuku”, 242.

178 Çalışmada ayrıca olması gereken hukuka ilişkin tartışma konusu yapılmayacak olan TMK m. 1023 f. 2 hükmünün TMK m. 1023 f. 1 ve 3 ile uyumsuzluğu, tapu sicilindeki esaslarla çatışması ve içerdiği çelişkiler hakkında örneğin Bkz. Mehmet Şengül, Tapu Sicilinin Alenyeti (Ankara: Adalet Yayınevi, 2013), 11 vd.; Rona Aybay, “Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, MK 1020/II'yi Yürürlükten Kaldırdı mı?”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 53 (2004), 216 vd.; Rona Aybay, “Tapu Sicili “Herkes Açık” mıdır? Çelişkiler Yumağı Bir Madde: MK 1020, İstanbul Barosu Dergisi, 87/2 (2013), 15 vd.; Oktay Özdemir, “Tapu Sicilinin Aleniliği”, 504 vd., 523 vd.; Ertaş, “Miras Hukuku”, N. 441. Biraz aşağıda aktarılabilecek İsviçre Medeni Kanunu'nda aleniyet ilkesini genişleten kanun değişiklikleri ile amaçlananlardan birinin de değinilen çelişkiyi hafifletmek olduğu hakkında Bkz. Schmid - Arnet, “Basler Kommentar ZGB”, Art. 670, N. 2.

179 O. Gökhan Antalya – Murat Topuz, Eşya Hukuku, Cilt IV/1 (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), 579; Kemal Tahir Gürsoy vd., Türk Eşya Hukuku (Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınlar, 1978), 221; Stephanie Hrubesch Millauer vd. (Bern, Sachenrecht, Stämpfli Verlag, 2017), N. 03.75; Peter Tuor vd., Das Schweizerische Gesetzbuch, Schulthess Verlag (Zürich-Basel-Genf, 2002), 797; Schmid - Hürlimann Kaup, “Sachenrecht”, N. 461; Ayan, “Eşya Hukuku-I”, 245; Nomer - Ergüne, “Eşya Hukuku”, 125; Jale Akipek, Türk Eşya Hukuku, Aynı Haklar- Birinci Cilt (Zilyetlik ve Tapu Sicili) (Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1972), 339. Söz konusu kesin karinenin/ fiksiyonun (ZGB Art. 970 Abs. 4) şekli aleniyet ilkesi ile uyumlu olduğu gibi tapu sicilinin olumlu hukuki etkisini (“*positive Rechtskraft*”) de ortaya koyduğu, bunun taşınmazlara ilişkin hukuki işlem hayatında hukuk güvenliğine hizmet ettiği ve bu durumun hak sahibinin tapu sicilinin ortaya koyduğu hukuki durum hakkında bir bilgisizliğe gerekçe olarak dayanamamasına sebebiyet verdiği hakkında Bkz. Schmid - Arnet, “Basler Kommentar ZGB”, Art. 670, N. 32; Aron, “OFK ZGB Kommentar”, Art. 970, N. 13. TMK m. 1020 f. 3'ün kapsamı da tartışmalıdır. Günümüzdeki baskın görüş, TMK m. 1020 f. 3 (ZGB Art. 970 Abs. 4) 'ün kapsamına aynı hakların yanında şerhler ve beyanları da dahil etmektedir. Bu yönde örneğin Bkz. Schmid - Arnet, “Basler Kommentar ZGB”, Art. 670, N. 32b; Deillon, “CHK Kommentar”, Art. 970, N. 26 vd.; Zöbl, “Grundbuchrecht”, N. 341 vd.; Ayan, “Eşya Hukuku-I”, 245; Oğuzman vd., “Eşya Hukuku”, N. 674; Akçaal, “Eşya Hukuku”, 192 vd.; Aron, “OFK ZGB Kommentar”, Art. 970, N. 14. Son zikredilen yazar, tapu sicilinde beyanların belirli bir hukuki durumu bildirme amacına, ancak beyanında tapu sicilinin olumlu etkisine dahil olduğunun kabulü halinde varılabileceğine işaret etmektedir (N. 14). Sadece şerhlere ilişkin bu yönde örneğin Bkz. Esener - Güven, “Eşya Hukuku”, 139; Akipek, “Eşya Hukuku-I”, 339. Genel olarak bu karineye sadece (benimsenecek görüşe göre) kamuya açıklık ilkesinden yararlanan (ana) sicillerin dahil olduğu yönünde haklı tespit için örneğin Bkz. Akçaal, “Eşya Hukuku”, 192 vd.; Akipek, “Eşya Hukuku-I”, 339.

TMK m. 1020 f. 2'geçen tapu kütüğündeki kayıtlarının örneklerinin verilmesini isteme (örnek alma) hakkının şartları, bunu talep edebilecek kişiye göre bu kayıtların kendisine gösterilmesini isteme hakkından (inceleme hakkından)<sup>180</sup>farklılaşabilmektedir<sup>181</sup>. Çalışmanın kapsamını genişletmemek üzere örnek alma hakkına çalışmada değinilmeyecektir.

Bu bağlamda İsviçre Hukuku'nda ZGB'de yıllar içinde aleniyetin kapsamını genişletecek çeşitli değişiklikler yapıldığına işaret edilebilir<sup>182</sup>. TMK m. 1023'teki düzenlemeden farklı olarak “*taşınmazın adı ve taşınmazın özellikleri*”, “*malikin adı ve kimliği*”, “*mülkiyetin şekli ve kazanım tarihi*” hakkında herkesin bilgi edinebileceği öngörülmüştür (ZGB Art. 970 Abs. 2)<sup>183</sup>. Yine İsviçre Federal Konseyi'nin kişilik haklarını gözetmek koşuluyla irtifak hakları, taşınmaz yükleri ve beyanlar ile ilgili diğer bilgileri de koşulsuz olarak herkesin erişimine açabileceği öngörülmüştür (ZGB Art. 970 Abs. 3)<sup>184</sup>. Bunun gibi kantonların taşınmaz mülkiyeti

180 Terminolojik olarak çalışmadaki bundan sonraki açıklamalarda ilgi tapu kayıtların kendisine gösterilmesini isteme hakkına karşılık gelmek üzere, kısaca inceleme hakkı ifadesi tercih edilecektir.

181 Bu konuda Bkz. TST m. 84, 85. Yine örneğin 1136 Sayılı Avukatlık Kanunu m. 2 f. 3 hükmü ile aynı doğrultuda Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün 2001/11 Sayılı Genelgesi'nde: “*Kamu görevi ifa eden avukatların vekâletname ibraz etmeden yazılı olarak talepte bulunması koşuluyla (idaremizce istem belgesi düzenlenecektir) bir memur huzurunda tapu sicilini inceleyebilmeleri ve görevleri sırasında kendilerine kolaylık sağlanması gerekir. Ancak, avukatların tapu sicilinden örnek istemeleri halinde vekâletname ibraz etmeleri zorunlu olup, (belge örneği istemlerinde ilginin saptanması gerekmektedir) gerekli harç ve vergilerin vs. tahsilini müteakiben yetkili kıldığı ölçüde belge örneklerinin verilmesi mümkün bulunmaktadır*” şeklinde ifade edilmektedir. Tapu sicilini inceleme ve örnek alma hakkı hakkında daha detaylı bilgi için örneğin Bkz. Antalya, “Aleniyet İlkesi”, 428 vd.; Şengül, “Tapu Sicilinin Aleniliği”, 341 vd.

182 Bu değişikliklerin Türk Hukuku'nda paylaşıldığı bazı eserler için örneğin Bkz. Başpınar, “Elektronik Tapu Sicili”, 100 vd.; Oktay - Özdemir “Tapu Sicilinin Aleniliği İlkesi”, 512 vd.; Şengül, “Tapu Sicilinin Aleniyeti”, 88 vd.; Sirmen, “Eşya Hukuku”, 125 vd., dn. 255. İsviçre Hukuku'nda ZGB'nin güncel düzenlemesinde tapu sicilinin aleniyetinin: Bilgi ve inceleme hakkı (ZGB Art. 970 Abs.1,2,3), kantonlara verilen mülkiyet değişimlerini yayınlama yetkisi (ZGB Art. 970) ve tapu kaydının bilindiğine ilişkin fiksiyon ((ZGB Art. 970 Abs. 3) olmak üzere üç aşamalı şekilde düzenlendiği hakkında tespit için Bkz. Schmid - Hürlimann Kaup, “Sachenrecht”, N. 448; Aron, “OFK ZGB Kommentar”, Art. 970, N. 2.

183 Bu konuda örneğin Bkz. Deillon, “CHK Kommentar”, Art. 970, N. 2 vd. ZGB Art. 970 Abs. 2'in ve hükümde geçen bilgi edinme (“*Auskunft...erhalten*”) hakkının kapsamının, ZGB Art. 970 Abs. 2'de zikredilen inceleme (“*...Einsicht in das Grundbuch gewährt...*”) ve örnek alma (“*...ein Auszug erstellt...*”) hakkı ve ZGB Art. 970 Abs. 3 ile karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi için örneğin Bkz. Schmid - Arnet, “Basler Kommentar ZGB”, Art. 670, N. 4a.

184 Bu kapsama kişilik haklarının korunması gereği özellikle şerh ve ipotek haklarının buraya dahil edilmediği hakkında Bkz. Schmid - Arnet, “Basler Kommentar ZGB”, Art. 670, N. 9d. Bunların yanında GBO (İsviçre Tapu Tüzüğü) Art. 26 Abs. 1'de zikredilen beyanlar ile resmi belgelerin istisna kapsamında olduğu hakkında Bkz. Schmid - Hürlimann Kaup, “Sachenrecht”, N. 451; Hrubesch Millauer vd., “Sachenrecht”, N. 03.69, dn. 32. İsviçre tapu sicil tüzüğünde irtifak hakları ve taşınmaz yüklerine herhangi bir sınırlama olmaksızın serbestçe erişim tanınırken (GBV Art. 26 Abs. 1 lit. c) beyanlarla ilgili olarak tüzükte bir ayırım yapılmıştır. Buna göre kişilik hakkının korunması gereği gözetilerek şu bilgilere erişim serbest ve şartsız değildir: Tapu sicilindeki kısıtlamalara ilişkin bilgiye (GBV Art. 55 Abs. 1; GBV Art. 56), emeklilik fonunun amacını güvence altına almak için tasarruf kısıtlamaları (BVG Art. 30e Abs. 2), konfederasyon ve kantonların konut yapımını ve ev sahipliğini teşvik etme hakkındaki düzenlemelerdeki gerçekleştirmek üzere öngördükleri

kazanımlarını ilan edebileceği, ancak bu kapsamda birtakım hallerde (mirasın paylaşımı, mirastan feragat, evlilik sözleşmesi, mal rejimi tasfiyesi) karşı edimin yer alamayacağı<sup>185</sup> (ZGB Art. 970'a) belirtilmiştir. Bunun haricinde TMK m. 1023 f. 1, 3 hükümlerine karşılık gelen ZGB Art. 970 Abs. 1, 4 aynen muhafaza edilmiştir. Çalışmanın kapsamını genişletmemek üzere bundan sonraki açıklamalarda tapu sicilinin aleniyeti bağlamında İsviçre Hukuku ile karşılaştırma yapılmayacaktır. Bu bağlamda ileriki başlıklarda İsviçre'de kanun değişikliğinden sonraki bazı eserlere ve oralardaki bazı açıklamalara, değinilen benzerlikler elverdiği ölçüde sadece dipnotta atıf yapmakla yetinilecektir.

TMK m. 1020 f. 2'de tapu kütüğünün ilgili sayfa ve belgelerin incelenebileceğinden söz edilmektedir. Bu bağlamda tapu sicilinin aleniyetine ilişkin öğretilerde tartışmalı olan ikinci sınırlama, incelemeye konu sicillere ilişkindir. Öğretilerdeki baskın görüş sadece ana sicilleri inceleme hakkı kapsamında görür. Buna göre TMK m. 1020 f. 2'nin sözü, tapu siciline güven ilkesine (TMK m. 1023) ilişkin tapu sicil unsurlarına yönelik sınırlamayla kurulan bağlantı<sup>186</sup> ve

---

mülkiyet üzerindeki kısıtlamalar (Wohn- und Eigentumsförderungsgesetz vom 4. Oktober 1974, Art. 9, 24, 46, 50), kanton yasalarına dayalı, rehin hakları ile karşılaştırılabilir mülkiyet kısıtlamaları (GBV Art. 26 Abs. 1 lit. c Ziff. 1–4). İstisna kapsamı dışında değinilen bilgilerin, inanılır kıla şartı aranmaksızın bilgi edinme kategorisi altında paylaşılacağı, ancak bu kapsamda genel anlamda tapu sicilini inceleyebilme imkanının mevcut olmadığı hakkında Bkz. Arnet - Schnierer, "Informationsansprüche der Erben", 227.

185 Bu ve diğer kanun değişikliklerinin gerekçeleri arasında spekülasyonları önleme, piyasa şeffaflığı gibi amaçlar gösterilmektedir. Bu konuda örneğin Bkz. BGE 126 III 512, 519, E. 6, www.relevancy.bger.ch (Erişim 10 Haziran 2023). Bu hükümden yola çıkarak değinilen durumlar haricinde karşı edimin yayınlanabileceği İsviçre öğretisinde vurgulanmaktadır. Nitekim kantonlarda Art. 970a hükmü kapsamından olmayan taşınmaz satış bedelleri yayınlanmıştır. Bu konuda örneğin Bkz. Aron, "OFK ZGB Kommentar", Art. 970a, N.3; Schmid - Hürlimann Kaup, "Sachenrecht", N. 457; Schmid – Arnet, "Basler Kommentar", Art. 970a, N. 7. Ancak son zikredilen yazar, değinilen hükmün tereddüt yarattığı, bu tür durumlarda değinilen sözleşmelere taraf olan kişilerin kişilik haklarına aykırılığın gündeme gelebileceği, ayrıca kantonların farklı uygulamalarının İsviçre genelinde eşitsizliklere sebebiyet verebileceği, kaldı ki kanton uygulama örneklerinin de gösterdiği üzere karşı edimin yayımlanmasının piyasada şeffaflığı sağlama ve spekülasyonları azaltma amacına da yeteri kadar hizmet etmediği, taşınmaz bedelinin sübjektif olarak belirlenebileceği gibi gerekçelerle karşı edimin yayımlanmasının yanlış çıkarımlara sebebiyet verebileceğinden, bunun kabulünün amaçlanandan ters etkiler doğurabileceğinden bahsetmektedir (Art. 670, N. 23, Art. 670a, N.7).

186 Tapu siciline güven ilkesi ile bağlantılı söz konusu gerekçe için Krş. Şengül, "Tapu Sicilinin Aleniyeti", 441 vd. Tapu siciline güvene konu ana sicillerin ne olduğu da tartışmalıdır. Tapu siciline güven ilkesinin ana sicillerden sadece tapu kütüğü ve plan için geçerli olduğu hakkında örneğin Bkz. Antalya - Topuz, "Eşya Hukuku", 583. Tapu siciline güven ilkesinin kural olarak ana sicillerinden tapu kütüğü ve plana ilişkin olmakla birlikte, şayet açık bir yollama söz ise yevmiye defteri ve diğer resmi belgelerin de buraya buna dahil edilebileceği hakkında örneğin Bkz. Ayan, "Eşya Hukuku", 247. Tapu siciline güven ilkesinin kural olarak sadece tapu kütüğüne yönelik korunmakla birlikte, şayet arada bağlantı veya açık yollama varsa plan ve resmi belgelerinde bu kapsamda kabul edilebileceği hakkında Bkz. Safa Reisoğlu, Türk Eşya Hukuku Cilt.1 Giriş – Zilyedlik – Tapu Sicili ve Kadastro ve Tahriri Kanunu – Tapulama Kanunu (Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi, 1980), 166 vd.; Oğuzman vd., "Eşya Hukuku", N. 998; Akipek, "Eşya Hukuku-I", 443 vd.; Akçaal, "Eşya Hukuku", 196. Resmi belgeler dışında diğer tüm tapu sicil unsurlarının bu kapsamda olduğu hakkında Bkz. Zobl,

aleniyet ilkesinin amacından hareketle<sup>187</sup>sadece ana sicillerin<sup>188</sup>aleniyet ilkesi kapsamında olduğu belirtilmektedir<sup>189</sup>. Diğer görüş ise tapu siciline güven ilkesi kapsamındaki tapu sicil unsurlarına ilişkin sınırlamaları kabul etmekle birlikte, tapu sicilinin aleniyet ilkesi dahilinde incelemeye konu sicil unsurlarını daha geniş yorumlamaktadır. Buna göre değinilen görüş içinde bazıları ilgiyi inanılır kılma dışında ilave bir şart aramaksızın doğrudan yardımcı sicillerin<sup>190</sup> incelenebileceğini belirtmektedir<sup>191</sup>. Söz konusu görüş içinde diğerleri ise farklı ölçütlere başvurarak yardımcı sicillerin incelenebileceğini kabul etmektedir. Bunlar arasında ana sicillerde doğrudan atıf yapılmış olma<sup>192</sup>, ana sicillerden elde edilemeyen ya da kapsam veya içeriği belirlenemeyen bilgilerin mevcut olması<sup>193</sup> veya gereklilik bulunması<sup>194</sup> gibi ölçütler arayanlar bulunmaktadır.

Çalışmanın kapsamını genişletmemek üzere değinilen görüşleri aktarmak ve aleniyet ilkesinin incelenecek siciller yönünden sınırlarının tartışmalı ve bu konuda belirsizlik bulunduğunu tespit

---

“Grundbuchrecht”, N. 548. Aleniyet ilkesinin tapu silinin ana ve yardımcı unsurlarına ilişkin olmakla birlikte, bunlarda sadece tapu sicilinin ana unsurların tapu siciline güven ilkesine tabi olduğu yönündeki görüş için Bkz. Ertaş, “Miras Hukuku”, N. 441.

187 Tapu sicilinin aleniyet ilkesinin amacının taşınmazların hukuki durumu ve bu kapsamda aynı hakların doğumu, içeriği, kapsamı ve sona ermesini etkileyebilecek tapu sicil işlemleri hakkında bilgi vermek olduğu, tapu sicilinin ana unsurlarının bun amaca hizmet ettiği ve maddi sicil hukukunun esas konusunu oluşturduğu ve aleniyetin kapsamına da bunun dahil edilmesi gerektiği hakkında Bkz. Akipek, “Eşya Hukuku-I”, 335 vd., 346.

188 TST m. 5 f. 2’de zikredilen ana siciller arasında tapu kütüğü, kat mülkiyeti kütüğü, yevmiye defteri, resmî belgeler (resmî senet, mahkeme kararı ve diğer resmî belgeler) ve plân yer alır.

189 Değinilen gerekçeler aktarılacak ve aktarılmadan bu görüşü paylaşan bazı eserler için örneğin Bkz. Zobl, “Grundbuchrecht”, N. 548; Hüseyin Hatemi vd., Eşya Hukuku, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1991, 86; Akipek, “Eşya Hukuku-I”, 335 vd.; Akipek vd., “Eşya Hukuku”, 274; Akçaal, “Eşya Hukuku”, 190; Antalya - Topuz, “Tapu Sicili”, 72; Reisoğlu, “Eşya Hukuku-I”, 115; Ünal - Başpınar, “Şekli Eşya Hukuku”, 288.

190 TST m. 5 f. 3’te zikredilen yardımcı siciller arasında aziller sicili, düzeltmeler sicili, kamu orta malları sicili, tapu envanter defteri sayılmıştır.

191 Örneğin Bkz. Tuor vd., “Das Schweizerische Gesetzbuch”, 797; Ertaş, “Eşya Hukuku”, N. 441. Açıkça yardımcı sicilleri zikretmemekle birlikte tapu sicilinin aleniyetine ilişkin açıklamalarda tapu sicil unsurlarına ilişkin bir ayırım yapmadan bu yönde olduğunda yola çıkılabilecek bazı eserler için örneğin Bkz. Oğuzman vd., “Eşya Hukuku”, N. 666 vd., 998; Nomer - Ergüne, “Eşya Hukuku”, 124.

192 Ayan, “Eşya Hukuku-I”, 244; Şengül, “Tapu Sicilinin Aleniyeti”, 442; Schmid - Arnet, “Basler Kommentar ZGB”, Art. 970, N. 12; Schmid - Arnet, “Basler Kommentar ZGB”, Art. 670, N. 10; Aron, “OFK ZGB Kommentar”, Art. 970, N. 8.

193 Şengül, “Tapu Sicilinin Aleniyeti”, 442 ve dn.1590’da zikredilen eserler.

194 Güleş, “İnanılır İlgî”, 92.

ile yetinilecektir<sup>195</sup>. İnceleme hakkının (benimsenecek görüş dahilinde) ilgili siciller yönünden kapsamını, somut olayda inceleme talep edenin dayandığı inanılır ilgi belirleyecektir<sup>196</sup>.

Aşağıda mirasçının iştirak halinde birlikte veya tek başına malik statüsünden kaynaklı tapu verilerine ilişkin bilgi edinme hakkı ile mirasçının, diğer birlikte mirasçıların ve üçüncü kişilerin tapu verilerine ilişkin bilgi edinme hakkı ayrı başlıklarda incelenecektir. Ancak değinilen başlıklardan önce, özellikle mirasçının maliki olmadığı taşınmazlara ilişkin bilgi edinme hakkına ilişkin olarak irdelenmesi gereken bir ön mesele bulunmaktadır. Buna göre 4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu dahilinde TMK m.1023'ün uygulanabilirliği ve buna olumlu yanıt verilirse bunun kapsamının ne olacağına sorulmalıdır.

### **B.4982 SAYILI BİLGİ EDİNME HAKKI KANUNUDAHİLİNDE TMK M. 1023'ÜN UYGULANABİLİRLİĞİ**

Kişilerin bilgi edinme hakkını kullanmalarına ilişkin 4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu (BEHK) kabul tarihi olan 09.10.2003'ten itibaren altı ay sonra yürürlüğe girmiştir (BEHK m. 32). Bu tarihten itibaren diğer kanunların bu kanuna aykırı hükümlerinin uygulanmayacağı öngörülmektedir (BEHK m. 5 f. 2). BEHK ile tüm kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kendilerine başvuran gerçek veya tüzel kişi herkese<sup>197</sup> onların kendileriyle veya faaliyet alanlarıyla ilgili olmak şartı aranmaksızın kural olarak ellerinde bulunan her türlü bilgi ve belgeyi etkin, süratli ve doğru şekilde sunmakla yükümlü tutulmuştur (BEHK m. 2, m. 4 f. 1, m. 5, m. 7 f. 1). BEHK kapsamında yer alan kamu kurum ve kuruluşları<sup>198</sup> arasında tapu idareleri, istenebilecek bilgiler<sup>199</sup> arasında ise tapu sicil bilgileri

195 Ana siciller arasında yer alan ve mirasçıların menfaatleri yönünden önem taşıyabilecek resmi belgelerin incelenme hakkı özelinde de tartışmalar olup bunu aşağıda ilgili başlık altında değerlendirecektir. Bu konuda Bkz. İncelemenin II, D numaralı başlığı.

196 Hrubesch Millauer vd., "Sachenrecht", N. 03.70; Aron, "ÖFK ZGB Kommentar", Art. 970, N. 8 vd.; Deillon, "CHK Kommentar", Art. 970, N. 7; Zobl, "Grundbuchrecht", N. 547; Akipek, "Eşya Hukuku-I", 338; Oğuzman vd., "Eşya Hukuku", N. 671; Akçaal, "Eşya Hukuku", 192.

197 Buna karşılık Türkiye'de ikamet eden yabancılar ile Türkiye'de faaliyette bulunan yabancı tüzel kişilerin bilgi edinme hakkını ancak kendileriyle veya faaliyet alanlarıyla ilgili olmak şartıyla ve karşılıklılık esası dahilinde kullanabilecekleri öngörülmüştür (BEHK m. 5 f. 2).

198 Tanımlar başlıklı BEHK m.3 a)'da kurum ve kuruluş BEHK m. 2'e işaret edilerek: "...bilgi edinme başvurusu yapılacak bütün makam ve mercileri" şeklinde tanımlanmıştır.

199 BEHK m.3 c)'de bilgi: "Kurum ve kuruluşların sahip oldukları kayıtlarda yer alan bu Kanun kapsamındaki her türlü veriyi" ifade ettiği belirtilmiştir.

sayılabilir<sup>200</sup>. Daha önce aktarıldığı üzere TMK m. 1020 f. 2’de tapu sicilindeki bilgilere erişim, ilgisini inanılır kılma koşuluna bağlanmıştır. Bu hükümler birlikte değerlendirildiğinde BEHK ile TMK m. 1020 f. 2’nin arasında bir çatışma olduğunu düşündürmektedir. Nitekim TMK m. 1020 f. 2’nin yürürlükten kalkıp kalkmadığı öğretide günümüze kadar tartışılmıştır<sup>201</sup>. Değinilen sorunun cevabı, çalışmanın kapsamını aşmayacak kapsamda genel hatlarıyla aşağıda değerlendirilecektir.

Burada bir kanun maddesinin, aynı konuyu düzenleyen başka bir kanun maddesini açıkça yürürlükten kaldırılmadığı bir durum söz konusudur. Bu tür durumda genel kural olarak hangi kanun maddesinin uygulanacağı konusunda önceki ve sonraki kanunların, özel veya genel nitelikte olup olmadığı dikkate alınarak bir değerlendirme yapılır<sup>202</sup>. Her ikisi de genel veya özel nitelikte hukuk normlarının aynı zamanda uygulanabilme imkanı yoksa sonraki kanunun zamansal üstünlüğü ilkesi/öncelik ilkesi (“*leges posteriores priores contrarias abrogant*”/ “*legi posterior derogat legi priori*”) gereği yeni kanun uygulanır<sup>203</sup>. Ancak önce yürürlüğe giren kanun genel, diğeri özel nitelikte olup bunlar birlikte uygulanabilir değil ise özel hükmün genel hükmün uygulanmasına engel olacağı (özellik ilkesi/ “*Lex specialis derogat legi generali*”) kabul edilir<sup>204</sup>. Ancak önce yürürlüğe giren kanun özel, diğeri genel nitelikte ise bu durumda standart bir yaklaşım benimsenmemesi, yeni tarihli genel kanunun amacı ve menfaat durumları gözetilerek bir değerlendirme yapılması gereklidir<sup>205</sup>. Aktarılan esaslar dahilinde her ikisi de bilgi paylaşımını öngören BEHK ile TMK m. 1020 f. 2 arasında öncelik-sonralık ile özellik-genellik ilişkisi ve bunu takiben bir çatışmanın mevcut olup olmadığı irdelenmelidir.

200 Oktay Özdemir, “Tapu Sicilinin Aleniliği İlkesi”, 519; Şengül, “Tapu Sicilinin Aleniyeti”, 114.

201 Bu konuda örneğin Bkz. Aybay, “Bilgi Edinme Hakkı”, 218 vd.; Aybay, “Tapu Sicili”, 23 vd. ; Oktay Özdemir “Tapu Sicilinin Aleniliği İlkesi”, 519 vd.; Şengül, “Tapu Sicilinin Aleniyeti”, 116 vd.; Bedia Güleş, “İnanılır İlgî” Kavramı Çerçevesinde Tapu Sicilinin Bilimsel Çalışmalara Açıklığı, KTO Karatay Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 3/2 2018, 93 vd.; Vehbi Umut Erkan – Rabia Özsoy, “Bilgi Edinme Hakkı ve Özel Hayatın Gizliliği Çerçevesinde Tapu Sicilinin Açıklığı İlkesi”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 72/1 (2023), 110 vd.

202 Özcan, “Medeni Hukuk”, 113; Dural - Sarı, “Medeni Hukuk”, N. 761 vd.

203 Edis, “Medeni Hukuk”, 182; Antalya, “Hukuk Metodolojisi”, 451 vd., 460 vd.; Antalya - Topuz, “Medeni Hukuk”, 393 vd.; Nomer - Akbulut, “Medeni Hukuk”, N. 127; Oğuzman - Barlas, “Medeni Hukuk”, N. 276. Diğer bir görüş ise aktarılan durumda hâkimin bu hükümlerden birini tercih etme hak ve yetkisi bulunmadığı, birbiriyle bağdaşmayan ve birbirini etkisiz hale getiren bu iki hükmün meydana getirdiği kanun boşluğunu hakimin doldurması gerektiğini belirtir. Bu görüş için Bkz. Işıқтаç - Metin, “Hukuk Metodolojisi”, 261 vd.

204 Antalya, “Hukuk Metodolojisi”, 453 vd., 461; Ayan - Ayan, “Medeni Hukuk”, 104; Işıқтаç - Metin, “Hukuk Metodolojisi”, 260 vd.; Oğuzman - Barlas, “Medeni Hukuk”, N. 278.

205 Krş. Nomer - Akbulut, “Medeni Hukuk”, N. 126 vd.; Edis, “Medeni Hukuk”, 163.; Ayan - Ayan, “Medeni Hukuk”, 104; Serozan, “Metot”, 181; Antalya - Topuz, “Medeni Hukuk”, 394 vd.



1.1.2002 tarihinde yürürlüğe giren TMK'nin önceki kanun olduğu açıktır. Özel-genel hüküm ilişkisi ise karşılaştırmaya konu hukuk normları arasında belirli bir bağlantıyı gerektirme olup bu durum değişik şekillerde gerçekleşebilir<sup>206</sup>. Özellikle bir hükmün maddi unsuru diğer bir hükmün maddi unsuru ("özellik unsuru") yanında ayrıca başka bazı maddi olgu/ları içermekte ise bunlardan ilkinin, ikincisine nazaran özel hüküm olduğu kabul edilebilir<sup>207</sup>. Yine bir hükmün standart bir şekilde özel veya genel olarak nitelendirilemeyeceği, bu konuda başka bir hükümle karşılaştırılarak bir sonuca varılması gerektiği vurgulanmalıdır<sup>208</sup>. Bu bağlamda tapu sicili bilgilerini incelemeyi, ilgisini inanılır kılma şartına bağlayan TMK m. 1023'ün özel hüküm, kurum ve kuruluşların sahip oldukları kayıtlarda yer alan birtakım istisnalar dışında her türlü veriye ilişkin bilgi edinme hakkını düzenleyen BEHK'nin ise genel hüküm niteliğinde olduğu söylenebilir<sup>209</sup>. Ancak bir norm çatışmasından bahsedilebilmesi ve bu konuda değinilen esasları uygulayabilmek için inceleme konusu normlar arasında benzerlik kurulması yeterli değildir. Ayrıca inceleme konusu normların birlikte uygulama imkânı olmadığı, aralarında bir çatışma olduğunun ortaya konması gereklidir<sup>210</sup>.

BEHK'nin dördüncü bölümünde bilgi edinme hakkının çeşitli sınırları öngörülmüştür<sup>211</sup>. Taşınmaz mallar üzerindeki haklara ilişkin tapu sicil bilgisi, BEHK'nin bizzat öngördüğü değinilen sınırlar arasında kaldığının kabul edilebildiği ölçüde bir çatışma durumundan bahsedilemeyecektir. Bir başka deyişle değinilen ihtimalde TMK m. 1020 f. 2'de öngörülen sınırlama geçerli olmaya devam edecektir. Öncelikle TMK m. 1020 f. 2 hükmü, BEHK'de bilgi edinme hakkının bir istisnası olarak doğrudan sayılmamıştır. Ancak tapu sicil bilgilerinin söz konusu istisnalar arasında yer alan ticari sır (BEHK m. 23) veya özel hayatın gizliliği (BEHK

206 Krş. Serozan, "Metot", 177 vd.; Antalya, "Hukuk Metodolojisi", 324 vd.; Tahir Çağa, "Özel Hüküm Genel Hüküm Daima Bertaraf Eder Mi?", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 3 (1991), 369 vd.

207 Çağa, "Özel Hüküm-Genel Hüküm", 370; Nomer - Akbulut, "Medeni Hukuk", N. 121.

208 Oğuzman - Barlas, "Medeni Hukuk", N. 275; Çağa, "Özel Hüküm-Genel Hüküm", 370. Bu bağlamda bizce yerinde olmayacak bir şekilde söz konusu hususu dikkate almadan, ilave başka bir gerekçe belirtilmeksizin BEHK ile TMK m. 1020 f. 2 arasındaki özel-genel hüküm karşılaştırmasında, TMK m. 1020 f. 2 hükmünü genel hüküm olarak nitelendiren bir çalışma için Bkz. Güleş, "İnanılır İlgî", 94.

209 Şengül, "Tapu Sicilinin Aleniyeti", 114; Aybay, "Tapu Sicili", 25; Erkan - Özsoy, "Bilgi Edinme Hakkı", 114.

210 Çağa, "Özel Hüküm-Genel Hüküm", 371 vd.; Işıktaç - Metin, "Hukuk Metodolojisi", 261; Nomer - Akbulut, "Medeni Hukuk", N. 120; Özcan, "Medeni Hukuk", 113.

211 Bu konuda örneğin Bkz. Muhammed Emin Aydemir, "Kamu Yönetiminde Açıklık ve Bilgi Edinme Hakkı (Ankara: Adalet Yayınevi, 2020), 286; Can, Azer, "Bilgi Edinme Hakkı (Ankara: Yetkin Yayınları, 2010), 163 vd.; F. Ebru Gündüz - İsmail Yazıcıoğlu, "Bilgi Edinme Hakkı Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması", Anayasa Yargısı Dergisi 38/1 (2021), 174 vd.



m. 21) içine dahil olup olmadığı tartışılabilir<sup>212</sup>. Bu bağlamda öncelikle somut olaya konu tapu sicil bilgisi, bir ticari sır olarak kabul edilirse BEHK uygulama alanı bulmayacak ve BEHK ile TMK m. 1020 f. 2 arası bir çatışma söz konusu olmayacaktır<sup>213</sup>. Çalışmanın kapsamını genişletmemek üzere söz konusu ihtimale işaret etmekle yetinilerek aşağıda diğer bir istisna olan özel hayatın gizliliği bağlamında açıklamalara devam edilecektir.

Özel hayatın gizliliği bağlamında baskın görüşün kabul ettiği üç alan teorisi zikredilebilir<sup>214</sup>. Buna göre kişinin özel hayat alanı ve gizli hayat alanı, mutlak haklardan olan kişilik hakkına<sup>215</sup>

212 Oktay Özdemir “Tapu Sicilinin Aleniliği İlkesi”, 520; Aybay, “Bilgi Edinme Hakkı”, 23 vd.; Güleş, “İnanılır İlgisi”, 94 vd.; Erkan - Özsoy, “Bilgi Edinme Hakkı”, 108 vd.; Şengül, “Tapu Sicilinin Aleniyeti”, 120 vd.

213 Ticari sır başlıklı BEHK m. 21’de: “*Kanunlarda ticarî sır olarak nitelenen bilgi veya belgeler ile, kurum ve kuruluşlar tarafından gerçek veya tüzel kişilerden gizli kalması kaydıyla sağlanan ticarî ve malî bilgiler*”in, BEHK’nin uygulama alanı dışında kaldığı belirtilmektedir. 25.10.2011 tarihli Adalet Komisyonu’nun 1/517 No’lu Ticari Sır, Banka Sırrı ve Müşteri Sırrı Hakkında Kanun Tasarısı’nın ikinci maddesinde ticari sır çok geniş bir şekilde tanımlanmıştır. Kısaca aktarılabilecek olursa ticari sır, bir ticarî işletme ya da şirketin faaliyet alanıyla ilgili olmalı, onun ekonomik yaşamındaki başarısı verimliliği için çok önem taşımalı, sınırlı sayıda kişiyle paylaşılmalı, (özellikle rakipler tarafından) öğrenilmesi durumunda bu bilginin sahibinin zarar görme ihtimalinin bulunması gerekir. Maddede bu kapsamda sınırlı olmayacak şekilde çok sayıda örnekler paylaşılmıştır. Tapu sicil kayıtlarının değinilen tanımın içine girdiğinin kabul edilebileceği yönünde Bkz. Aybay, “Tapu Sicili”, 26. Ticari sırrı konu alan çeşitli düzenlemeler bulunmaktadır. Örneğin hizmet sözleşmelerinde işçinin özen ve sadakat borcuna ilişkin TBK m. 396’nın dördüncü fıkrasında, işçinin hizmet ilişkisinin devamında ve işverenin haklı menfaatinin korunması gerektiği kapsamında hizmet ilişkisinin sona ermesini takiben işverenin iş (ticari) sırlarını saklama yükümlülüğü öngörülmüştür. Örneğin TCK m. 239’da ticari sır niteliğindeki bilgi veya belgelere “*Sıfat veya görevi, meslek veya sanatı gereği vakıf*” olan ya da bunları “*hukuka aykırı yolla elde eden*” kişilerin, bunları yetkisiz kişilere vermesi veya ifşa etmesinin cezalandırılması gerektiği öngörülmektedir. Yine örneğin sınırlı olmayacak şekilde sayılan haksız rekabet halleri arasında 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) m. 55 f. 1, b-3’te: “*İşçileri, vekilleri veya diğer yardımcı kişileri, işverenlerinin veya müvekkillerinin üretim ve iş sırlarını ifşa etmeye veya ele geçirmeye*” yöneltme, TTK m. 55 f. 1, d’de ise bunları hukuka aykırı şekilde ifşa etme haksız rekabet olarak kabul edilmiştir. Başka bir örnek 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun m. 25 f. 4’te görevden ayrılmış olsalar dahi rekabet kurulu üyeleri ile personeli için öngörülen ticari sırları ifşa etmeme, kendileri ya da başkaları için kullanmama yükümlülüğü zikredilebilir. 5809 Sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu m. 61 f. 1, h’de Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu’nun ticari sırları koruma ve muhafaza etme yükümlülüğü öngörülmüştür. Bunun gibi örneğin uyulmaması durumunda cezaı yaptırım öngörülen 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu m. 73 f. 3 hükmü (“*Sıfat ve görevleri dolayısıyla bankalara veya müşterilerine ait sırları öğrenenler, söz konusu sırları bu konuda kanunen açıkça yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayamazlar. Bu yükümlülük görevden ayrıldıktan sonra da devam eder*”) ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu’nun 1.01.2022 tarihinde yürürlüğe giren 31501 Sayılı Sır Niteliğindeki Bilgilerin Paylaşılması Hakkında Yönetmelik zikredilebilir. Yine ortaklık hukuku, fikri ve sınai haklar hukuku, arabuluculuk mevzuatı, Sermaye Piyasası Kanunu gibi ticari sır ilişkili koruma öngören çeşitli örnekler paylaşılabilir. Ticari sır kavramı, ticari sırların korunmasına ilişkin hukuki rejim ve bu kapsamda hukukumuzda ticari sırı konu alan çeşitli düzenlemeler hakkında örneğin Bkz. Muhammed Sulu, Ticari Sır (İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020), 5 vd., 47 vd., 51 vd.

214 Serap Helvacı, Gerçek Kişiler (İstanbul: Legal Yayıncılık, 2013), 123 vd.; Mustafa Dural – Tufan Öğüz, Türk Özel Hukuku (Kişiler Hukuku) (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2021), N. 674 vd.; Antalya - Topuz, “Medeni Hukuk”, 164 vd.

215 Kişilik hakkının özellikleri için örneğin Bkz. Helvacı, “Gerçek Kişiler”, 108 vd.; Oğuzman vd., “Kişiler hukuku”, N. 569 vd.; Bilge Öztan, Kişiler hukuku gerçek kişiler (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), 256 vd.; Jale, Akipek, Türk Medeni Hukuku: Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, C 1 (Ankara, Beta Yayıncılık 2021), 239 vd.; Dural – Öğüz, “Kişiler Hukuku”, N. 516 vd.

ilişkin değerler arasında yer alır. Bu bağlamda genel olarak malvarlığına ilişkin bilgiler ve bu kapsamda inceleme konusu taşınmaz üzerindeki hak sahiplerine ilişkin bilgiler irdelenebilir. Buna göre bunların özel ve gizli hayat alanları içinde kabul edildiği ölçüde kişilik hakları kapsamında korunması gereken değerler arasında sayılabilir<sup>216</sup>. TMK m. 1023 f. 2, ilgisini inanılır kılan kişilerin söz konusu bilgilere erişimi ve bu anlamda kişilik değerlerine müdahaleyi mümkün kılar. Bu anlamda değinilen hüküm, TMK m. 24 f. 2 anlamında bir hukuka uygunluk sebebi teşkil eder<sup>217</sup>.

Kanaatimizce, olan hukuk yönünden tüm tapu sicil bilgileri değil<sup>218</sup> bunlar arasında kişilik haklarına dahil olduğu kabul edilebilecek olanlar, BEHK m. 21’de öngörülen istisna

216 Veysel Başpınar, “Elektronik Tapu Sicili Düzenlenirken, Tapu Sicilinin Aleniyeti ve Diğer Alanlarla İlgili Alınması Gereken Tedbirler”, AÜHFD, 57/3 (2008): 117 vd. ile dn. 59’daki yazarlar; Oktay – Özdemir, “Tapu Sicilinin Aleniliği İlkesi”, 521 vd.; O. Gökhan Antalya, Elektronik Tapu Sicili (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019), 38 vd.; Şengül, “Tapu Sicilinin Aleniyeti”, 324 ve dn. 399’daki yazarlar; Erkan - Özsoy, “Bilgi Edinme Hakkı”, 109 vd. Yine Anayasa Mahkemesi’nin bir kişinin mali durumunu (malvarlığına ilişkin bilgiyi) özel hayatın gizliliği kapsamında değerlendirdiği bir kararı için Bkz. AYM, T. 26-27.09.1967, E. 1963/336, K. 1967/29 Sayılı Kararı, www.lexpera.com, mevzuat sistemi, (Erişim Tarihi: 19.07. 2023). Nitekim BEHK m. 21 f. 1’de örneğin paylaşılması durumunda kişinin özel ve aile hayatına, mesleki ve ekonomik değerlerine haksız müdahale oluşturacak bilgi veya belgeler gibi farklı ihtimaller dahilinde taşınmaza ilişkin bilgilerin paylaşımı ile ilişkilendirilebilmesi mümkün olabilecek özel hayatın gizliliği kapsamında bazı değerler sayılmıştır. Aksi yönde BEHK m. 21’de sayılan durumlar arasında açıkça tapu sicil kayıtları belirtilmediği için bunların hükmün kapsamında sayılmayacağı hakkında Bkz. Aybay, “Tapu Sicili”, 24.

217 Öğretide tartışmalı olan hususlardan biri de TMK m. 1023 f. 2’nin TMK m. 24 f. 2’de ki hangi hukuka uygunluk sebebine karşılık geldiğidir. Tapu sicilinin üçüncü kişilere sınırlı olarak açık olması durumundan yola çıkılarak bu bilgilere erişimde daha üstün nitelikte kamu yararı hukuka uygunluk sebebine dayanılmayacağı, burada hukuka uygunluk sebeplerinden özel nitelikte özel yararın söz konusu olduğu hakkında Bkz. Oktay – Özdemir, “Tapu Sicilinin Aleniliği İlkesi”, 522. Burada hukuka uygunluk sebeplerinden özel nitelikte özel yararın söz konusu olduğu, ayrıca hak sahibinin rızası bulunması ihtimali yanında (bir önceki yazara benzer tespit ve gerekçelerle genel olarak üstün nitelikte kamu yararını burada hukuka uygunluk nedeni kabul etmemekle birlikte) genel idare adına hareket eden memur veya resmi makamların taşınmaz sicil bilgilerine erişiminin daha üstün nitelikte kamu menfaatine dayalı bir hukuka uygunluk nedeni olarak gündeme gelebileceği hakkında Bkz. Şengül, “Tapu Sicilinin Aleniyeti”, 127 vd. Genel olarak kişilik hakkına aykırılıkta hukuka uygunluk nedenleri için Krş. Öztan, “Gerçek Kişiler”, 325 vd.; Akipek vd., “Medeni Hukuk C. I”, 402 vd.; Ayan - Ayan, “Kişiler Hukuku”, 122 vd.

218 Genel olarak taşınmaza ilişkin tüm bilgilerin istisna kapsamında olduğuna ilişkin görüş için Bkz. Şengül, “Tapu Sicilinin Aleniyeti”, 120 vd.; Erkan - Özsoy, “Bilgi Edinme Hakkı”, 114 vd. Benzer şekilde tapu sicilinde aynı hakka ilişkin bilgilerin BEHK m. 21’de öngörülen istisna kapsamına girmediği hakkında Bkz. Oktay Özdemir “Tapu Sicilinin Aleniliği İlkesi”, 528. TMK m. 1020 uygulamasında ZGB Art. 970 Abs. 2 ile benzer şekilde taşınmazın özellikleri yanında, kimin hangi aynı hakkın sahibi olduğu, hangi tarihten ve hangi sebebe dayanarak aynı hak sahibi olduğunu herkesin öğrenmesi konusunda inanılır ilgisinin var olduğundan yola çıkılabileceği, zira bu olguların, hukuken korunmaya değer menfaatinin daha az olan durumlara ilişkin olduğu şeklindeki görüş için Krş. Antalya - Topuz, “Eşya Hukuku”, 679. Söz konusu görüşün bazı tespitlerine olan hukuk yönünden katılmamaktayız. Aynı hak sahiplerinin adı ve kimlik bilgileri, onların kişilik değerleri arasında yer almakta olup bizce söz konusu durum aynı hak sahipleri yönünden hukuken korunmaya değer bir menfaat teşkil eder. Yine genel olarak tapu sicilinde resmi belgelerde yer alan sözleşmeler içinde sınırsız bir erişimi her zaman kabul etmemekteyiz. Özellikle sözleşmenin taraflarına ilişkin kişilik haklarına dahil olduğu kabul edilebilecek sözleşme kayıtları

kapsamında kabul edilmelidir<sup>219</sup>. Buna karşın taşınmaza ilişkin bilgilerden makul ve ortalama bir hak sahibinin hayatın olağan gidişatında bir başkasının bilmesinde sakınca görmeyeceği, ona zarar vermeyeceği kabul edilebilecek<sup>220</sup> olanlar<sup>221</sup> farklı değerlendirilmelidir. Bu tür bilgilerin kamuya açık alanda olduğu kabul edilebilecek olup bunlar herkesin erişimine açık olmalıdır. Bu kapsamda öncelikle taşınmaz üzerindeki hak sahiplerinin kişilik hakları kapsamında kabul edilemeyecek taşınmazın tanımlayıcı bilgileri zikredilebilir. Ayrıca genel anlamda taşınmaza yönelik hak ve sınırlamalarda bu kapsamda sayılabilir<sup>222</sup>. Örneğin mülkiyetin şekli (tek kişi mülkiyet, elbirliği veya paylı mülkiyet mi, kat mülkiyetine tabi olup olmadığı bilgisi)<sup>223</sup>, mülkiyetin kazanım tarihi<sup>224</sup>, taşınmaz üzerinde kendilerine sayfa açılan

---

daha sonra aktarılacağı üzere inanılır ilgi dahilinde inceleme hakkının kapsamına ilişkin değerlendirilmelidir. Gerekçe paylaşılmadan taşınmaz üzerinde hakların özel hayatın gizliliği kapsamında olmadığı, ancak bunların sahibi için önem taşıdığı kabul edilebilecek hukuki işlemlere konu olmaları halinde istisna kapsamında kabul edilebileceğine ilişkin bir görüş için Bkz. Güleş, “İnanılır İlgî”, 95 vd. Son zikredilen yazar taşınmaz üzerindeki hakların özel hayatın gizliliği kapsamına girmemesine gerekçe olarak, aksi halde BEHK m. 21 hükmünün uygulanacağı ve hiçbir tapu sicil bilgisinin görülemeyecek olmasını göstermektedir (95). Ancak biz yazarın gerekçesine katılmamaktayız. Nitekim değinilen durumda TMK m. 1023 f. 2 hükmü, ilgilinin inanılır kılınması ihtimalinde üçüncü kişilerin taşınmaz üzerindeki haklarına ilişkin bilgi edinebileceğini düzenlemektedir. Kanaatimizce BEHK m. 21 hükmü ile kanun koyucunun amacı, özel hayatın gizliliği kapsamında taşınmaza ilişkin bilgiler hakkında tapu sicilinden hiçbir şekilde inceleme yapılamaması değil, buna ilişkin değerlendirmeyi kural olarak BEHK uygulama alanı dışına çıkarmaktır. Kaldı ki BEHK m. 21 hükmünde bile özel hayatın gizliliğine ilişkin bazı istisnalar (istisnanın istisnaları) öngörülmüştür. Ayrıca yazarın kullandığı sahibi için önem taşıyıp taşıyama ölçütü belirsiz olup kanaatimizce kanunun uygulama alanını belirlerken esas alınması gereken hukuk güvenliğini zedelemeyecek objektif bir ölçüt olmalıdır.

219 Bu anlamda taşınmaz üzerinde hak sahibi olanın sadece sınırlı kişilerle paylaşma istediği (özel hayat alanı) veya kendine saklamak istediği (gizli alan/ gizli hayat alanı) kabul edilebilecek olan bilgiler istisna kapsamında kabul edilmelidir. Bu konuda Krş. Ayan - Ayan, “Kişiler Hukuku”, 105 vd.; Helvacı, “Gerçek Kişiler”, 125; Dural – Öğüz, “Kişiler Hukuku”, N. 676 vd.

220 Zikredilen ölçütler, daha sonra aktarılacak olan, inanılır ilgiye ilişkin değerlendirmede esas aldığımız objektif yaklaşım ile uyumludur. Bu konuda Bkz. İncelemenin II, D numaralı başlığı.

221 Krş. Öztan, “Gerçek Kişiler”, 281 vd.; Dural – Öğüz, “Kişiler Hukuku”, N. 680; Helvacı, “Gerçek Kişiler”, 126

222 ZGB Art. 970 Abs. 2 yapılan değerlendirme dahilinde yukarıda paylaşılan taşınmazın tanımlayıcı bilgileri, mülkiyetin şekli ve edinme tarihine ilişkin kayıtları kişilik hakkı yönünden problem teşkil etmeyen tapu sicil verisi (“persönlichkeitsrechtlich unproblematische Daten des Grundbuchs”) olduğu şeklinde nitelendirme için Bkz. Schmid - Arnet, “Basler Kommentar ZGB”, Art. 670, N. 5. Ancak yazar aynı zamanda hükümde geçen malikin isim ve kimliğini de aynı şekilde nitelendirmektedir. Bu şekilde üçüncü kişiler, ancak aynı hakkın sahibinin kim olduğu bilirlerse, onun hakkına riayet edebilirler (N. 5, 5a). Bizce aynı hak sahiplerinin isim ve kimliklerinin üçüncü kişilerle serbestçe paylaşılması onların kişilik hakların ihlal edebilecek niteliktedir. Yazarın malikin ad ve kimlik bilgilerine ilişkin tespiti, özellikle bunun mutlak hak olan aynı hakların niteliği ile bağdaştığı gerekçesiyle olması gereken hukuka ilişkin tartışılabilir niteliktedir. Ancak olan hukuk yönünden ve BEHK dahilinde TMK m. 1020 f. 2’ın uygulanabilirliğine ilişkin yapılacak değerlendirme dahilinde bu tespite katılmamaktayız. Yukarıda paylaşılan bilgiler hak sahipleri ile ilişkilendirilmediği sürece taşınmaz üzerindeki hak sahiplerinin kişilik hakları kapsamında kabul edilmeyecektir. Yine aynı hakka ilişkin tapu sicil bilgilerin BEHK m. 21’de öngörüle istisna kapsamına girmediği hakkında Krş. Oktay Özdemir, “Tapu Sicilinin Aleniliği İlkesi”, 528.

223 Krş. Schmid - Arnet, “Basler Kommentar ZGB”, Art. 670, N. 7, 13.

224 Örneğin mülkiyetin kazanım tarihinin bilinmesi, olağanüstü kazandırıcı zamanaşımı bağlamında taşınmazı zilyetliğinde bulunduran, bilgi talep eden ilgili kişi yönünden önem taşıyabilir. Olağanüstü kazandırıcı zamanaşımı uygulama hallerinden birine

bağımsız ve sürekli nitelikte irtifak hakkının tanımı<sup>225</sup> gibi kişilik hakları kapsamında olmadığı kabul edilebilecek bilgiler böyledir. Bundan sonraki açıklamalarda taşınmaz üzerinde hak sahiplerinin isim ve kimlik bilgilerinin paylaşılmadığı değinilen durumlara karşılık gelmek üzere kısaca “taşınmaza ilişkin bilgiler” ifadesi kullanılacaktır. Nitekim söz konusu tespit ile benzer şekilde elektronik tapu sicilinin tutulmasına ilişkin olarak Türk Hukuku’ndaki ilgili düzenlemeler zikredilebilir. Burada birtakım tapu sicil verilerine özellikle hak sahiplerinin adının paylaşılması (kimliksizleştirme) vurgusu yapılarak elektronik ortamda (sözleşme şartları kapsamında)<sup>226</sup> herkesin erişiminin mümkün olduğu öngörülmektedir<sup>227</sup>. Bu makalenin inceleme konusu dışında kalan elektronik tapu sicili hakkında yapılan açıklamalarla yetinilecektir.

---

ilişkin olan TMK m.713 f. 2’de f. 1’deki şartların (“*davasız ve aralıksız olarak yirmi yıl süreyle ve malik sıfatıyla zilyetliğinde*” bulundurma) sağlanması halinde:” *tapu kütüğünden anlaşılamayan veya yirmi yıl önce hakkında gaiplik kararı verilmiş bir kimse adına kayıtlı bulunan taşınmazın tamamının veya bölünmesinde sakınca olmayan bir parçasının zilyedi de, o taşınmazın tamamı, bir parçası veya bir payı üzerindeki mülkiyet hakkının tapu kütüğüne tesciline karar verilmesini isteyebileceği*” öngörülmüştür. Olağanüstü kazandırıcı zamanaşımı yoluyla taşınmaz mülkiyetinin kazanılması hakkında örneğin Bkz. Murat Topuz, Türk Özel Hukuku’nda Taşınmaz Mülkiyeti (Ankara, Seçkin yayıncılık, 2020), 223 vd.; Fikret Eren, Mülkiyet Hukuku (Ankara, Yetkin Yayıncılık, 2016), 276 vd. Oğuzman vd., “Eşya Hukuku”, N. 1586 vd.

225 Schmid - Arnet, “Basler Kommentar ZGB”, Art. 670, N. 6.

226 Sözleşme şartlarını kabul suretiyle herkesin değinilen verilere erişimi koşulsuz inceleme izlenimi yaratsa bile burada idare ile yapılan bir sözleşme söz konusu olduğu ve bundan dolayı bunun koşulsuz bir erişim olarak nitelendirilemeyeceği hakkında Bkz. Şengül, “Tapu Sicilinin Aleniyeti”, 421.

227 2013/5150 Sayılı Tapu Sicil Tüzüğü’nde tapu sicilinin elektronik ortamda tutulmasına ilişkin elektronik ortamda verilere erişim hakkına yönelik m. 14’ün beşinci fıkrasında tapu sicilinde kayıtlı taşınmazın tanımlayıcı bilgilerinin herkes tarafından sorgulanabileceği öngörülmektedir. Yine 29288 Sayılı Tapu ve Kadastro Verilerinin İşlenmesi ve Elektronik Ortamda Yapılacak İşlemler Hakkında Yönetmelik m. 6 f. 10’da: “*Taşınmazı tanımlayıcı bilgilere ve taşınmaza yönelik hak ve kısıtlamalara herkes tarafından herhangi bir kısıtlama olmaksızın ulaşılabilir*”. Hükmün devamında hak sahiplerine ilişkin hak ve kısıtlamalara ise TMK m. 1020 hükmü dahilinde sadece ilgisini inanılır kılanlar tarafından öğrenilebileceği vurgusunun yapılması da dikkat çekicidir (29288 Sayılı Yönetmelik m. 6. f. 10). Benzer şekilde ama bu sefer aleniyet ilkesine vurgu yapılarak tekrar: “*Tapu sicilinin açıklığı ilkesi gereğince, taşınmazın tanımlayıcı bilgileri ile taşınmaza yönelik hak ve kısıtlamalar herkes tarafından elektronik kabul beyanı ile sorgulanabilir*” şeklinde ifade edilmektedir (29288 Sayılı Yönetmelik m. 7. f. 5). Tanımlara ilişkin m. 4, f’de ise değinilen hükümlerde geçen “*taşınmazın tanımlayıcı bilgilerin*”:*” Kimliksizleştirilmiş taşınmazın; bulunduğu il, ilçe, mahalle/köy, mevkii, ada/parsel numarası, niteliği, yüzölçümü, kat irtifakı veya kat mülkiyeti durumu, varsa blok ve bağımsız bölüm numarasına ilişkin bilgiler”* i ifade ettiği aktarılmıştır. Maddede geçen ve tapu verilerinin kısaca kimliği belirli veya belirlenebilir kişiyle ilişkilendirilemeyecek şekilde işlenmesini (Krş. 29288 Sayılı Yönetmelik m. 4, i) ifade eden kimliksizleştirme ifadesi de tapu sicil verilerinin paylaşımında taşınmaz üzerindeki hak sahiplerinin kişilik haklarını ihlal etmeme (ve KVKK’ya uyum) yönündeki hassasiyeti yansıtan başka bir düzenlemedir. Elektronik tapu sicil sistemi uygulamasında ilgili düzenlemeler dahilinde elektronik tapu verilerine erişim hakkında örneğin Bkz. Antalya, “Elektronik Tapu Sicili”, 35 vd. Yine genel olarak Krş. Ünal - Başpınar, “Şekli Eşya Hukuku”, 294 vd., 298 vd.

Yukarıda aktarılan gerekçelerle taşınmaza yönelik bilgiler ile sınırlı olarak TMK m. 1023 f. 2 ile BEHK arasında bir çatışma bulunmaktadır. Buna karşın diğer taşınmaz bilgilerine ilişkin olarak TMK m. 1023 f. 2 ile BEHK birbirini tamamlayacak şekilde birlikte uygulanacağı sonucuna varılmıştır. O zaman eski tarihli özel kanun olan TMK m. 1023 f. 2 ile yeni tarihli genel kanun olan BEHK arasında değinilen hususlarla sınırlı olan çatışma durumuna nasıl yaklaşılacağı irdelenmelidir. Bu durumda daha önce aktarıldığı üzere kanun koyucunun yeni tarihli olan BEHK ile güttüğü amaçtan hareketle ve taraf menfaatleri dikkate alarak bir değerlendirme yapılmalıdır<sup>228</sup>.

Amaç başlıklı BEHK m.1’de kişilerin bilgi edinme hakkını, demokratik ve şeffaf bir yönetimden beklenebilecek eşitlik, tarafsız, açıklık ilkelerine uygun bir şekilde kullanması gerektiği belirtilmektedir. Zikredilen demokratik ve şeffaf yönetim modeli, bireye daha yakın ve şeffaf bir yönetimin söz konusu olduğu, devlete karşı duyulan güvenin arttığı, halkın denetiminin ve bu şekilde yönetime katılımının öngörüldüğü, idari faaliyetlerde keyfilğin azaldığı ve hesap verilebilirliğin arttığı bir anlayışı yansıtmaktadır<sup>229</sup>. Aktarılan yönetim modelinde bilgilerin açıklanması halinde bundan kişilerin zarar görmesi istenmemiş ve aktarılan gerekçeyle özel hayatın gizliliği kural olarak kanunun bir sınırlaması olarak kabul edilmiştir<sup>230</sup>. Taşınmaza ilişkin bilgiler taşınmaz üzerinde hak sahibi olanların kişilik hakkını ihlal etmemekte olup bunların hükmün kapsamında olmadığı açıktır.

Uygulamada TMK m. 1020 f. 2’de zikredilen ve inanılır kılınması beklenen ilgi kavramı dahilinde tapu memurlarının takdir haklarını kullanmalarına bağlı olarak benzer durumlarda

228 Antalya - Topuz, *Medeni Hukuk*, 395; Işıktaç - Metin, “Hukuk Metodolojisi”, 261; Ayan - Ayan, “Medeni Hukuk”, 104; Barlas, “Medeni Hukuk”, 279.

229 Krş. Gündüz - Yazıcıoğlu, “Bilgi Edinme Hakkı”, 174; Aydemir, “Bilgi Edinme Hakkı”, 221 vd.; 4982 Sayılı bilgi Edinme Kanunu, Genel Gerekçe, (12.07. 2023), [www.lexpera.com/mevzuat/sistemi](http://www.lexpera.com/mevzuat/sistemi).

230 Krş. 4982 Sayılı Bilgi Edinme Kanunu, Genel Gerekçe. BEHK m. 21’de bilgi edinme hakkının bir sınırı olarak özel hayatın gizliliği belirtilmiş, ancak bunun istisnası (istisnanın istisnası) olarak iki durum zikredilmiştir. Bunlardan ilki genel bir hukuka uygunluk nedeni olan kişilik hakkı sahibinin rızasının bulunması durumudur (BEHK m. 21 f. 1). Diğer bir durum olarak da kamu yararının gerektirdiği hâllerde kurum ve kuruluşların üçüncü kişilere bilginin ilgili kişiye en az yedi gün önceden haber verilerek onun yazılı rızası alınmak koşuluyla verilebileceği belirtilmiştir (BEHK m. 21 f. 2). Öğretide son zikredilen istisnanın istisnasına ilişkin çok sayıda ucu açık soru bulunduğu, söz konusu hukuki belirsizlikten hareketle kişilik haklarını ihlal edebilecek bilgilerin erişime açılmaması gerektiğine işaret edilmektedir. Bu konuda örneğin Bkz. Aydemir, “Bilgi Edinme Hakkı”, 316; Musa Eken, *Yönetimde Şeffaflık: Teori – Uygulama* (Sakarya, Sakarya Kitabevi, 2005), 120.

farklı veya keyfi uygulamalarla karşılaşılabilmesi mümkündür<sup>231</sup>. Benzeri bir risk, taşınmaz üzerindeki hak sahiplerinin kişilik hakkı kapsamında kabul edilemeyecek ve bu anlamda BEHK'nin uygulama alanı içinde olan taşınmaza ilişkin bilgi talepleri içinde geçerlidir. Oysa kanun koyucu, gizliliğin geçerli olduğu bir kamu idaresi uygulamasını kabul etmeyen ve idarenin keyfi ve çelişkili uygulamalarını önlemeyi amaçlayan<sup>232</sup> BEHK'yi ihdas ederken bu tarz uygulamaların önüne geçmek istemiştir. Bu sonuç taraf menfaatleri ile de uyumludur. Şöyle ki bu bilgilerin paylaşımıyla taşınmaz üzerindeki hak sahiplerinin kişilik hakkının ihlal edilmediği paylaşılmıştı. Aynı zamanda varılan bu sonuç, tapu kaydını bildiği kabul edilen (TMK m. 1020 f. 3) üçüncü kişinin, kendisine (mutlaklık ilkesi gereği ileri sürülen) aynı hakkı bilme ihtiyacına sağladığı katkıyla aleniyet ilkesini de gözetmektedir<sup>233</sup>. Bu anlamda kanun koyucunun BEHK'yi ihdası ederek taşınmaza yönelik bilgilerle sınırlı olarak TMK m. 1023 f. 2'yi yürürlükten kaldırmak istediğinin ileri sürülebileceği kanaatindeyiz. Böylece inceleme konusu özelinde bir mirasçının mirasçılık sıfatından bağımsız olarak diğer bir mirasçının veya başka bir üçüncü bir kişinin taşınmaza ilişkin bilgileri ilgisini inanılır kılmaksızın (serbestçe) inceleme hakkı bulunur<sup>234</sup>. Ancak çalışmada benimsenen görüşün uygulamada karşılık bulmaması mümkündür<sup>235</sup>. Bu durum dikkate alınınca ve hukuki güvenliğin sağlanabilmesi için

231 Krş. Aybay, "Tapu Sicili", 17; Oktay Özdemir "Tapu Sicilinin Aleniliği İlkesi", 510; "Tapu sicil kayıtları herkese açıktır (MK 1020)", Türk Hukuk Sitesi Forum Alanları- Hukuk Forumları- Hukuk Sohbetleri, (Erişim 02 Ağustos 2023), <https://www.turkhukuksitesi.com/showthread.php?t=13060>. Yine günümüze kadar çeşitli değişikliklere uğrayan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün "Tapu Sicilindeki Bilgi ve Belgelerin Veriliş Esasları" konulu, 1556 2001/11 No'lu Genelgesi'nde (kısaca 2001/11 Sayılı Genelge şeklinde ifade edilecektir) tapu sicil müdürlüklerinde yaşanmış bazı keyfi uygulamalara işaret edilmektedir. Bu konuda Bkz. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, "2001/11 Sayılı Genelge", 2.

232 Krş. Aydemir, "Bilgi Edinme Hakkı", 43. 97, 133 vd., 286, 356; Erkan - Özsoy, "Bilgi Edinme Hakkı", 104; Gündüz - Yazıcıoğlu, "Bilgi Edinme Hakkı", 174; Süleyman Yaman Koçak, "Kamu Yönetiminde Açıklık İçin Bilgi Edinme Hakkı", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 23 (2010), 113.

233 Krş. Şengül, "Tapu Sicilinin Aleniyeti", 11 vd.; Oktay - Özdemir "Tapu Sicilinin Aleniliği İlkesi", 504 vd.; Aybay, "Tapu Sicili", 216 vd.; Aybay, "Bilgi Edinme Hakkı", 15 vd.

234 ZGB Art. 970 Abs.2 ilişkin olarak benzer açıklama için Krş. Arnet - Schnierer, "Informationsansprüche der Erben", 232; Enzmann, "Erbrechtliche Informationsansprüche", N. 120. Ancak son zikredilen yazar sıklıkla serbestçe elde edilen tapu sicil bilgilerinin mirasçılardan bilgi edinme menfaatini tatmin ve mirasbırakanın yaşamında yaptığı hukuki işlemleri somutlaştırma konusunda yetersiz kalacağına haklı işaret etmektedir (N. 121).

235 Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün "Tapu Sicilindeki Bilgi ve Belgelerin Veriliş Esasları" konulu, 2001/11 Sayılı Genelge daha önce aktarıldığı üzere günümüze kadar çeşitli değişikliklere uğramıştır. Bu değişikliklerden sonuncusu 16.07.2021 tarihlidir. 2001/11 Sayılı Genelge inceleme konusuna ilişkin olarak incelendiğinde (devletin tapu sicilinin tutulmasından sorumluluğuna ilişkin TMK m. 1007 f. 1 yanında) TMK m. 1023 hükmüne işaret edilerek tapu sicilindeki bilgi ve belgelerin veriliş esasları paylaşılmaktadır (2001/11 Sayılı Genelge", 2). Taşınmaz üzerindeki hak sahiplerinin nüfus bilgilerinin istisnai olarak ilgili kurumlarla paylaşılmasına ilişkin açıklamaların yapıldığı bölümde, değinilen bilgilerin hak sahiplerinin kişilik haklarına ilişkin olduğu, bu yüzden bunların belirtilenler dışında hiçbir özel veya kamu hukuku tüzel kişisine verilmemesi gerektiğine işaret edilmektedir (2001/11 Sayılı Genelge", 4 vd.).



TMK m. 1020 ve ilgili mevzuatta değinilen istisnayı gözeten gerekli değişiklikler yapılmasını önermekteyiz.

### C. MİRASÇININ MALİK STATÜSÜNDE KAYNAKLI İNCELEME HAKKI

Tapu sicilinin incelenebilmesi için TMK m. 1020 f. 2’de ilginin inanılır kılınması gerektiği öngörülmüştür. Tapu sicilinin aleniyetini inceleyen bazı eserlerde terminolojik olarak sadece kanunun sözünde geçen “ilgi” ifadesi tercih edilmektedir<sup>236</sup>. Diğer bazı eserlerde ise “ilgi” ifadesi yanında bununla aynı anlama gelmek üzere mehaz düzenlemeyle paralel şekilde (ZGB Art. 970 Abs.1, 2) “menfaat” veya “yarar” (“*das Interesse*”) ifadesi kullanabilmektedir<sup>237</sup>. Bu incelemede terminolojik olarak ilgi ile menfaat ifadeleri aynı anlama gelmek üzere kullanılacaktır.

---

Taşınmaz üzerindeki hak sahiplerinin kişilik haklarına yapılan vurguya rağmen, BEHK ihdasından sonraki yıllarda 2001/11 Sayılı Genelge’de taşınmaza yönelik bilgilere ilişkin herhangi bir istisnai hüküm öngören bir değişiklik veya ekleme yapılmadığı görülmektedir. Ayrıca Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü’nün internet sitesinde forum sayfasında 2001/11 Sayılı Genelge’ye ilişkin B.09.1.TKG0100001-074/192-651 Sayılı bilgi edinme konulu Talimat’a işaret edilmektedir (bundan sonra kısaca “İlgili Talimat” şeklinde ifade edilecektir). Bu konuda Bkz. TKGM, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, “Bilgi Edinme Kanunu”, <https://www.tapu-kadastro.net/index.php/kunena/6-tapu-fen/941-bilgi-edinme-kanunu> (Erişim 19 Temmuz 2023). İlgili Talimat ’da TMK m. 1007 f. 1, TMK m. 1020 f. 1, 2 ve tapu sicil tüzüğü’nün ilgili hükümleri paylaşıp BEHK’nin ihdas edildiği belirtilmektedir. Bunların yanında sadece adli soruşturma ve kovuşturmayla ilişkin bilgi veya belgeler başlıklı BEHK m. 20 maddesinde geçen: “... diğer özel kanun hükümleri saklıdır” hükmü de paylaşılmıştır. Ayrıca Talimat ’da değinilen hükümlerin birlikte değerlendirildiği belirtildikten sonra elektronik posta yoluyla yapılacak bilgi paylaşımlarına ilişkin tapu sicil işlemleri sırasında “hangi belgelerin ibraz edileceği veya harç, damga vergisi, döner sermaye ücretleri hakkında ya da istatistiki bilgileri içeren hususların soru konusu edilmesi halinde bu belge isimlerinin belirtilmek suretiyle bilgi verilmesinde bir sakınca bulunmamakta” olduğu belirtilmektedir. Bu anlamda özellikle fiziksel ortamdakitapu sicil uygulamasına yönelik olarak ne özel hayatın gizliliğine ilişkin BEHK m. 21’e ne de taşınmaz mallara ilişkin tapu dairelerinde bilgi paylaşımında ilgi şartı aranmamasına ilişkin bir kayıt düşülmüştür. Bu konuda Bkz. İlgili Talimat, (2 Ağustos 2023), <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4982.pdf>. Diğer yandan Bilgi Edinme ve Denetim Kurulu’nun üçüncü kişilerin tapu sicil bilgilerini talep ettikleri çeşitli kararlarında genel olarak, bu bilgilerin BEHK m. 21 hükmü dahilinde istisna kapsamına girdiğinin kabul edildiği ve bu anlamda TMK m. 1020 f. 2 dahilinde tapu memurlarının uygulamada inceleme hakkına ilişkin ilgisini inanılır kılma şartını aranmaya devam edecekleri belirtilmektedir. Bu kararlar için Bkz. Erkan - Özsoy, “Bilgi Edinme Hakkı”, 115, dn. 45; Şengül, “Tapu Sicilinin Aleniyeti”, 125, dn. 405.

236 Örneğin Bkz. Ayan, “Miras Hukuku”, 243 vd.; Esener - Güven, “Eşya Hukuku”, 138; Akçaal, “Eşya Hukuku”, 190 vd.; Akipek, “Eşya Hukuku-I”, 336 vd.; Reisoğlu, “Eşya Hukuku-I”, 114 vd.; Ünal - Başpınar, “Şekli Eşya Hukuku”, 287 vd.

237Örneğin Bkz. Oğuzman vd., “Eşya Hukuku”, N. 668 vd.; Antalya - Topuz, “Eşya Hukuku”, 578 vd.; Şengül, “Tapu Sicilinin Aleniyeti”, 167.



TMK m. 1023 f. 2’de zikredilen ilgi, hukuken korunan bir ilgiyi ifade etmekte olup bu hukuki veya fiili bir menfaate, ilgiye karşılık gelebilir<sup>238</sup>. Bu tespiti tapu sicil uygulamasında biraz daha açıklık getirmek üzere öğretilde *Rey*, seksenli yılların başında birtakım ara değerlendirmeler de içeren objektif, çok aşamalı değerlendirme öngören bir yaklaşım önermiştir<sup>239</sup>. Özellikle İsviçre Hukuku’ndaki baskın görüş ve uygulama tarafından bu yaklaşım aynen veya bazı değişikliklerle günümüze kadar kabul görmüştür<sup>240</sup>. Bundan sonraki açıklamalarda çıkış noktası olarak değinilen yaklaşımın inceleme aşamaları esas alınacaktır. Ancak katıldığımız görüş dahilinde değinilen yaklaşımın içeriklerinin yorumlanmasına ilişkin bazı farklılıklara ilgili yerlerde işaret edilecektir.

Bir menfaatin TMK m. 1023 f. 2 inceleme hakkına konu olabilmesi için ileri sürülen menfaat ile tapu sicili unsuru arasında fonksiyonel bir bağ (“*funktioneller Zusammenhang*”) bulunmalıdır<sup>241</sup>. Tapuda adı geçen hak sahiplerinin, özellikle taşınmaz üzerinde aynı hak sahibi olan birinin hukuki konumundan ötürü bilgi talep etmesi mümkündür. Bu durumda değinilen fonksiyonel bağ kanunen kurulduğu ve bunun varlığından yola çıkılabileceği ve bu kapsamda ilginin (menfaat) ileri sürülmesi aranmaksızın inceleme hakkının kullanılabilmesi kabul edilmektedir<sup>242</sup>.

238 Graham Siegenthaler - Roberto, “Sachenrecht”, N. 03.69; Zobl, “Grundbuchrecht”, N. 550; Tuor vd., “Das Schweizerische Gesetzbuch”, 797; Schmid - Hürlimann Kaup, “Sachenrecht”, N. 451; Hrubesch Millauer vd., “Sachenrecht”, N. 03.69; Akçaal, “Eşya Hukuku”, 190; Akipek, “Eşya Hukuku-I”, 336.

239 Hans Rey, “Zur Öffentlichkeit des Grundbuchs (Schriftliche Fassung des vor der Gesellschaft der Notar-Stellvertreter des Kantons Zürich am 16. November 1983 gehaltenen Referats)”, ZBGR 65 (1984): 80 vd.

240 Örneğin Bkz. Aron, “OFK ZGB Kommentar”, Art. 970, N. 4; Schmid - Arnet, “Basler Kommentar ZGB”, Art. 670, N. 14. Yine Türk Hukuku’nda örneğin Krş. Oğuzman vd., “Eşya Hukuku”, N. 669 vd.

241 Deillon, “CHK Kommentar”, Art. 970, N. 4; Aron, “OFK ZGB Kommentar”, Art. 970, N. 4; Schmid - Arnet, “Basler Kommentar ZGB”, Art. 670, N. 14; Rey, “Zur Öffentlichkeit des Grundbuchs”, 80; Oğuzman vd., “Eşya Hukuku”, N. 668; Şengül, “Tapu Sicilinin Aleniyeti”, 186.

242 Schmid - Arnet, “Basler Kommentar ZGB”, Art. 670, N. 14; Aron, “OFK ZGB Kommentar”, Art. 970, N. 4; Deillon, “CHK Kommentar”, Art. 970, N. 4.; Rey, “Zur Öffentlichkeit des Grundbuchs”, 80; Şengül, “Tapu Sicilinin Aleniyeti”, 185; Zobl, “Grundbuchrecht”, N. 551, 553. Doğal olarak aynı durumun, hak sahibinin rızasını alarak bilgi talep eden bir kişinin veya onun temsilcisinin inceleme talebi için de geçerli olduğu hakkında Bkz. Zobl, “Grundbuchrecht”, N. 551; Ayan, “Eşya Hukuku”, N. 244; Gürsoy vd., “Eşya Hukuku”, 206. Alman Hukuku’nda aynı doğrultudaki görüş ve uygulama için örneğin Bkz. Harald Wilsch, “§ 12 Grundbucheinsicht; Abschriften”, Beck’scher Online Kommentar GBO, ed. Stefan Hügel (München, Beck Verlag, 2018), § 12, N. 54. Somut hukuki menfaat sahibi olarak mülkiyet hakkına, rehin hakkına, irtifak hakkına, taşınmaz yüküne sahip olan kişilerin, kişisel hakları şerh edilmiş kişilerin, (yazarın katılmadığı, ancak öğretilde çok baskın görüş tarafından inceleme ve örnek alma hakkı dar tutulan) tasarruf yetkisi kısıtlamalarında veya geçici tescil şerhinde menfaati olan kişilerin, beyanlar hanesindeki hukuki veya fiili durumla bağlantılı kişilerin inceleme hakkı ve bunun kapsamı hakkında Bkz. Şengül, “Tapu Sicilinin Aleniyeti”, 210 vd. Yine menfaat sahibi olan kişiler hakkında toplu bir değerlendirme için örneğin Bkz. Zobl, “Grundbuchrecht”, N. 552 vd.

Bu bağlamda öncelikle mirasbırakanın tek bir mirasçısının bulunduğu ve terekeye konu taşınmazı lehine tescil ettirmiş olduğu ihtimal ele alınabilir. Bu durumda tapu kütüğünde adı geçen mirasçının, kendi taşınmazına ilişkin inceleme hakkını, ayrıca ilgisini (menfaatini) ileri sürmek zorunda olmaksızın inceleyebileceği açıktır. Mirasın geçişinde mirasbırakanın birden fazla mirasçısının bulunduğu ve bir miras ortaklığının mevcut olduğu ihtimalde irdelenebilir. Bu durumda mirasçılar taşınmaza elbirliği ile malik olurlar<sup>243</sup>. Miras ortaklığında mirasçılar, kural olarak terekeye ilişkin yönetim ve tasarruf işlemlerini elbirliğiyle (hep birlikte) yaparlar (TMK m. 702 f. 2)<sup>244</sup>. Ancak mirasçıların tapu sicilini incelemesi bu kapsamda bir tasarruf olmayıp her bir mirasçı tek başına, TMK m. 640 f. 4, TMK m. 702 f. 4 hükümleri<sup>245</sup> gereği bu hakkını kullanabilecektir<sup>246</sup>. Mirasçı ayrıca ilgisini ileri sürmesine gerek kalmaksızın sadece mirasçı olduğunu mirasçılık belgesiyle ispat ederek tapu sicil bilgilerini inceleyebilecektir<sup>247</sup>.

243 Krş. Eren - Yücer Aktürk, "Miras Hukuku", N. 1350; Hatemi, "Miras Hukuku", §13, N. 4; Dural - Öz, "Miras Hukuku", N. 1864.

244 TMK m. 702 f. 2'nin sözünde sadece "tasarruf" işlemlerinin birlikte yapılacağından söz edilmektedir. Bununla birlikte öğretide bunun kapsamına, alelade nitelikte olmayan terekenin yönetimi (terekenin değerinin muhafazası ve değerinin arttırılması gibi) işlerinin de girdiği belirtilmektedir. Bu konuda örneğin Bkz. Öztan, "Miras Hukuku", 339 vd.; İnan vd., "Miras Hukuku", N. 1829.

245 TMK m. 640 f. 4'te: "Mirasçılardan her biri, terekedeki hakların korunmasını isteyebilir. Sağlanan korumadan mirasçıların hepsi yararlanır" şeklinde belirtilirken, aynı doğrultuda TMK m. 702 f. 4'te: "Ortaklardan her biri, topluluğa giren hakların korunmasını sağlayabilir. Bu korumadan bütün ortaklar yararlanır" olarak ifade edilmiştir.

246 Açıkça bunu gerekçeleriyle özellikle vurgulayan veya tapu sicilinde hak sahipliğinin saptanması gibi taleplerin bu kapsamda olduğunu belirtmekle yetinen eserler için Bkz. Zobl, "Grundbuchrecht", N. 556; Arnet - Schnierer, "Informationsansprüche der Erben", 232; Çabri, "Miras Hukuku Şerhi", §640, N.28; Antalya - Sağlam, "Miras Hukuku", 483, dn. 28; Şengül, "Tapu Sicilinin Aleniyeti", 221. Son zikredilen yazar, bazen çok sayıda mirasçının tapu memuruna karşı eş zamanlı inceleme taleplerinin olabileceği ve bu durumun önemli bir zaman ve iş gücüne sebebiyet verebileceğini dikkate alarak tapu memurunun ortak bir gün belirleme şeklinde bir yol izleyebileceğini, ancak söz konusu tasarrufun, mirasçıların bilgi edinme hakkını sona erdirmeyecek, emredici olmayan bir iç düzenleme olarak kabul edilmesi gerektiğini belirtmekte ve bu konuya açıklık getirmek üzere bir tebliğin ihdas edilmesini önermektedir (222 vd.). Yine tapu sicilinde hak sahipliğinin saptanmasına ilişkin taleplerin, TMK m. 640 f. 2 kapsamında olduğu hakkında örneğin Bkz. YHGK., 5.10.2016 T., E. 2014/14-1243, K. 2016/958, www.lexpera.com, mevzuat sistemi (Erişim Tarihi:19.07. 2023). Miras ortaklığına bir temsilci atanması durumunda bile her bir mirasçıya kişisel olarak tapu sicil kayıtlarını incelemeye yönelik bir hak tanındığı hakkında örneğin Bkz. Arnet - Schnierer, "Informationsansprüche der Erben", 232. Nihayet bu bağlamda 2022 yılından beri her bir mirasçının, mahkeme veya noterden miras belgesi aldıktan ve mirasbırakanın T.C kimlik bilgilerini sistemde paylaştıktan sonra, e-devlet sistemi üzerinden mirasbırakanın tapu sicil bilgilerini sorgulama imkanına sahip olduğuna işaret edilebilir. Bu konuda Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün "Muris Adına Tapu Bilgileri Sorgulama hizmeti" kullanıma sunulmuştur. Bu konuda Bkz. <https://www.turkiye.gov.tr/tapu-ve-kadastro-tapu-bilgileri-sorgulama-mirascisi-oldugunuz-kisi-adina>, (Erişim Tarihi:19.07. 2023).

247 Krş. Enzmann, "Erbrechtliche Informationsansprüche", N. 123; Arnet - Schnierer, "Informationsansprüche der Erben", 231. Son zikredilen yazara göre tapu sicil kayıtlarını inceleme talebinde bulunan bir mirasçının/mirasçıların malik olduklarının ispatı, mirasçılık belgesinin ibrazı (ZGB Art. 559) ile mümkündür. Aksi takdirde tapu sicil memuru kayıt dışı olarak ortaya çıkan mülkiyet durumunu güvenilir bir şekilde saptayamayacaktır (231). Yine Alman Hukuku'nda aynı doğrultudaki görüş ve uygulama için örneğin Bkz. Wilsch, "Grundbucheinsicht", § 12, N. 58. Benzer şekilde aktarıldığı üzere Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün "Muris Adına Tapu Bilgileri

Mirasın geçişi ile tapuda tescil yapılması arasındaki zaman diliminde tapu memuruna inceleme talebini yöneltecek olan mirasçılar için de aynı sonuca varılabilir. Şöyle ki mirasbırakanın ölümü ile mirasçılar, külli intikal esası gereğince terekeye dahil değerlerin tamamına doğrudan elbirliği ile hak sahibi olurlar (TMK m. 599). Terekede taşınmazlar bulunmakta ise mirasın geçişi ile bunlara da doğrudan, kanun gereği, sicil dışı sahip olmuş olurlar (TMK m./ZGB Art. 560 Abs. 2)<sup>248</sup>. Bu ihtimalde mirasçı, henüz açıklayıcı nitelikte tescil<sup>249</sup> yaptırmamıştır. Ancak inceleme hakkının varlığından burada yola çıkılabilir; zira fonksiyonel bağlantı, mirasçının hukuki durumundan ötürü bizzat kanun tarafından kurulmuş olmaktadır<sup>250</sup>.

Aleniyet ilkesinin incelemeye konu tapu sicil unsurları yönünden sınırlarına ve özellikle yardımcı sicillerin bu kapsama girip girmediğine ilişkin tartışmalar taşınmaz malikleri özelinde de söz konusudur. Bu konuda daha önce aktarılan görüşlere işaret etmekle yetinilecektir<sup>251</sup>. Öte yandan taşınmazın önceki malikinin vefat etmesi durumunda onun mirasçılarının inceleme talepleri gündeme gelebilir. Onlar, mirasbırakanın malik olduğu zaman diliminde tarafı olduğu

---

Sorgulama Hizmeti” uygulamasında mirasçılık belgesi aranmaktadır. Öte yandan öğretilerde mirasçılık durumunun mirasçılık belgesi dışında da ispatlanabileceği, burada önemli olanın tapu memurunun inceleme talep edenin mirasçı olduğu yönünde bir kanaate ulaşması olduğu görüşü de savunulmaktadır. Bu yönde Bkz. Şengül, “Tapu Sicilinin Aleniyeti”, 251. Kanaatimizce bir mirasçının sulh hukuk veya bir noterden mirasçılık belgesi alması olanağı varken ve bunu alması kendisinden beklenebilirken tapu memurunun bunu aramaması yerinde değildir. Bu durum takdir hakkının keyfi uygulandığı tapu sicil uygulamalarına sebebiyet verebilir. Genel olarak inceleme hakkına ilişkin ilginin inanılır kılınması yeterli görüldüğünden yazılı belge sunmak olanaksız veya bunu sunmak beklenebilir değil ise ilginin sözlü şekilde inanılır kılınmasının kabul edilebileceği düşüncesindeyiz. Benzer şekilde inceleme hakkının kullanımında tapu memurunun prensipte kanıtlayıcı belgelerin gösterilmesini araması, ancak her zaman bu konuda katı davranmaması gerektiği hakkında Bkz. Esener - Güven, “Eşya Hukuku”, 138. Nihayet E-devlet sistemi üzerinden mirasçılık belgesi görüntülenerek tapu memurlarının, kendilerine sunulan erişim dahilinde gerekli kontrolü yapıp mirasçıların ilgili tapu sicil kayıtlarına erişimine izin verebileceğine işaret edilebilir.

248 Kılıçoğlu, “Miras Hukuku”, 309; Antalya - Sağlam, “Miras hukuku”, 473; Ayan, “Miras Hukuku”, 350.

249 Sirmen, “Eşya Hukuku”, 377 vd.; Hatemi, “Eşya Hukuku”, 90; Serozan - Engin, “Miras Hukuku”, §6, N. 12; İnan vd., “Miras Hukuku”, N. 91.

250 Krş. Rey, 80; Schmid - Arnet, “Basler Kommentar ZGB”, Art. 670, N. 14; Arnet - Schnierer, “Informationsansprüche der Erben”, 231; Şengül, “Tapu Sicilinin Aleniyeti”, 185.

251 Bu konuda örneğin Bkz. Arnet - Schnierer, “Informationsansprüche der Erben”, 231; Şengül, “Tapu Sicilinin Aleniyeti”, 211 vd. İsviçre Federal Mahkemesi’nin 1918 yılında paylaştığı görüşe göre ise taşınmaz maliki özel bir menfaati olduğunu kanıtlamak zorunda olmaksızın tapu kütüğünün ana sicilleri yanında yardımcı sicillerinden de örnek talep edebilir. Aslına ulaşamadığımız bu karar (Entscheidungen des Bundesrates, ZBGR 3/1924 S. 89) hakkında aktarılan açıklamalar için Bkz. Arnet - Schnierer, “Informationsansprüche der Erben”, 231, dn. 57. Bu bağlamda yazar, tapu sicilinde adı geçen malikin kendi taşınmazına ilişkin sınırsız bir inceleme hakkı bulunduğu ve bu kapsamda mirasçıların da kural olarak taşınmazlarına ilişkin tüm tapu verilerini inceleme hakkına sahip olduğundan bahsetmektedir (231 vd. ve dn. 58’deki diğer yazarlar).

ve tapu sicilinde resmî belgeler arasında yer alan sözleşmeleri incelemek isteyebilirler. Bu duruma genel hatlarıyla üçüncü kişilerin taşınmazlarına ilişkin inceleme hakkı bağlamında bir sonraki başlıkta değinilecektir.

## D.MİRASÇININ DİĞER MİRASÇILARIN VE ÜÇÜNCÜ KİŞİLERİN TAŞINMAZLARINA İLİŞKİN İNCELEME HAKKI

### 1.Menfaatin Değerlendirilmesine İlişkin Yaklaşım ve Bunun Aşamaları

TMK m. 1020 f. 2’de zikredilen ilginin, hukuki bir ilgi (menfaat) gibi fiili bir ilgi de olabileceği aktarılmıştı. Fiili ilgi ise ekonomik, bilimsel, estetik, kişisel veya ailevi vb. hukuken korunan bir menfaatten kaynaklanabilir<sup>252</sup>. Buna karşılık sadece meraktan kaynaklanan bir inceleme talebinde makul, kabul edilebilir bir menfaat (“*vernünftiges Interesse*”) bulunmamaktadır<sup>253</sup>. Fiili ilgi, uygulamada en sık olarak ekonomik ilgi olarak ortaya çıkar<sup>254</sup>. Bir mirasçı inceleme hakkını diğer bir mirasçının veya bunun dışındaki bir üçüncü kişinin<sup>255</sup> maliki olduğu taşınmaza ilişkin kullanmak isteyebilir. Bu durumun hukuken korunan, ekonomik bir menfaat altında kabul edilip edilmeyeceği irdelenmelidir.

Değinilen durumda mirasçı, taşınmaz üzerinde tek başına ya da elbirliği ile malik değildir. Burada fonksiyonel bağ, doğrudan kanunen kurulamamış olup bunun kabulü için ek kriterler

252 Krş. Tuor vd., “Das Schweizerische Gesetzbuch”, 797; Deillon, “CHK Kommentar”, Art. 970, N. 5; Hrubesch Millauer vd., “Sachenrecht”, N. 03.69; Zobl, “Grundbuchrecht”, N. 550; Schmid - Arnet, “Basler Kommentar ZGB”, Art. 670, N. 15; Schmid - Hürlimann Kaup, “Sachenrecht”, N. 451; Havutçu, “Eşya Hukuku-I”, 114; Akçaal, “Eşya Hukuku”, 190; Akipek, “Eşya Hukuku-I”, 336; Akipek vd., “Eşya Hukuku”, 274; Oğuzman vd., “Eşya Hukuku”, N. 669. Yine örneğin Bkz. BGE 109 II 208 E. 3, www.relevancy.bger.ch, (Erişim 10 Haziran 2023). Bu çalışmada esas alınandan farklı bir terminolojiyle ilgiyi, hukuki ve ilmi (bilimsel) ilgi şeklinde ikiye ayıran ve bunlardan ilkinin altında bu makaledeki hukuki ve fiili menfaatleri ele alan bir eser için Bkz. Ünal - Başpınar, “Şekli Eşya Hukuku” 286.

253 Zobl, “Grundbuchrecht”, N. 551; Tuor vd., “Das Schweizerische Gesetzbuch”, 797; Schmid - Arnet, “Basler Kommentar ZGB”, Art. 670, N. 15; Aron, “OFK ZGB Kommentar”, Art. 970, N. 5. Yine alelade bir ilginin, örneğin meraktan kaynaklanan bir ilginin yeterli olmadığı, ilginin önemli olması gerektiği (“...*Das Interesse muss relevant sein...*”) hakkında örneğin Bkz. BGE 109 II 208 E. 3. İnceleme hakkına konu menfaatin makul bir menfaat (“*vernünftiges Interesse*”) olması gerektiği hakkında Bkz. Schmid - Hürlimann Kaup, “Sachenrecht”, N. 451.

254 Ekonomik menfaatin, fiili menfaat durumları arasında en çok uygulamada karşılaşılabılır durum olduğu ve inanılır ilgiye dayanak olabileceği konusunda öğretilerde görüş ayrılığı bulunmadığı şeklindeki tespit için Bkz. Zobl, “Grundbuchrecht”, N. 554.

255 Bu çalışmada bu iki grup kişinin aynı cümle için birlikte kullanılmak istenmesi durumunda, buna karşılık gelmek üzere kısaca “üçüncü kişi” denilecektir. Kullanılan cümlede aradaki farkın vurgulanması istendiğinde ise “mirasçı dışındaki üçüncü kişi” şeklinde ifade edilecektir.

aranmalıdır<sup>256</sup>. İlk aşamada mirasçının talep ettiği sicil unsuru ile ilgisi (menfaati) arasında nitelikli bir yakınlık (“*qualifizierte Bezugsnähe*”) aranır<sup>257</sup>. Bu anlamda mirasçının ilgisinin onun güncel, somut ve kişisel menfaatinden kaynaklanması gerekir<sup>258</sup>.

İnceleme talebine konu tapu sicil bilgisinin başka yerden edinilebilme imkanının bu aşamaya ve fonksiyonel bağlantının mevcudiyetine etkisi tartışmalıdır. Fonksiyonel bağın mevcudiyeti için: Tapu sicil bilgisi edinilmeden değinilen menfaate ulaşılamayacak olmasını<sup>259</sup>, buna ulaşabilmek mümkün olmakla birlikte yoğun bir çaba sarf etmeden ulaşılamayacak olmasını<sup>260</sup>, buna ulaşılabilir olmasının (başka türlü öğrenilmesinin) önem taşımadığını<sup>261</sup> savunan görüşler bulunmaktadır.

Öncelikle ulaşılabilir olma durumunu katı yorumlamanın inceleme hakkını işlevsiz hale getirebileceği belirtilebilir. Ayrıca bilgiye çaba sarf ederek ulaşabilme ölçütünün yetersiz olduğu da ileri sürülebilir. Buna göre esas alınması gereken bilgiye başka türlü nasıl ulaşılacağından ziyade inceleme talebinden etkilenen kişilerin menfaatleri olmalıdır. Bunun değerlendirilmesi ise bu aşamada değil bir sonraki aşamanın inceleme konusudur. Tapu memurunun bu tür taleplerden dolayı kaybedeceği zaman ve emek ise bir mirasçının inceleme hakkının reddi için kabul edilebilir bir gerekçe teşkil etmemelidir<sup>262</sup>.

256 Rey, “Zur Öffentlichkeit des Grundbuchs”, 80 vd.

257 Aron, “OFK ZGB Kommentar”, Art. 970, N. 5; Rey, “Zur Öffentlichkeit des Grundbuchs”, 80 vd.; Schmid - Arnet, “Basler Kommentar ZGB”, Art. 670, N. 15; Deillon, “CHK Kommentar”, Art. 970, N. 5.

258 Krş. Arnet - Schnierer, “Informationsansprüche der Erben”, 228; Rey, “Zur Öffentlichkeit des Grundbuchs”, 80 vd.

259 Schmid - Arnet, “Basler Kommentar ZGB”, Art. 670, N. 14; Rey, “Zur Öffentlichkeit des Grundbuchs”, 81; Arnet - Schnierer, “Informationsansprüche der Erben”, 228; Oğuzman vd., “Eşya Hukuku”, N. 14.

260 Deillon, “CHK Kommentar”, Art. 970, N. 5.

261 “...davacının, arzu edilen bilgiyi farklı bir şekilde elde edebilecek olması (burada) herhangi bir rol oynamamaktadır” Bger 5A\_502/2014, E. 3.2.3’ten naklen, www.relevancy.bger.ch, (Erişim 10 Haziran 2023).

262 İsviçre Federal Mahkemesi’nin bir kararına konu olayda tapu memuru, orantısız zaman ve emek kaybına neden olacağı gerekçesiyle çok sayıda mirasçının bulunduğu bir durumda, mirasçılara atanacak müşterek bir temsilci aracılığıyla inceleme hakkını kullanabileceği yönünde bir tasarrufta bulunmuştur. Mahkeme yaptığı değerlendirme sonucu değinilen tasarrufa yapılan itirazı yerinde bulmamıştır. Mahkeme ortak bir çalışma oturumuna yapılan böyle bir daveti kabul etmek zorunda olmayan bir mirasçının, buna bizzat veya atayacağı temsilciyle katılmaması durumunda inceleme hakkından feragat etmiş sayılacağını belirtmektedir. Biz mahkemenin vardığı sonuca, bizzat Mahkeme’nin kendi paylaştığı gerekçelerle katılmamaktayız. İsviçre Federal Mahkemesi çok zaman ve emek kaybına yol açsa bile kanun gereği her bir mirasçının kendisine tanınan inceleme hakkını kullanabileceğini (Krş. “...wird der Grundbuchbeamte dabei im Rahmen des Gesetzes auch Einzelwünsche der Erben berücksichtigen müssen, selbst wenn dies zeitraubende Nachschlagungen, ja mehrere Sitzungen notwendig machen sollte und die Mehrheit der Erben mit weniger weit gehenden Abklärungen einverstanden wäre...”) ve tapu memurunun öngördüğü ortak oturumu kabul etmek zorunda olmadığını (“Die

Bu bağlamda mirasçının arzu ettiği bilgiyi, miras hukukundan doğan talepleri dahilinde (TMK m. 646 f. 3, TMK m. 649 f. 2) elde edebilecek olması ihtimali zikredilebilir. Bu durumun, bu ve bir önceki başlıktaki inceleme konusu olan fonksiyonel bağın kurulmasını engelleyeceği belki ilk başta düşünülebilir. Bununla birlikte öğreti ve İsviçre Federal Mahkemesi haklı olarak böyle bir kabulün yerinde olmadığına işaret etmektedir. Buna göre TMK m. 1020 f. 2 (ZGB Art. 970 Abs.1)'deki bilgi edinme hakkının miras hukukundaki bilgi edinme hakkına karşı ikincil nitelikte olduğu sonucu çıkarılmamalıdır<sup>263</sup>. Aşağıda aktarılacağı üzere TMK m. 1020 f. 2 hükmü dahilinde inceleme hakkının söz konusu taleplere ilişkin davadan önce veya dava esnasında tamamlayıcı olarak kullanılabilmesi mümkündür<sup>264</sup>.

Nitelikli yakınlığın tespitinden sonraki aşamada ise bilginin edinilmesinden etkilenecek birtakım kişilerin karşılıklı menfaatleri değerlendirilir (“*Abwägung der Interessen*”)<sup>265</sup>. Burada

---

*Erben, die sich nicht interessieren, sind nicht verpflichtet, einer solchen Einladung zu einer gemeinsamen Arbeitssitzung Folge zu leisten*”) belirtmektedir. Ancak ilginç olarak paylaşılan tespitlerle çelişecek şekilde verilen kararın gerekçesinde, tapu memurunun böylece tüm araştırmaları yalnızca bir kez yapabilecek olmanın sağlayacağı avantaj gösterilmektedir (Krş. “...dann noch hat dieses Vorgehen den Vorteil, dass der Grundbuchführer alle Nachschlagungen nur einmal vorzunehmen hat...”). Bu konuda Bkz. BGE 97 I 694 S. 704, www.relevancy.bger.ch, (Erişim 10 Haziran 2023).

263 Arnet - Schnierer, “Informationsansprüche der Erben”, 229. İsviçre Federal Mahkeme’si çok sayıda eserde kendisine yollama yapılan bir kararında (BGE 132 III 603, 4.3.2) değinilen duruma işaret etmiştir. Bu esere farklı bağlamlarda yollama yapan eserlerden bazılarına örnek olarak Bkz. Schmid - Arnet, “Basler Kommentar ZGB”, Art. 670, N. 19c; Schmid - Hürlimann Kaup, “Sachenrecht”, N. 451. Ana metnine eriştiğimiz kararın dili Fransızca olduğu için tarafımızca özel imkanlarla Almanca çevrilen ve dolayısıyla resmi olmayan çevirisinin ilgili bölümünün Türkçe ’ye çevrilmiş hali naklen şu şekildedir: “...Bir kişinin ZGB Art. 607, 610 hükümleri dahilinde bilgi edinebiliyor olması (perdenin kaldırılması suretiyle somut olayda diğer mirasçıya karşı da ileri sürülebilecek olan) onun tapu sicilinde ilgisini inanılır kılmak suretiyle (miras hukukuna ilişkin talebine dayalı olarak) inceleme hakkının kabulünü engellemez...” BGE 132 III 603, 4.3.2’den naklen, www.relevancy.bger.ch, (Erişim 10 Haziran 2023). Söz konusu kararda ayrıca mirasbırakanın kızı, inceleme hakkının kullanımına gerekçe olarak tenkis talebine konu taşınmazın piyasa değerini bu şekilde belirleyeceğini ileri sürmüştür. Söz konusu gerekçeyi ve Mahkeme’nin buna katılmasıyla ilgili olarak değerlendirmelerini paylaşan Schmid-Arnet’a göre burada elde edilecek bilgi, taşınmazların piyasa değerinin tespiti için güvenilir bir ölçüt sunmamaktadır. Bu bilgilere başvurmadan da bunların piyasa değeri tespit edilebilecektir. Yazara göre Federal Mahkeme’nin yürüttüğü menfaat değerlendirmesi sonucu bu talebi kabul etmemesi gerekirdi. Bu konudaki açıklamalar için Bkz. Schmid - Arnet, “Basler Kommentar ZGB”, Art. 670, N. 19c. Perdenin aralanması teorisi ile dolaylı kazandırmalar ayrımı, perdenin aralanması teorisi ile mirasçılarının bilgi edinme hakkı ilişkisi hakkında bazı tespitler için Bkz. Enzmann, “Erbrechtliche Informationsansprüche”, N. 293 vd.

264 Krş. Schmid - Hürlimann Kaup, “Sachenrecht”, N. 451; Deillon, “CHK Kommentar”, Art. 970, N. 5.

265 Hrubesch Millauer vd., “Sachenrecht”, N. 03.69; Aron, “OFK ZGB Kommentar”, Art. 970, N. 6; Deillon, “CHK Kommentar”, Art. 970, N. 6; Schmid - Arnet, “Basler Kommentar ZGB”, Art. 670, N. 19 vd.; Tuor vd., “Das Schweizerische Gesetzbuch”, 797; Zobl, “Grundbuchrecht”, N. 551.

sadece inceleme başvurusunda bulunan mirasçının bilgi edinme menfaati gözetilmemelidir<sup>266</sup>. Bunun yanında taşınmaz üzerindeki aynı hak sahiplerinin menfaatleri de dikkate alınmalıdır. Sır saklama yükümlüğünün söz konusu olduğu özel durumlarda tapu sicilinde resmi belgeler arasında yer alan sözleşme taraflarının kişisel bilgilerinin durumu, giriş kısmında belirtildiği gibi tartışmalıdır. Bu bilgilerin korunmasına ilişkin menfaatlerin dikkate alınabileceğine ilişkin bir görüşünde ileri sürüldüğüne işaret etmekle yetinilecektir<sup>267</sup>. Bununla birlikte genel olarak sözleşmeye taraf olan bir üçüncü kişinin tek başına sözleşme kayıtlarının gizli tutulmasına ilişkin menfaati, mirasçılarının inceleme hakkını engellememelidir<sup>268</sup>. Daha önce vurgulandığı

266 Benzer şekilde öğretilerde tek başına inceleme talebine ilişkin yürütülen menfaat değerlendirmesinde inceleme talep edenin menfaatinin yanında sadece ilgili taşınmazın malikinin menfaatlerinin gözetilmemesi gerektiğine işaret edilmektedir. Buna göre taşınmaz malikinin yanında aynı zamanda, bundan etkilenen aynı hak sahipleri ve hakları şerh edilmiş kimselerin de tapu sicilinde kişiliklerine ilişkin değerlerin korunması yönünde menfaatlerinin dikkate alınması gerektiği hakkında Bkz. Deillon, "CHK Kommentar", Art. 970, N. 5; Schmid - Arnet, "Basler Kommentar ZGB", Art. 670, N. 19, 20. Son zikredilen yazarlar, bunun kapsamına sözleşmenin karşı tarafının sözleşmeye ilişkin bazı kayıtların mümkün olduğunca gizli kalması yönündeki menfaatinin de girdiğini belirtmektedirler (N. 13). Yazarlar, öğretilerde bazı yazarlar tarafından savunulduğu gibi sadece inceleme talep edenin menfaatinin gözetilmemesi gerektiğine işaret etmektedirler. Aksi halde tapu sicilinde ve resmî belgelerde kişilik değerleri bulunan kişilerin bunların korunmasına ilişkin menfaatleri göz ardı edilmiş olacaktır. O yüzden yazarlara göre yürütülecek menfaat değerlendirmesinde, bundan doğrudan etkilenen kişilerin de menfaatleri dikkate alınmalıdır (N. 20).

267 *Rey*'in inceleme modelinde, sadece inceleme talep edenin (mirasçının) menfaati ile taşınmaz malikinin menfaati arasında bir karşılaştırma öngörülmektedir. Bu konuda Bkz. *Rey*, "Zur Öffentlichkeit des Grundbuchs", 82. Yine değinilen görüşe katılan, sadece taşınmaz malikinin menfaatinin esas alan ve satış sözleşmesinin tarafları arasındaki gizliliğe ilişkin olası bir menfaatin inceleme hakkını sınırlayamayacağına ilişkin bir görüş için örneğin Bkz. Hrubesch Millauer vd., "Sachenrecht", N. 03.69; Arnet - Schnierer, "Informationsansprüche der Erben", 228, 230. Bu doğrultuda ZGB'de kanun değişikliklerinden sonra bazı İsviçre Federal Mahkemesi kararlarında ZGB'de koşullu (menfaatin inanılır kılınması suretiyle) tanınan tapu sicilini inceleme hakkının (ZGB Art. 970 Abs. 1) daha fazla kabulü yönünde eğilimler görüldüğü hakkında Bkz. Schmid - Hürlimann Kaup, "Sachenrecht", N. 451. Bu incelemede kullanılan farklı bir terminolojiyi tercih eden Schmid - Hürlimann Kaup'a göre değinilen menfaatin makul bir menfaat olması yanında, önemli ("*einschlägig*") bir menfaat olması da gerekmektedir. Önemli menfaat, ileri sürülen menfaatin tapu sicilinin amacı olan aynı haklara açıklık kazandırma amacıyla bağlantılı olmasını ve bunun karşısında yer alan malikin menfaatlerine karşı önceliği olmasını gerektirir (N. 461). Ancak biz farklı olarak karşılaştırmada sadece taşınmaz malikinin değil diğer aynı hak sahiplerinin menfaatlerini de dikkate almaktayız. Ayrıca sözleşmenin karşı tarafının sır saklama yükümlüğünün söz konusu olduğu bazı özel durumlarda, bu kapsamda değinilen üçüncü kişinin (sözleşmenin karşı tarafının) kişilik haklarının dahil olup olmadığı tartışılabilir. Burada yapılan sınırlama olmadan genel olarak sözleşmenin karşı tarafının menfaatinin dikkate alınması yönünde Bkz. dn. 251'de işaret edilen yazar ve açıklamalar. İncelemenin başında belirtildiği üzere söz konusu husus incelemenin kapsamı dışında bırakıldığından bu duruma işaret etmekte yetinilecektir.

268 Bu konuda Bkz. Bger 5A\_502/2014, E.3.2.3, [www.relevancy.bger.ch](http://www.relevancy.bger.ch), (Erişim 10 Haziran 2023). Bu kararda İsviçre Federal mahkemesi, taşınmazın halihazırda malikinin menfaatleri yanında sözleşmenin karşı tarafının menfaatinin de dikkate alınması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Mahkemeye göre sözleşmenin karşı tarafının bu konudaki görüşü dosya kapsamında bilinmemekle birlikte, onun örtülü menfaatlerinden yola çıkarak bir değerlendirme yapılmalıdır. Davacının haklarını ileri sürmesini veya meşru menfaatlerini korumasını engellemeye yönelik bir menfaat korunmayı hak etmemektedir. Mahkemeye göre aksini gösteren herhangi durum mevcut değilse sadece ticari nedenlerle sır saklamaya yönelik genel bir menfaatin dikkate alınması söz konusu olabilir (E.3.2.3).



üzere mirasçılarının nitelikli bir bilgi ihtiyacı bulunmaktadır. Onların elde edebilecekleri bilgiler, miras hukuku taleplerini ileri sürebilmeleri için kritik öneme sahip olabilmektedir<sup>269</sup>. Ancak üçüncü kişilerin söz konusu menfaati, somut olayda aşağıda aktarılacağı üzere incelemenin kapsamının belirlenmesi aşamasında sınırlayıcı şekilde dikkate alınabilir.

Tapu memuru, bu aşamada değinilen menfaatleri<sup>270</sup> birbiriyle karşılaştırarak mirasçının inceleme talebini değerlendirir. İnceleme talebinin kabulü, tapu memurunun kendisine bildirilen menfaatin hak sahiplerinin örtülü menfaatinden<sup>271</sup> daha ağır geldiği ve TMK m. 1020 f. 2 hükmü dahilinde dikkate alınabilir olduğu kanaatine ulaşmasına bağlıdır<sup>272</sup>. TMK m. 1020 f. 2 (ZGB Art. 970 Abs. 1) 'de ilginin (menfaatin), bunun ispatını arayan EMK m. 928<sup>273</sup>, den farklı olarak inanılır kılınması aranmıştır<sup>274</sup>. Bundan dolayı öğretide farklı ifadelerle ilginin olası görünmesinin<sup>275</sup> ya da tapu memurunun bu konuda kanaat getirmesinin yeterli olduğu<sup>276</sup> belirtilmektedir. Somut olayda tapu memuru talep edilen tapu sicil bilgisinin inanılır ilgi kapsamında kalıp kalmadığı hususunda bir tereddüt yaşayabilir. Öğretide bu ihtimalde tapu

---

269 Krş. Druey, "Informationsrecht des Erben", 186.

270 Burada belirtilenlerin yanında değerlendirmeye kamu menfaatini de dahil eden ve taşınmaz piyasasında şeffaflığın artırılması ve arsa spekülasyonunun daha zor hale getirilmesi amacıyla işaret eden bir İsviçre Federal Mahkemesi'nin bir kararı için Bkz. BGE 126 III 512, 519, E. 6, www.relevancy.bger.ch, (Erişim 10 Haziran 2023).

271 Burada tapu memurunun inceleme hakkına ilişkin değerlendirme sürecine, inceleme hakkından etkilenen kişiler dahil edilmediğinden, onların örtülü menfaatlerinin dikkate alınabileceği hakkında Bkz. Schmid - Arnet, "Basler Kommentar ZGB", Art. 670, N. 19; Zobl, "Grundbuchrecht", N. 543; Schmid - Arnet, "Basler Kommentar ZGB", Art. 670, N. 19.

272 Menfaatlerin değerlendirilmesinde mirasçının bilgi edinme menfaati ön plana çıkarsa inceleme hakkının kabule konu önemi bir menfaatten ("*relevantes Interesse*") bahsedilebileceği hakkında Krş. Arnet - Schnierer, "Informationsansprüche der Erben", 228 vd.

273 743 Sayılı Yürürlükten kalkan Türk Kanunu Medenisi (eMK) m. 988'de: "Tapu sicili alenidir. Alakası olduğunu ispat eden herkes..." şeklinde ifade edilmektedir.

274 Ertaş, "Eşya Hukuku", 94; Ünal - Başpınar, "Şekli Eşya Hukuku", 287. Son zikredilen yazarlar, kanun koyucunun eMK m. 928 maddesindeki ifadeyi yumuşatmış olmakla birlikte, aslında çok fazla bir değişiklik meydana gelmediği görüşündedirler (287).

275 Rey, "Zur Öffentlichkeit des Grundbuchs", 83; Antalya - Topuz, "Tapu Sicili", 72; Zobl, "Grundbuchrecht", N. 60. Son zikredilen yazar, tapu sicili kayıtlarını incelemek isteyen ilk bakışta kanıt oluşturacak herhangi bir delille bağlı olmadığını, bu konuda tapu memuruna kişisel güvence göstermesinin somut olayda yeterli görülebileceğini belirtmektedir. Bununla birlikte yazara göre inceleme talep edenin ileri sürdüğü iddialar ne kadar olasılık dışı ise bunu ispat hususundaki çıtanın da bu nispette yükseltilmesi gerekir (N. 560).

276 Ayan - Ayan, "Eşya Hukuku", 244; Antalya - Topuz, "Tapu Sicili", 72; Akçaal, "Eşya Hukuku", 191 vd. eMK döneminde de bu yöndeki örneğin Bkz. Reisoğlu, "Eşya Hukuku-I", 115; Akipek, "Eşya Hukuku-I", 337; Hatemi vd., "Eşya Hukuku", 418. Yine tapu memurunun katı davranmaması gerektiği hakkında tespit için örneğin Krş. Esener - Güven, "Eşya Hukuku", 138; Akçaal, "Eşya Hukuku" 192.

sicilinin bilindiğine ilişkin kanuni faraziye (TMK m. 1023 f. 3) dikkate alınarak tapu memurunun tercihinin bilgi paylaşımı yönünden olması gerektiğine işaret edilmektedir<sup>277</sup>.

Değinilen menfaatlerin değerlendirilmesine ilişkin aşamayı eleştiren bir görüş, inanılır ilgi koşulunu arayan TMK m. 1020 f. 2'nin bu şekilde bir menfaat değerlendirmesini öngörmemiş olduğunu belirtmektedir<sup>278</sup>. Bu eleştiriye katılmamaktayız. Aksine kanun koyucu, TMK m. 1020 f. 2'de "ilgi" (menfaat) kavramına yer vermek suretiyle hüküm (kural) içi boşluk<sup>279</sup> bırakmıştır. İlgi terimi aktarıldığı üzere çok genel ve belirsiz bir kavramdır. Bunun altında çok çeşitli menfaatler yer almaktadır. Ancak ilgi terimi, bunlardan hangilerinin hukuken korunabilir olduğu konusunda somut bir çözüm sunmamaktadır<sup>280</sup>. Burada kanun koyucu, bilinçli olarak hüküm içi boşluğun çeşitlerinden biri olan, "*genel kayıttan ve içi boş kuraldan doğan*" bir boşluk<sup>281</sup> bırakmıştır. Tapu memuru, inceleme talebine konu somut olayda ileri sürülen olguların, TMK m. 1020 f. 2'de öngörülen genel ve soyut nitelikte ilgi altında kabul edilip edilmeyeceğine ilişkin takdir yetkisini kullanmalıdır. TMK m. 4'te "hâkim" kavramı kullanılmıştır. Bununla birlikte söz konusu kavram, genel olarak hukuk uygulayıcıları ve bu kapsamda kamu kurum ve kuruluşları şeklinde okunmalıdır<sup>282</sup>. Kendisine kanunen takdir yetkisi<sup>283</sup> tanınan tapu memuru, bunu hukuka ve hakkaniyete uygun şekilde kullanmalıdır<sup>284</sup>.

Son aşamada ise incelemenin kapsamı belirlenmelidir<sup>285</sup>. Daha önce aktarıldığı üzere mirasçının ileri sürdüğü menfaat kapsamında hangi tapu sicil bilgilerinin paylaşılacağı

277 Hrubesch Millauer vd., "Sachenrecht", N. 03.69; Aron, "OFK ZGB Kommentar", Art. 970, N. 15; Schmid - Hürlimann Kaup, "Sachenrecht", N.451, 455, 465.

278 Bu görüş hakkındaki açıklamalar için Bkz. Şengül, "Tapu Sicilinin Aleniyeti", 437 vd.

279 Nomer - Akbulut, "Medeni Hukuk", N. 156 vd.; Dural - Sarı, "Temel Kavramlar", N. 858 vd.; Özcan, "Medeni Hukuk", 131.

280 Rey, "Zur Öffentlichkeit des Grundbuchs", 79, 83.

281 Antalya - Topuz, "Medeni Hukuk", 278 vd.; Yılmaz, "Medeni Hukuk Cilt-I", 68.

282 Antalya, "Metodoloji", 767. Bu yönde Krş. Rey, "Zur Öffentlichkeit des Grundbuchs", 83. Aksi yöndeki bir görüş, idari takdir yetkisine giren durumları TMK m. 4'ten ayrı görmektedir. Bu görüşe göre idari takdir yetkisi de takdir hakkı gibi yargı denetimine tabidir. Bununla birlikte bu, iki yönden TMK m. 4'ten ayrılır. Yazar ilk olarak idare tarafından sunulan çözümün, hakkaniyete aykırı olduğunun söylenemeyeceğini belirtir. Ayrıca idari takdir yetkisi, TMK m. 4'ten farklı olarak adaletin dağıtımını değil, kamu hizmetlerinin en iyi şekilde yürütümünü sağlar. Bu görüş ve açıklamalar için Bkz. Yılmaz, "Medeni Hukuk", 126 vd.

283 Takdir hakkı konusunda genel açıklamalar için örneğin Bkz. Ayan - Ayan, "Medeni Hukuk", 113 vd.; Oğuzman - Barlas, "Medeni Hukuk", N. 307 vd.; Helvacı - Erlüle, "Medeni Hukuk", 19 vd.

284 Krş. Aron, "OFK ZGB Kommentar", Art. 970, N. 6.; Rey, "Zur Öffentlichkeit des Grundbuchs", 83 vd. Son zikredilen yazar, tapu memurunun hukukçu olmamasına rağmen takdir hakkını adalete uygun şekilde kullanması gerektiğine işaret eder (83).

285 İsviçre Federal Mahkemesi'nin 1991 yılında verdiği bir kararında, şu ana kadar paylaşılan bazı tespitlerle benzer şekilde naklen şu ifadeler geçmektedir: "*Kanunda zikredilen menfaatin hukuki bir tabiatı olmak zorunda olmayıp fiili bir menfaat, örneğin ekonomik,*

belirlenmelidir<sup>286</sup>. Genel olarak incelemenin kapsamına dahil olabilecek siciller hakkında daha önce bazı görüşler paylaşılmıştır. Aşağıda ise incelemenin kapsamının belirlenmesi aşamasıyla ilgili iki husus irdelenecektir.

Öncelikle inceleme hakkının kapsamına ilişkin olarak mirasçıların bilgi edinme menfaati açısından önem taşıyabilecek toplu taşınmaz sorgulama imkanı irdelenebilir. BEHK dikkate alınarak TMK m. 1023'ün uygulanabilirliği daha önce incelenmişti. Buna göre herkesin taşınmaza yönelik bilgileri (taşınmazın tanımlayıcı bilgileri, taşınmaza yönelik hak ve sınırlamaları) ilgisini inanılır kılmayı aramaksızın serbestçe inceleme hakkı bulunduğu sonucuna varılmıştı<sup>287</sup>. Bu bağlamda sorulması gereken mirasçının koşulsuz inceleme hakkı kapsamında üçüncü kişinin taşınmazları hakkında seri sorgulama imkanına sahip olup olmadığıdır. Özellikle mirasçıların tenkise ilişkin talepleri ile bağlantılı olarak değinilen bilgiye sahip olabilmek kritik bir önem taşıyabilir. Örneğin bir mirasçı diğer bir mirasçının son bir yılda tarafı olduğu tüm taşınmaz devirlerine ilişkin bilgiye erişir ise tenkise tabi bir bağışlamayı (TMK m. 565 b. 3)<sup>288</sup> tespit etmesi kolaylaşacaktır. Ancak BEHK dikkate alındığında mirasçı, ilgisini inanılır kılmak zorunda olmadan tapu sicilinde taşınmaz veya taşınmaz üzerindeki hakka ilişkin bilgileri inceleyebilmektedir. Bir başka deyişle burada belli bir taşınmaz üzerinden veya taşınmaza ilişkin ("*objektbezogen*") sorgulama imkânı mevcuttur<sup>289</sup>. Daha önce aktarıldığı üzere benzer bir imkân ZGB Art. 970 Abs. 2'de açıkça öngörülmüştür. Bununda birlikte gerek günümüzde gerekse ZGB değişikliklerinden önceki dönemdeki çok baskın görüş ve uygulama, serbestçe seri sorgulama imkânını kabul etmemektedir<sup>290</sup>. Buna göre belli bir kişi üzerinden seri bir sorgulama ile onun maliki olduğu tüm taşınmazların listesinin koşulsuz

---

*bilimsel bir menfaat olması da yeterlidir, buna karşın sadece bir merak yeterli değildir. Ayrıca bu menfaat önemli bir menfaat olmalıdır, şöyle ki bu tapu sicilinin amacı olan aynı haklara açıklık kazandırma amacıyla bağlantılı olmak zorundadır... Nihayet incelemenin kapsamı ileri sürülen menfaati tatmin etmek için gerekli olduğu ölçüde olmalıdır."* Daha ilerleyen açıklamalarında ise bu değerlendirmeye üçüncü kişinin kişilik haklarına dahil değerlerin de dahil olabileceğini şu şekilde vurgulamaktadır: "...İstenen incelemenin üçüncü şahısların mahremiyetiyle gerçekten çatışabileceği gerçeği, şikayetçinin menfaatlerine karşı tartılması gereken bir durumdur..." , BGE 117 II 151, E. 1'den naklen. Benzer şekilde bu yönde örneğin Krş. BGE 109 II 208, E.1, 3.

286 Krş. Deillon, "CHK Kommentar", Art. 970, N. 7; Hrubesch Millauer vd., "Sachenrecht", N. 03.70; Zobl, "Grundbuchrecht", N. 547; Aron, "OFK ZGB Kommentar", Art. 970, N. 8 vd.; Akipek, "Eşya Hukuku-I", 338; Reisoğlu, "Eşya Hukuku-I", 115; Oğuzman vd., "Eşya Hukuku", N. 671; Akçaal, "Eşya Hukuku", 192; Antalya, "Aleniyet İlkesi", 428; Ünal - Başpınar, "Şekli Eşya Hukuku", 288.

287 Bkz. İncelemenin II, B numaralı başlığı.

288 Genel olarak TMK m. 565 b. 3'e ilişkin örneğin Bkz. Eren - Yücer Aktürk, "Miras Hukuku", N. 854 vd.; Yılmaz, "Miras hukuku", 149 vd.; Öztan, "Miras Hukuku", 102 vd.

289 Krş. Schmid - Hürlimann Kaup, "Sachenrecht", N. 450; Zobl, "Grundbuchrecht", N. 562b.

290 Schmid - Arnet, "Basler Kommentar", Art. 670, N. 5a.

alınması kabul edilmemekte, aksi bir kabulün tapu sicilinin aleniyeti ilkesinin amacına zarar vereceği belirtilmektedir<sup>291</sup>. Ancak mirasçı TMK m. 1023 f. 2 (ZGB Art. 970 Abs. 1) gereği ilgisini inanılır kılmak suretiyle bu bilgilerin kendisine gösterilmesini isteyebilir<sup>292</sup>. Tenkis ile ilgili paylaşılan örnekte tapu memurunun, mirasçının ilgisini inanılır bulması ve inceleme talebini kabul etmesi beklenebilir. Bu durumda ileri sürülen menfaat, bir sonraki başlıkta aktarılacağı gibi ekonomik bir menfaattir. Ayrıca verilen örnekte inceleme talebinin kapsamı bu menfaat ile bağlantılı zamansal bir sınır içermektedir.

İnceleme hakkının kapsamına ilişkin irdelenecek ve mirasçıların menfaatleri yönünden önem taşıyabilecek bir diğer mesele tapu sicilinde resmi belgeler arasında yer alan sözleşmelerin durumudur. Daha önce genel olarak inceleme hakkının incelenen siciller yönünden sınırlarına ilişkin görüşler paylaşılmıştı. Burada makalenin kapsamını genişletmemek üzere konu özelinde tamamlayıcı bazı açıklamalar ile yetinilecektir.

Değinilen mesele öğretilerde tartışmalıdır. Bu bağlamda bir görüş genel olarak sözleşmelerin<sup>293</sup> veya sözleşmelerde yer alan bazı kayıtların<sup>294</sup> inceleme hakkının dışında kaldığını ileri sürmektedir. Diğer bir görüş ise bazı ek ölçütler aramaktadır<sup>295</sup>. Öncelikle kanunda bu konuda bir sınırlama olmadığı için resmî belgeler ve bunlar arasında yer alan sözleşmelerin tapu sicilinin aleniyeti kapsamında olduğu söylenebilir<sup>296</sup>. Bize göre en baştan kategorik bir

291 Krş. Aron, "OFK ZGB Kommentar", Art. 970, N. 10; Zobl, "Grundbuchrecht", N. 545; Schmid - Hürlimann Kaup, "Sachenrecht", N.450; Schmid - Arnet, "Basler Kommentar", Art. 670, N. 5a.

292 Krş. Schmid - Arnet, "Basler Kommentar", Art. 670, N. 5a; Zobl, "Grundbuchrecht", N. 545.

293 Bu kapsamda örneğin bir görüş, şerh edilenler haricindeki sözleşmeleri kapsam dışında tutmaktadır. Bu konuda Bkz. Esener - Güven, "Eşya Hukuku", 139. Yine örneğin kural olarak sözleşmeleri bu kapsamda kabul etmemekle birlikte belirli bir ölçüt getirmeyip özel durumlarda bunun söz konusu olabileceğine işaret eden bir görüş için Bkz. Aron, "OFK ZGB Kommentar", Art. 970, N.9; Zobl, "Grundbuchrecht", N. 548, dn. 1272. Son zikredilen yazar, sözleşmenin aynı hakkın kapsamını somutlaştırması durumunda, bunun tapu sicilinin aleniyeti kapsamında inceleme hakkına konu olabileceğini belirtmektedir (N. 548, dn. 1272).

294 Sözleşmeleri bu kapsamda kabul etmekle birlikte, buna dahil olan satış bedelini bunun dışında kabul eden, ancak istisnai durumlarda bunun inceleme hakkına dahil olduğunu savunan bir görüş için Bkz. Schmid - Hürlimann Kaup, "Sachenrecht", N. 451. Sözleşmelerde yer alan ve kişisel veya ticari sır niteliğinde bilgileri, üçüncü kişilerin bilgi edinme hakkı kapsamı dışında tutan, bunlar hakkında sadece ilgili sözleşme taraflarının bilgi talep edebileceğine işaret eden görüş hakkında örneğin Bkz. Şengül, "Tapu Sicilinin Aleniyeti", 436.

295 Bu bağlamda öğretilerde, taşınmaz üzerindeki hakların durumu hakkında tamamlayıcı olarak bilgi verme, diğer ana sicil unsurlarında kendisine yollama yapılmış olma gibi ek koşullar aranmaktadır. Bu görüşler hakkında örneğin Bkz. Schmid - Arnet, "Basler Kommentar ZGB", Art. 670, N. 13; Şengül, "Tapu Sicilinin Aleniyeti", 430 ve dn.1532'deki yazarlar.

296 Krş. Zobl, "Grundbuchrecht", N. 547; Schmid - Arnet, "Basler Kommentar ZGB", Art. 670, N. 13. Ancak sır saklama yükümlülüğü gibi sözleşme taraflarının kişilik haklarının korunması yönündeki hassasiyetin ön plana çıktığı bazı özel durumlarda aksi yönde bir

sınırlama yapmak veya ek ölçütler getirmek yerine sözleşme kayıtlarının inceleme hakkına konu olabileceği kabul edilmelidir. Ancak incelemenin kapsamı, mirasçının bilgi edinmeye yönelik menfaatleri yanında üçüncü kişi ile taşınmaz üzerindeki hak sahiplerinin menfaatleri objektif olarak değerlendirilerek belirlenmelidir<sup>297</sup>. İlgili (menfaat) ölçütü, inceleme hakkının sadece mevcudiyeti değil aynı zamanda kapsamını belirlemeye ilişkin olup<sup>298</sup> bu değerlendirmeye imkan tanımaktadır. Örneğin somut olayda sözleşme bedeline ilişkin bilginin bir mirasçının miras hukuku taleplerini ileri sürebilmesi için önemli olduğu sonucuna varılabiliyorsa bunun inceleme hakkı kapsamına dahil olduğu kabul edilebilir<sup>299</sup>.

## 2. Tamamlayıcı Değerlendirmeler

Bu başlıkta öncelikle yasal mirasçılarının hangi durumlarda inceleme hakkını kullanabilecekleri irdelenecektir. Takiben mirasçının tapu sicilini inceleme hakkı ile miras hukukundaki bilgi edinme hakkı arasındaki ilişki hakkında bazı tamamlayıcı açıklamalar yapılacaktır. Ancak makalenin kapsamını genişletmemek üzere belirtilen konuların bazı yönleriyle sınırlı olacak ve tüketici olmayacak şekilde tespit ve değerlendirmeler paylaşılacaktır.

---

görüş de tartışılabilir niteliktedir. Özel koşulların altında hangi durumların ele alınabileceği, bu ihtimalde sözleşme kayıtları arasında bir ayrıma gidilip gidilmeyeceği, bu tür durumlara hangi değerlendirme aşamasında nasıl yaklaşılacağı vb. hususlar makalenin kapsamını aşabilecek, farklı yönleriyle tartışılması gereken ve son soyutlamada benimsenecek hukuk politikası gereğince cevaplanması gereken konular arasındadır. Bu bağlamda resmî belgelere ilişkin menfaat değerlendirmesi aşamasında üçüncü kişinin kişilik hakkı korumasını ön plana alan bir görüş için örneğin Bkz. Schmid - Arnet, "Basler Kommentar ZGB", Art. 670, N. 13, 20.

297 Krş. Deillon, "CHK Kommentar", Art. 970, N. 7; Aron, "OFK ZGB Kommentar", Art. 970, N. 8 vd.; Schmid - Arnet, "Basler Kommentar ZGB", Art. 670, N. 13, 19; Rey, "Zur Öffentlichkeit des Grundbuchs", 81 vd. Son iki eserdeki yazarlar aynı zamanda bu değerlendirmenin (menfaatlerin değerlendirilmesi aşamasında olduğu gibi) objektif bir şekilde yürütülmesi gerektiğine işaret etmektedir. Buna karşılık bu incelemede savunulandan farklı olarak, inceleme kapsamına ilişkin ayrıca olası bir sınırlama yapmadan, genel olarak satış sözleşmesinin tarafları arasındaki gizliliğe ilişkin olası bir menfaatin, hakları zarar görebilecek olan mirasçının inceleme hakkını engellememesi gerektiği hakkında Bkz. Arnet - Schnierer, "Informationsansprüche der Erben", 230.

298 Krş. Reisoğlu, "Eşya Hukuku-I", 115; Oğuzman vd., "Eşya Hukuku", N. 671; Akipek, "Eşya Hukuku-I", 338; Akçaal, "Eşya Hukuku", 192; Ünal - Başpınar, "Şekli Eşya Hukuku", 288. Yine İsviçre Federal Mahkemesi'nin yerleşik içtihatlarında (hukuken) korunan menfaati tatmin edecek kapsamda bir inceleme hakkından ("*die Einsicht sei nur in dem zur Befriedigung des zu schützenden Interesses notwendigen Umfang zu gewähren*") bahsedilmektedir. Bu konuda Bkz. BGE 126 III 512, 514 E. 3a, www.relevancy.bger.ch, (Erişim 10 Haziran 2023).

299 Bir miras paylaşım sözleşmesi gereği üçüncü bir kişiye devredilen taşınmaza ilişkin bir ihtilafa yönelik yürütülen menfaat değerlendirmesinde, bilgi talep eden mirasçının menfaatinin satış sözleşmesinin karşı tarafının fiyatı paylaşmamaya yönelik menfaatinden daha fazla korunmaya değer görüldüğü bir İsviçre Federal Mahkemesi kararı için Bkz. Bger 2.2.2015, 5A\_502/2014, E.3.2.

Mirasbırakana hayattayken taşınmazını/ taşınmazlarını ivazlı veya ivazsız şekilde mirasçılarında veya üçüncü kişilere devretmiş olması mümkündür. Söz konusu durum, devre konu olan (olduğu düşünülen) taşınmaza ilişkin mirasçılarda bilgi edinme ihtiyacını doğurabilir. Daha önce mirasın geçişinden sonra<sup>300</sup> ve mirasın paylaşımı aşamasında mirasçılarda bilgi edinme hakkının incelenmişti. Bu bağlamda değinilen süreçte hangi mirasçılarda hangi durumlarda tapu sicil bilgilerini inceleme hakkına sahip oldukları irdelenmelidir. Öğretide bu konu tartışmalıdır. Bir görüş, inceleme hakkına sadece yasal mirasçılarda yer alan saklı paylı mirasçılarda<sup>301</sup> sahip olduklarını belirtir. Ayrıca bu görüş onların inceleme hakkını sadece tenkise konu olabilecek bir taşınmazın tapu sicil bilgisini öğrenmeye ilişkin ekonomik menfaat ile sınırlamaktadır<sup>302</sup>. Katılmış olduğumuz diğer bir görüş ise genel olarak yasal mirasçılarda miras hukukuna ilişkin talepleri bakımından tapu sicilinde inceleme hakkını sahip olduklarını kabul etmektedir<sup>303</sup>.

Her iki görüşün zikrettiği üzere tenkise konu taşınmazların sicil bilgilerini öğrenme konusunda saklı paylı mirasçılarda (ve bu kapsamda diğer ilgililerin)<sup>304</sup> ekonomik menfaatleri bulunmaktadır. Tenkise tabi kazandırma ile saklı payı ihlal edilen saklı paylı mirasçının, bunun varlık ve kapsamını öğrenmesi onun ekonomik menfaatine hizmet eder<sup>305</sup>. Ancak ilk zikredilen

300 Mirasın açılışından önce ilerdeki potansiyel saklı paylı mirasçılarda tapu sicilinden bilgi edinme talebi hakkında örneğin Bkz. Schmid - Arnet, "Basler Kommentar ZGB", Art. 670, N. 19b, 22; Aron, "OFK ZGB Kommentar", Art. 970, N. 7; Zobl, "Grundbuchrecht", N. 556.

301 TMK m. 506'de öngörüldüğü şekilde saklı paylı mirasçılarda altsoy, anne-baba, sağ kalan eştir.

302 Şengül, "Tapu Sicilinin Aleniyeti", 252 vd. Yazar eserinde savunduğu görüşe ilişkin atıf yaptığı (dn. 857) eserlerin incelemiş olduklarımızdan iki tanesinin 2023 yılı güncel basılarında, yazarın işaret ettiğinden farklı olarak, yazarın ifadesiyle "*sadece saklı paylı mirasçılara atıf yapılmı*" mış olduğu görülmektedir. Öncelikle Schmid - Arnet' in Basler şerhinde, paylaşılan örnekler arasında tenkis davası yanında mirasın paylaşılması durumunda mirasçılarda bilgi edinme hakkı da zikredilmektedir (Schmid - Arnet, "Basler Kommentar ZGB", Art. 670, N. 19e). Yine yazarın işaret ettiği Wilsch' in eserinin güncel basısındaki açıklamalarda, saklı paylı mirasçılarda yanında genel olarak mirasçılarda miras hukuku taleplerinden söz edilmektedir. Bu kapsamda Wilsch' in değindiği durumlardan biri, mirasçılarda miras hukukundaki denkleştirme talepleri bağlamında tapu sicilini inceleme haklarını kullanmalarına ilişkindir (Wilsch, "Grundbucheinsicht", § 12, N. 58).

303 Schmid - Hürlimann Kaup, "Sachenrecht", N. 451; Arnet - Schnierer, "Informationsansprüche der Erben", 230 vd.; Deillon, "CHK Kommentar", Art. 970, N. 5; Aron, "OFK ZGB Kommentar", Art. 970, N. 9; Enzmann, "Erbrechtliche Informationsansprüche", N. 122; Wilsch, "Grundbucheinsicht", § 12, N. 58.

304 Bu kapsamda saklı paylı mirasçılarda yanında belli şartlarla onların alacaklıları ve iflas idaresinin de tenkis davası açması imkânı bulunur. Bu anlamda onların bilgi edinme ihtiyacından bahsedilebilir. Bu konuda örneğin Bkz. Öztan, "Miras Hukuku", 115 vd.; Kılıçoğlu, "Miras Hukuku", 245 vd.

305 Krş. Aron, "OFK ZGB Kommentar", Art. 970, N. 7; Deillon, "CHK Kommentar", Art. 970, N. 5; Schmid - Hürlimann Kaup, "Sachenrecht", N. 451.

görüşün, mirasbırakanın hayattayken yapmış olduğu ivazlı veya ivazsız devirlerin sadece saklı paylı mirasçıları etkileyebileceği şeklindeki tespitine<sup>306</sup> katılmamaktayız. Bu yönde bazı örnekler paylaşılabilir.

Örneğin bir mirasbırakanın yaptığı taşınmaz bağış sözleşmesinin muris muvazaası iddiasına konu olduğu ve şekle aykırılık nedeniyle tapu sicilinin düzeltilmesi davası açıldığı düşünülün<sup>307</sup>. Tartışmalı olmakla birlikte benimsenecek görüşe göre saklı paylı olsun olmasın tüm mirasçılar ve bu kapsamda onlardan birinin bu davayı açabileceği ileri sürülebilir<sup>308</sup>. Bunun kabulü durumunda bir mirasçının diğer hususların yanında ilgili tapu bilgilerini elde etmesinde ekonomik bir menfaati bulunur. Bu bağlamda İsviçre Federal Mahkemesi'nin mirasçılardan biri tarafından üçüncü kişiye devredilmiş bir taşınmaza ilişkin diğer bir mirasçının inceleme hakkını kabul ettiği bir kararı zikredilebilir<sup>309</sup>. Bunun gerekçesi ise inceleme talep eden mirasçının, miras paylaşma sözleşmesine<sup>310</sup> uyulup uyulmadığını ve bu sözleşmenin geçerliliğini tespit

306 Şengül, "Tapu Sicilinin Aleniyeti", 252 vd.

307 Nisbi muvazaanın özel bir uygulaması olarak mirasbırakanın (muris) muvazaası, iptal hakkı ve bunun tenkis talebiyle ilişkisi hakkında örneğin Bkz. İnan vd., Miras Hukuku, N. 1368 vd., 1378; Antalya - Sağlam, Miras Hukuku, 363 vd.; Eren - Yücer Aktürk, "Miras Hukuku", N. 874 vd. Ayan, "Miras Hukuku", 238 vd.; Serozan - Engin, "Miras Hukuku", § 3, N. 30 vd. Muris muvazaasında her durumda şekle aykırılık nedeniyle tapu sicilinin düzeltilmesi yoluna gidilmemesi, esasın haklı gerekçe olmadan şekle feda edilmemesine ilişkin tespit ve bu konuda bazı örnekler için Bkz. İmre - Erman, "Miras Hukuku", 95 vd.

308 Bu yönde Bkz. Y.İBK, 04.01.1974 T., 1/2 Sayılı kararı, Yine bu yönde örneğin Yarg. 1. HD., 14. 05.2015 T., 2015/6531 E., 1015/7261 K. Sayılı kararı, (12.07. 2023), www.lexpera.com. Muris muvazaasına ilişkin çok sayıda husus öğretilmektedir. Bunlar arasında yukarıda paylaşılan örneğe ilişkin zikredilebilecek olanlardan ilki yasal mirasçıların bu davayı açıp açamayacağıdır. Ayrıca öğretilmektedir bunlardan sadece birinin bu davayı açıp açamayacağı da tartışmalıdır. Öğretilmektedir muris muvazaasının nisbi muvazaanın Yargıtay kararlarıyla gelişen, birtakım farklı özellikler gösteren özel bir uygulaması olduğu, varılan sonucun adil olduğu, TMK m. 604 f. 4 dikkate alınınca terekedeki hakların korunması bağlamında yasal mirasçılardan birinin tapu sicilinin düzeltilmesi davası açabileceği gibi gerekçelerle bu görüşe katılanlar bulunmaktadır. Bu görüş için örneğin Bkz. Antalya - Sağlam, "Miras Hukuku", 363 vd.; Ayan, "Miras Hukuku", 238 vd. Öte yandan Yargıtay'ın görüşüne katılmayanlar, bu yaklaşımın kanun amacına ve sistemine uymaması, bunun mirasbırakanın ahlaken kınanan davranışını cezalandırmak için yasal mirasçılara sahip olduklarının ötesinde haklar tanıdığı vb. gerekçeler ileri sürmektedir. Bu görüş için örneğin Bkz. Dural - Öz, "Miras Hukuku", N. 1142 vd., 1153 vd.; Hatemi, "Miras Hukuku", § 4, N. 37 vd.

309 Bger 5A\_502/2014, www.relevancy.bger.ch, (Erişim 10 Haziran 2023).

310 Miras paylaşma sözleşmesinde kural olarak tereke konusu değerler, mirasçılar arası paylaşılabilir olarak miras ortaklığı sona erer (tam paylaşma). Ancak TMK m. 676 f. 2'de tereke konusu malvarlığı değerlerinin kısmen paylaşılabilir olduğu da anlaşılmaktadır. Öğretilmektedir kısmi paylaşmanın şeklinin TMK m. 676 f. 2'de belirtilenlerle sınırlı olmadığı, tarafların sözleşme serbestisi gereğince farklı bir kısmi paylaşma şekli üzerinde oy birliği ile anlaşabilecekleri haklı olarak vurgulanmaktadır. Bu kapsamda örneğin mirasçılar terekeye konu değerler arasında yer alan bir taşınmazın kendi aralarında bir mirasçıya devrinde anlaşabilirler. Bunun gibi taşınmazın bir üçüncü kişiye satılıp elde edilen satış bedelinin, kendi aralarında miras payları oranında paylaşılmasını kararlaştırabilirler. Genel olarak paylaşma sözleşmesinin türleri hakkında Bkz. Numan Tekelioğlu, Miras Paylaşma Sözleşmesi (Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2021), 72 vd.; Çabri, "Miras Hukuku Şerhi", § 676, N.756 vd.



etmek konusunda hukuken korunan bir menfaatinin bulunmasıdır<sup>311</sup>. Ayrıca aşağıda aktarılacağı üzere denkleştirme talebi de bu kapsamda görülmelidir. Aşağıda çalışmanın kapsamı genişletmemek üzere sadece denkleştirme ve tenkis örneği üzerinden ve genel hatlarıyla açıklama yapmak ile yetinilecektir.

İlk zikredilen görüşe göre saklı payı olmayan mirasçılar, mirasbırakanın devrettiği taşınmazlara ilişkin ne bir talebi ne de hukuken korunan bir menfaati bulunmaktadır<sup>312</sup>. Bu tespiti katılmamaktayız. Bu bağlamda mirasbırakanın miras payına mahsuben malvarlığından yerine getirdiği ivazsız, sağlar arası nitelikteki kazandırmaların denkleştirmeye tabi (TMK m. 669 f. 1) olduğuna işaret edilebilir<sup>313</sup>. Yasal mirasçılar, denkleştirmenin hem alacaklısı hem de

311 İsviçre Federal Mahkemesi'nin bir kararına konu vasiyetnamede mirasın paylaşılmasına ilişkin en yüksek fiyatı veren bir üçüncü kişiye taşınmazın (somut olayda arsanın) satılması ve elde edilen bedelin tüm maliyetler, vergiler ve masraflar düştükten sonra mirasçılarla paylaşılması hakkında bir hüküm bulunmaktadır. Söz konusu vasiyetnamede ayrıca şayet mirasçılardan birinin söz konusu arsayı satın almak istemesi halinde, en yüksek teklif edilen bedelden vergi avantajı çıkarıldıktan sonra kalan rakama karşılık gelen bedelin, diğer mirasçılara ödemesi gerektiği öngörülmüştür. Ayrıca mirasçılar, mirasın geçişinden sonra buna uyulması konusunda hep birlikte bir sözleşme (miras paylaşma sözleşmesi) yapmışlardır. Somut olayda mirasbırakanın altsoylarından biri, en yüksek teklif edildiği belirtilen rakamı ödemek suretiyle değinilen taşınmazı edinmiştir. Miras paylaşma sözleşmesinde değinilen satış bedeli (ilgili maliyet ve vergiler düştükten sonra) esas alınmıştır. Taşınmazı edinen kardeş, tescil tarihinden 48 gün sonra taşınmaz bir üçüncü kişiye devretmiştir (E.3.2.1). Diğer kardeşlerden biri (davacı), söz konusu kardeşe (davalı) dava açmıştır. Davacı daha önce üçüncü kişiyle yapılan satıştaki bedelin, gerçekte kendilerine bildirildiğinden daha yüksek olduğunu ve bu anlamda taşınmazı edinen davalının, bunu mirasın paylaşımında olduğundan daha düşük gösterdiğini iddia etmektedir. Davacı tapu sicilinde resmi belgeler arasında yer alan satış sözleşmesinden elde edeceği bilgi ile sadece satış bedelini değil, aynı zamanda değinilen sözleşmenin gerçekte iddia edilenden daha önceki bir tarihte yapıp yapılmadığını öğrenmek istemektedir. Buna ilişkin ipuçlarından birini tarafların tercih ettiği ödeme detaylarından tespit edebileceğini düşünmektedir. İsviçre Federal Mahkemesi menfaate ilişkin (ZGB Art. 970 Abs.1) yaptığı değerlendirmede ilk derece mahkemesinden farklı olarak değinilen davacının menfaatinin, hukuken korunmaya değer olduğunu ve bunun davalının miras paylaşma sözleşmesine uyup uymadığının tespiti için önem taşıdığını belirtmektedir. Mahkeme davacının şüphesinin doğru olması halinde, miras paylaşma sözleşmesinin geçerliliğinin ve taşınmazın mülkiyet durumunun etkileneceğine işaret etmektedir. Mahkemeye göre inceleme talep eden davacının, miras paylaşma sözleşmesinin geçerliliğini veya devamını, taşınmazın satışının şüpheli koşullar altında yapıp yapılmadığını bilmek konusunda korunmaya değer bir menfaati vardır (E. 4.3.2). Bu karar için Bkz. Bger 5A\_502/2014. Değinilen kararı değerlendiren Schmid-Arnet'e göre İsviçre Federal Mahkemesi, verdiği bu kararla yürütmüş olduğu menfaat değerlendirmesinde sonuç olarak bilgi talep eden mirasçının menfaatinin satış sözleşmesinin karşı tarafının fiyatı paylaşmamaya yönelik menfaatten daha fazla korunmaya değer bulmuştur. Bu konuda Bkz. Schmid - Arnet, "Basler Kommentar ZGB", Art. 670, N. 19e.

312 Şengül, "Tapu Sicilinin Aleniyeti", 253. Yazarın ileri sürdüğü gerekçe, mirasbırakanın sağlığında tasarruf oranı dahilinde malvarlığında serbestçe tasarruf edebilmesi durumudur (253).

313 Denkleştirmenin şartları için örneğin Bkz. Gamze Turan Başara, Miras Hukukunda Denkleştirme (Ankara, Turhan Kitabevi, 2013), 46 vd.; Necati Şükrü Bayramoğlu, Mirasta Denkleştirme (Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2021), 32 vd.; Çabri, "Miras Hukuku Şerhi", § 669, N. 606 vd.

borçlusudur<sup>314</sup>. Denkleştirme ile mirasbırakanın sağlığında yaptığı denkleştirmeye tabi ivazsız kazandırmalar terekeye eklenir. Bu şekilde emredici nitelikte olmayan denkleştirme kurumuyla mirasçılar arasında bozulan eşitliğin yeniden sağlanması istenmektedir<sup>315</sup>. Terekeye eklenen bu kazandırma sonucunda mirasın paylaşımına konu terekenin değeri artmaktadır. Böylece bir mirasçının denkleştirme talebinden bu mirasçı yanında tüm mirasçılar da yararlanır<sup>316</sup>. Bu bağlamda ilk zikredilen görüşün aksine yasal mirasçılar saklı paylı mirasçılardan ayrı değerlendirmek için makul bir gerekçe bulunmamaktadır. Yasal mirasçılar denkleştirme taleplerini somutlaştırmak üzere inceleme talebine konu taşınmaz kayıtlarını bilme konusunda ekonomik menfaatleri bulunur<sup>317</sup>.

Örneğin mirasbırakan hayatta iken yasal mirasçılarında birine (YM1) karşılıksız olarak bir taşınmazını devretmiş olsun. Diğer bir mirasçının (YM2) ise değinilen karşılıksız kazandırmanın YM1'e yapılmış olduğu hususunda şüpheleri bulunsun. Verilen örnekte YM2'nin inceleme talebinin kapsamı ilgi (menfaat) bağlamında hem zamansal olarak hem de buna konu taşınmazlar yönünden sınırlandırılmıştır. Bu durumda YM2'nin mirasın paylaşımında YM1'e devredilen taşınmazlara ilişkin tapu sicil kayıtlarının incelenmesinde ekonomik bir menfaat bulunur<sup>318</sup>. YM2'nin denkleştirme talebi, mirasın paylaşımının sonuna kadar mirasın paylaşırma davasıyla veya önceden açılacak bir tespit davasıyla gündeme gelebilir<sup>319</sup>. Mirasçı söz konusu dava ile tapu müdürlüğüne karşı inceleme talebi yönlendirilebilir. Bunun yanında dava açılmasından önce davada esas alınacak denkleştirme bedelini tespit etmek üzere inceleme hakkı gündeme gelebilir<sup>320</sup>.

314 Antalya - Sağlam, "Miras Hukuku", 549; Yıldırım, "Miras Hukuku", 178 vd., 181; Dural - Öz, "Miras Hukuku", N. 1357 vd. 1376 vd.; Kılıçoğlu, "Miras Hukuku", 460 vd.

315 Krş. Antalya - Sağlam, "Miras Hukuku", 549; Yıldırım, "Miras Hukuku", 167; Çabri, "Miras Hukuku Şerhi", § 669, N. 555.

316 Dural - Öz, "Miras Hukuku", N. 1379; Çabri, "Miras Hukuku Şerhi", § 669, N. 587.

317 Krş. Schmid - Hürlimann Kaup, "Sachenrecht", N. 451; Deillon, "CHK Kommentar", Art. 970, N. 5.

318 Krş. Wilsch, "Grundbucheinsicht", § 12, N. 58; Schmid - Hürlimann Kaup, "Sachenrecht", N. 451; Deillon, "CHK Kommentar", Art. 970, N. 5.

319 Tuor - Piconi, "Berner Kommentar ZGB", Art. 626, N. 7; Eren - Yücer Aktürk, "Miras Hukuku", N. 1640, 1706; Kocayusufpaşaoğlu, "Miras Hukuku", 440; 475, 484 vd.; Öztan, "Miras Hukuku", 474, 484 vd. Buna karşılık mirasın paylaşımından sonra da denkleştirmeye tabi bir kazandırmanın ortaya çıkması durumunda, mirasçılar denkleştirme talebinde bulunabileceğine ilişkin görüş için Bkz. Wolf - Genna, "Erbrecht", 225; Arnet - Schnierer, "Informationsansprüche der Erben", 225; İmre - Erman, "Miras Hukuku", 527.

320 Denkleştirmeye ilişkin dava açıldıktan sonra veya bunun öncesinde inceleme hakkının kullanılabilmesi hakkında örneğin Bkz. Schmid - Hürlimann Kaup, "Sachenrecht", N. 451; Deillon, "CHK Kommentar", Art. 970, N. 5. Sadece denkleştirme ihtimalinin bulunmasının, inceleme hakkının inanılır ilgi dahilinde kabul edilebilmesi için yeterli olduğu hakkında Bkz. Wilsch, "Grundbucheinsicht", § 12, N. 58.

YM1'in mirasbırakanın altsoyu olması ile diğer bir yasal mirasçı olması şeklinde iki ayrı ihtimal değerlendirilerek aktarılan örnek daha fazla somutlaştırılabilir. Altsoya yapılan karşılıksız kazandırmalarda bunun denkleştirmeye tabi olduğu (yasal denkleştirme) altsoy dışında yasal mirasçılarda ise bunu denkleştirmeye tabi olmadığı (iradi denkleştirme) şeklinde yasal adi bir karine söz konusudur<sup>321</sup>. İlk olarak inceleme hakkına konu taşınmazın mirasbırakan tarafından altsoya devredildiği ihtimal zikredilebilir. Bu durumda inceleme talep eden YM2, yasal karine gereği doğrudan inceleme hakkını mirasçılık belgesini ibraz ederek kullanması mümkündür. Ancak inceleme talep edilen taşınmaza ilişkin resmi belgeler arasında yer alan sözleşmede mirasbırakanın miras payına mahsuben kazandırma yapıldığı yönünde bir iradesi bulunabilir. Tapu memuru bunu fark ederse YM2'nin talebini reddetmelidir. Nitekim söz konusu durum, YM2'nin menfaat durumuna ilişkin tapu memuruna ileri sürdüğünden farklıdır. Denkleştirmeden kurtulan söz konusu kazandırma tenkise tabidir<sup>322</sup>. Değinilen durum sonradan inceleme hakkı kullanımına ilişkin ayrı bir başvurunun konusu olabilir. Diğer bir ihtimal olarak YM1, altsoya dışında bir yasal mirasçı olabilir. Burada ilk aktarılan durumdan farklı olarak iradi denkleştirme bulunmaktadır. Bu durumda inceleme talebinde bulunan YM2, inandır ilgi dahilinde mirasçılık belgesi yanında bu kazandırmanın miras payına mahsuben yapıldığını inandır şekilde ortaya koymalıdır.

Yukardaki örnekte YM1'in kendisine mirasbırakan tarafından devredilen taşınmazı sonradan yasal mirasçı olmayan bir üçüncü kişiye (Ü) devretmiş olduğu varsayılın. Değinilen durumda YM2, YM1'ye yönelik denkleştirme değerini hesaplayabilmek için<sup>323</sup> Ü'nün maliki olduğu taşınmazın ilgili tapu sicil kayıtlarını incelemek istemektedir. Burada taşınmazın önceki malikinin mirasçısı olan YM2'nin, Ü'nün taşınmazının tapu sicil kayıtlarını incelemede

321 Antalya - Sağlam, "Miras Hukuku", 539 vd.; İnan vd., "Miras Hukuku", N. 2017, 2027 vd.

322 Kılıçoğlu, "Miras Hukuku", 212 vd.; Eren - Yücer Aktürk, "Miras Hukuku", N. 819 vd., 826; Ayan, "Miras Hukuku", 233 vd.

323 Krş. Schmid - Hürlimann Kaup, "Sachenrecht", N. 451; Deillon, "CHK Kommentar", Art. 970, N. 5

ekonomik bir menfaati olduğu kabul edilebilir<sup>324</sup>. Daha önce aktarıldığı üzere inceleme talebinin kapsamı ileri sürülen menfaate göre belirlenmelidir<sup>325</sup>.

Ayrıca yukarıda değinildiği gibi saklı paylı mirasçılarının tenkis taleplerine ilişkin inceleme hakkı gündeme gelebilir<sup>326</sup>. Saklı paylı mirasçı tenkis iddiasına konu taşınmazla ilgili olarak inceleme hakkını tenkis davasıyla birlikte<sup>327</sup> veya bunun öncesinde kullanması mümkündür. Ancak bu durumda tapu memuru yaptığı inceleme dahilinde tenkis davasının açılması için öngörülen hak düşürücüsü sürelerin (TMK m. 571) geçtiğini fark ederse bu başvuruyu reddetmelidir<sup>328</sup>.

Yasal mirasçılarının miras hukukuna ilişkin talepleri bakımından tapu sicilinde inceleme hakkını kullanılabileceği şu ana kadar çeşitli örneklerle aktarıldı. Ancak menfaatin değerlendirilmesine ilişkin katıldığımız yaklaşımın zayıf yanlarından biri, tapu memurunun (sıklıkla özellikle hukukçu olmamasında ötürü) değinilen sürecin yürütümünde yetersiz kalabilmesidir<sup>329</sup>. Tenkis bağlamında bu tespiti bazı örneklerle somutlaştırabiliriz. Örneğin saklı payın ihlali yanında sübjektif unsur olarak “*saklı pay kurallarını etkisiz kılma amacı*” arayan TMK m. 565 b. 4 hükmü zikredilebilir. Bu bağlamda acaba sübjektif unsurun varlığı için dolaylı kast yeterli mi? Etkisiz kılma amacı hangi anda aranmalıdır? Acaba etkisiz kılma amacının sadece miras bırakanda bulunması yeterli midir, yoksa karşı tarafın bunu bilmesi veya onun tarafından

---

324 Bir taşınmazın önceki malikinin mirasçılarının, mirasbırakanın malik olduğu zaman diliminde onun tarafından söz konusu taşınmazla ilgili yaptığı sözleşmelerin tüm içeriklerine ilişkin inceleme hakkına sahip olduğu hakkında Bkz. Arnet - Schnierer, “Informationsansprüche der Erben”, 232, dn. 59. Ancak yazar artık güncel olmayan tapu sicil kayıtlarına ilişkin inceleme hakkının kapsamının geniş tutulmasının üçüncü kişilerin kişilik haklarının ihlali yönünden problem teşkil edeceğine işaret etmektedir (232). Bu bağlamda tapu sicilinde terkin işlemi yapılıncaya kadar somut hukuki menfaati bulunan önceki malikin tapu sicilini inceleme hakkı bulunduğu hakkındaki tespit için Bkz. Şengül, “Tapu Sicilinin Aleniyeti”, 215. İsviçre Federal Mahkemesi bir kararında daha önceki bir taşınmaz malikinin mirasçısının, denkleştirme davası kapsamında denkleştirme değerini hesaplayabilmek için tapu memurundan inceleme talep edebileceğini, söz konusu durumun inanılır kılınan bir menfaat olarak kabul edilebileceğini belirtmiştir. Bu konuda Krş. Bger 5A\_502/2014, E. 3.2.3.

325 Bkz. İncelemenin II, D, 1 numaralı başlığı.

326 Aron, “OFK ZGB Kommentar”, Art. 970, N. 9; Schmid - Hürlimann Kaup, “Sachenrecht”, N. 451; Deillon, “CHK Kommentar”, Art. 970, N. 5; Schmid - Arnet, “Basler Kommentar ZGB”, Art. 670, N. 19c; Şengül, “Tapu Sicilinin Aleniyeti”, 252 vd.

327 Arnet - Schnierer, “Informationsansprüche der Erben”, 230. İsviçre Federal Mahkemesi ’de tenkis davasına hazırlık sürecinde saklı payın korunması için satış sözleşmesinin buradaki satış bedelinin öğrenilebilmesi üzere incelenmesinde önemli ekonomik bir menfaatin bulunduğunu kabul etmiştir. Bu yönde Bkz. BGE 132 III 603 E. 4.3.2.

328 Krş. Şengül, “Tapu Sicilinin Aleniyeti”, 253.

329 Tapu memurundan bu kadar kapsamlı bir değerlendirme yapması beklenemeyeceğini şeklinde eleştiriyi ileri süren görüş için Krş. “Tapu Sicilinin Aleniyeti”, 437 vd.

bilinebilir olması ayrıca aranmalı mıdır? vb.<sup>330</sup> tapu memurunun değerlendirmesinde karşılaşılabileceği ucu açık sorulardan bazılarıdır. Bunun gibi örneğin TMK m. 565 b.3 gereği: “mirasbırakanın... ölümünden önceki bir yıl içinde ...yapmış olduğu bağışlamalar” tenkise tabidir. Peki bir bağışlama, ne zaman yapılmış sayılır? Acaba tapu memuru bu durumda borçlandırıcı işlemin yapıldığı anı mı dikkate alacak, yoksa öğretideki baskın görüş doğrultusunda tasarruf işlemin yapıldığı anı (tescil anını) mı esas alacaktır?<sup>331</sup>

Tapu memuru, mirasçının menfaatine ilişkin değerlendirmede yukarıda aktarılanlar gibi sorularla muhtemelen karşılaşacaktır. Ancak bu tespit mirasçının inceleme talebi dolayısıyla kişilik değerleri etkilenen hak sahiplerinin (ve benimsenecek görüşe göre belli durumlarda sözleşmenin karşı tarafının) menfaatlerini göz ardı etmek için haklı bir gerekçe oluşturmamaktadır<sup>332</sup>. Bu bağlamda Rey’in şu ifadeleri bazı eklenen vurgularla naklen şu şekilde aktarılabilir<sup>333</sup>:” *...Baskın görüşe göre, ileri sürülen menfaatin tapu memurunca "olası" görünmesi halinde, ilk bakışta inanılır kılma şartı sağlanmış olur. Ancak bu seferde "olası" ile ne kastedildiği sorusu ortaya çıkmaktadır. Bu sadece genel bir formül olup belirsiz ve dolayısıyla somutlaştırılmaya ihtiyaç duyar. Prensip olarak hakim, hukuki ve etik normlarda "olası" ölçütü için somutlaştıracak ölçütler arar. Ancak tapu memuru hakim değildir; bu nedenle tapu sicilinin incelenmesinde menfaatlerin olasılığına ilişkin olarak hakkaniyet temelinde karar verecektir. Her şeyden önce onun ileri sürülen menfaatin muhtemel olup olmadığı konusunda tapu sicil incelemesinin adil olduğuna karar vermelidir... Söylentileri ve tutarlı olmayan tahminler... hayali bir menfaat teşkil ederler... Sadece hayali bir menfaat "olası" bir menfaat olarak kabul edilemez...fiili bir menfaatin inanılır kılınması konusunda kabul edilebilirlik çitası yüksek tutulmadığından dolayı...önemli, fiili menfaat ile önemsiz, hayali bir menfaat arasındaki ayrımı yapmak problemlidir...*”

Bu anlamda tapu memuru hukukçu olmamasına ve karşılaşılabileceği güçlüklerle rağmen inceleme hakkına ilişkin değerlendirmesini hakkaniyete uygun bir şekilde yürütmelidir. Bunu yaparken ise keyfi davranmamalı, önceki başlıkta aktarıldığı üzere objektif bir yaklaşım takip

330 Bu konuda örneğin Krş. Escher, “ZGB Kommentar”, Art. 527, N. 15; Kocayusufpaşaoğlu, “Miras Hukuk”, 399; Serozan - Engin, “Miras Hukuku”, 210.

331 Krş. Tuor - Piconi, “Berner Kommentar ZGB”, Art. 527, N. 11; Escher, “Kommentar ZGB”, Art. 527, N. 18; Cem Baygın, “Tenkis Davalarında Mirasbırakanın Tasarruf Nisabının Hesaplanması”, EÜHFD 12/3-4 (2008), 161 vd.; Nar, “Tenkis”, 180.

332 Bu konuda örneğin Krş. Schmid - Arnet, “Basler Kommentar ZGB”, Art. 670, N. 20.

333 Rey, “Zur Öffentlichkeit des Grundbuchs”, 83 vd.

etmelidir. Aynı zamanda ve doğal olarak takdir hakkını hukuka uygun kullanmalıdır. Bununla birlikte uygulamada yeknesak olmayan, hatta bazen keyfi uygulamalarla karşılaşılabilirdiği görülmektedir<sup>334</sup>. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün bizzat kendisinin de vurguladığı üzere 2001/11 Sayılı Genelge'nin çıkarılma amaçlarından biri değinilen uygulamalardır. 2001/11 Sayılı Genelge'de günümüze kadar çeşitli değişiklikler gerçekleşmiştir. Ancak bunlar arasında mirasçılarının inceleme hakkına ilişkin yukarıda değinilen güçlüğü azaltmak üzere ölçüt ve esaslar öngörülmemiştir. Kanaatimizce 2001/11 Sayılı Genelge'de mirasçılarının bilgi ve belge istemlerine ilişkin bir bölüme yer verilmelidir. Bu bölüm rehber niteliğinde olmalı, mirasçılarının miras hukukundan kaynaklan inceleme haklarının hangi durumlarda, hangi kapsamda kullanabileceklerine dair bazı ölçütler sunmalıdır. Bunun hazırlanmasında Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü bünyesinde medeni hukuk alanından seçili öğretim üyelerinden oluşan bir komisyon oluşturulması önerilebilir. Ayrıca tapu müdürlüklerinde görevli kişiler, değinilen konuya ilişkin mesleki eğitimleriyle de desteklenmelidir. Değinilen öneriler, üzerinde durulmuş olan sorunun en azından biraz olsun sınırlandırılmasına ve objektif bir tapu sicil uygulamasına katkı sağlayacaktır.

Nihayet mirasçının tapu sicilini inceleme hakkı ile miras hukukundaki bilgi edinme hakkından (TMK m. 646 f. 3, TMK m. 649 f. 2) birlikte yararlanabilme imkanına işaret edilebilir. Şu ana kadar aktarıldığı üzere TMK m. 646 f. 3, TMK m. 649 f. 2 hükümlerine başvuru imkanı, tapu sicilini inceleme hakkını (TMK m. 1020 f. 2) engellememektedir. Mirasçının bazen tapu sicil kayıtlarını inceleme hakkı kullanımı sonucu elde edeceği bilgiler, onun masraflı dava süreçlerine girmesinin önüne en baştan geçebilecektir. Bazen ise bu bilgiler, miras hukuku taleplerinin ileri sürülebilmesine sebebiyet verebilecektir. Bunun gibi mirasçının, dava süreci esnasında ve miras hukukundaki bilgi edinme hakkının yanında tamamlayıcı olarak inceleme hakkını kullanabilmesi de mümkündür<sup>335</sup>. Birlikte uygulamayı somutlaştırma üzere aşağıda bazı örnekler paylaşılabilir.

Örneğin mirasçının, miras kalan (sözleşmeye dayanan) bilgi edinme hakkı dahilinde<sup>336</sup> dava açmadan ve miras hukukuna ilişkin bilgi edinme hakkına başvurmadan önce doğrudan tapu

334 Krş. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, "2001/11 Sayılı Genelge", 2; Aybay, "Tapu Sicili", 17; Oktay Özdemir, "Tapu Sicilinin Aleniliği İlkesi", 510; "Tapu sicil kayıtları herkese açıktır (MK 1020)", Türk Hukuk Sitesi Forum Alanları- Hukuk Forumları- Hukuk Sohbetleri, (Erişim 2 Ağustos 2023), <https://www.turkhukuksitesi.com/showthread.php?t=13060>.

335 Schmid - Hürlimann Kaup, "Sachenrecht", N. 451; Deillon, "CHK Kommentar", Art. 970, N. 5.

336 Miras kalan sözleşmeye dayanan bilgi edinme hakkına ilişkin önceki açıklamalar için Bkz. İncelemenin I, B, 1 numaralı başlığı.

sicilinde inceleme hakkını kullanması mümkündür<sup>337</sup>. Bu durumda mirasçı menfaatini inanılır kılmak üzere birtakım hususları tapu memuruyla paylaşmalıdır. Öncelikle mirasçı bu kapsamda mirasçılık belgesini ibraz etmelidir. Ayrıca söz konusu talebin terekeye intikal ettiği ve bu kapsamda mirasbırakanla üçüncü kişi arasındaki sözleşmenin varlığı konusunda tapu memurunda bir kanaat oluşturulmalıdır<sup>338</sup>.

Yine örneğin mirasbırakan hayattayken serbestçe dönme hakkını saklı tutarak üçüncü bir kişiye (Ü1) taşınmaz bağışlamış<sup>339</sup> olsun. Değinilen işlem tenkise tabidir (TMK m. 565 f. 1 b. 4)<sup>340</sup> ve taşınmazın yeni maliki olan Ü1de tenkis borçlusudur. Miras hukukunda üçüncü kişinin bilgilendirme yükümlülüğünün hukuki dayanaklarına, bu yükümlülüğe kimlerin hangi şartlar ve kapsamda tabi olduğuna daha önce değinilmişti. İncelemede paylaşılan görüş dahilinde hem Ü1 hem de bundan haberdar olan, değinilen sürecin dışındaki üçüncü kişi (Ü2), bilgilendirme yükümlülüğüne tabidir. Burada mirasçı (M), Ü1'den örneğin öncesinde bir taşınmaz bağışlama vaadi mevcutsa buna ilişkin resmi şekilde düzenlenmiş ilgili metnin<sup>341</sup> bir örneğinin kendisiyle paylaşılmasını talep edebilir. Bunun gibi örneğin M, Ü1'den taşınmaz bağışlama sözleşmesine ilişkin tapu kütüğü sayfasını ve ilgili tapu sicil kayıtlarının örneğinin kendisiyle paylaşmasını isteyebilir. Ü1'in elinde bu kayıtlar bulunmaması durumunda ise Ü1 bunları Tapu Müdürlüğü'nden tedarik edip M ile paylaşmalıdır.

Değinilen örnek olayda aynı zamanda M'nin TMK m. 1020 hükmü dahilinde inceleme hakkı gündeme gelebilir. Öncelikle M, çalışmada savunulan görüş dahilinde mirasçılık sıfatından bağımsız olarak taşınmaza ilişkin bilgileri ilgisini inanılır kılmaksızın (serbestçe) inceleme hakkı bulunur<sup>342</sup>. Ayrıca diğer tapu sicil bilgilerine ilişkin olarak ise M'nin TMK m. 1020 f. 2

337 Schmid - Hürlimann Kaup, "Sachenrecht", N. 451; Deillon, "CHK Kommentar", Art. 970, N. 5.

338 Krş. Arnet - Schnierer, "Informationsansprüche der Erben", 233 vd.; Breitschmid - Matt, "Informationsansprüche der Erben", 92 vd.

339 Genel olarak bağışlama sözleşmesinin türlerinden biri olan serbestçe dönme hakkını saklı tutarak yapılan bağış sözleşmesi hakkında örneğin Bkz. Zevkliler - Gökyayla, "Borçlar Hukuku Özel", 187 vd.; Aral - Ayrancı, "Borçlar Hukuku Özel", 253 vd.; Yavuz vd., "Borçlar Hukuku Özel", 403; Eren, "Borçlar Hukuku Özel", N. 977 vd.

340 Krş. Ahmet Nar, Türk Miras Hukukunda Tenkis (İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2016), 175; Öztan, "Miras Hukuku", 102; Çabri, "Miras Hukuku Şerhi", § 565, N. 1508.

341 Taşınmazı konu alan bu hukuki işlem resmi şekle bağlıdır. Bu konuda Bkz. Murat Aydoğdu – Nalan Kahveci, Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri (Ankara: Adalet Yayınevi, 2021), 349; Eren, "Borçlar Hukuku Özel", N. 978; Gümüş, "Borçlar Hukuku Özel", 215.

342 Genel olarak ZGB Art. 970 Abs. 2 bağlamında mirasçıların bilgi edinme hakkına ilişkin olarak bu yönde Bkz. Arnet - Schnierer, "Informationsansprüche der Erben", 232; Enzmann, "Erbrechtliche Informationsansprüche", N. 120.



anlamında ekonomik menfaati (ilgisi) bulunduğu kabul edilebilecektir. Böylece M'nin doğrudan ilgisi kapsamında tapu sicilinin ilgili kayıtları üzerinde inceleme hakkını kullanması gündeme gelebilecektir. Daha önce değinildiği gibi M'nin tenkis davası açmadan önce (ancak tenkis davasına ilişkin hak düşürücü içinde) inceleme hakkını kullanabilmesi mümkündür. Bunun yanında çalışmada benimsenen görüş kapsamında değinilen taşınmaz bağışından haberdar olan Ü2'nin miras hukukuna ilişkin bir bilgilendirme yükümlülüğü gündeme gelebilir. M, bu kapsamda Ü2'den örneğin değinilen taşınmazın konum bilgisi, bunun devrine ilişkin hukuki işlemin detayları, bunun altında gizli işlem olarak bir satış sözleşmesi bulunup bulunmadığı (muris muvazaası olgusuna işaret eden durumlar<sup>343</sup>) vb. hakkında bilgi edinebilir.

Çalışma genelinde savunulan görüşler kapsamında mirasçının miras hukukundaki bilgi edinme hakkı ile tapu sicilini inceleme hakkına ilişkin yürütülecek değerlendirmeler arasında benzerlikler bulunduğu fark edilmektedir. Örneğin her ikisi de objektif şekilde ve mirasçılarının nitelikli bilgi ihtiyacı bulunduğu gözetilerek yürütülür. Her ikisi de hukuki işlem hayatındaki farklı olasılıkları ele alabilmek üzere öğretilen ve uygulamada geliştirilen, hüküm içi boşluk içeren, objektif şekilde ele alınan ölçütler içerirler. Örneğin miras hukukunda bilgilendirme yükümlülüğüne ilişkin makullük, beklenebilir ve paylaşımı objektif anlamda etkileyebilecek nitelikte olma ölçüler zikredilebilir. Bunlar ile tapu sicilini inceleme hakkının mevcudiyeti ve kapsamına ilişkin menfaati (ilgiyi) somutlaştıran nitelikli yakınlık, önemli menfaat, bilgi talebinin ölçülü olması gibi ölçütler benzerlik göstermektedir. Çalışmanın kapsamını genişletmemek üzere benzerliklere ilişkin verilen örnekler ile yetinilecektir. Ancak bu durum iki hakkın birlikte uygulamasına ilişkin yapılan inceleme ve geliştirilecek yaklaşımlarda, bunlar arasında bir değer transferi ve bağlantı kurulabileceğini göstermektedir.

Uygulamada tapu memurlarının, miras hukukunda mirasın paylaşımına ilişkin bilgi edinme hakkına ilişkin hükümlerin varlığından ve ayrıca iş yüklerinden dolayı mirasçılarının inceleme taleplerine isteksiz yaklaşabilmeleri mümkündür<sup>344</sup>. Bu durum dikkate alınarak mirasçılarının bilgi edinme hakkına ilişkin daha önce aktarılan kanun değişikliği önerisinin son fıkrasında

343 İptal ve tenkis talebi arasındaki ilişki, bunların aynı davada tehditli (kademeli) olarak istenebilmesi, bu konuda Yargıtay'ın yaklaşımı ile öğretinin görüş ve eleştirileri hakkında örneğin Bkz. Ayan, "Miras Hukuku", 243 vd.; Dural - Öz, "Miras Hukuku", N. 1147 vd., 1151; Antalya - Sağlam, "Miras Hukuku", 363 vd.

344 Krş. Aybay, "Tapu Sicili", 17. Nitekim daha önce aktarıldığı üzere İsviçre Federal Mahkemesi, söz konusu tereddütlerden dolayı değinilen hükümlerin varlığının, mirasçılarının tapu sicilini inceleme hakkını engellemeyeceğini açıkça vurgulamıştır. BGE 132 III 603, 4.3.2

mirasçılarının TMK m. 1020 dahilinde inceleme haklarının saklı olduğu öngörülmelidir<sup>345</sup>. Değinen öneri mirasçılarının inceleme hakkına sahip olduğunu ortaya koyarak hukuk güvenliğine katkı sağlayacaktır. Mirasın paylaşımında öngörülen bilgilendirme yükümlülüğü ile mirasçılarının bilgi edinmesi ve son soyutlamada mirasın doğru ve adil şekilde paylaşımı amaçlanmaktadır<sup>346</sup>. Olması gereken hukuka ilişkin önerilen madde de aynı amacı taşımaktadır. Mirasçının benzer şekilde bilgi edinmesine hizmet eden tapu sicilini inceleme hakkının kullanımını değinen amaca katkı sağlar. Bunun gibi medeni hukukun yeknesaklığı ilkesi ve medeni hukukun farklı kitaplarının şekli ve maddi anlamda bütünlüğü de<sup>347</sup>bu öneriyi desteklemektedir.

## SONUÇ

Her bir mirasçı, TMK m. 646 f. 3, TMK m. 649 f. 2 hükümleri dahilinde diğer bir mirasçıya karşı ileri sürebileceği çok geniş kapsamlı bir bilgi edinme hakkına sahiptir. Tamamlayıcı olarak TMK m. 620 f. 2 ve 3 hükümlerinin ise mirasçının bilgi edinmesine sınırlı bir katkısı olacaktır. Gerek bilgi edinme hakkının tabi olduğu kabul edilebilecek mirasçılara gerekse bilgilendirme yükümlülüğünün kapsamına ilişkin dürüstlük kuralı dahilinde objektif ölçütler kullanılarak bir değerlendirme yapılmalıdır.

Miras kalan sözleşmeye dayanan bilgi edinme hakkı, mirasbırakanın ölümü anındaki kapsamıyla mirasçılara geçer. Ancak mirasçılarla devam edilecek bu sözleşmeye onların menfaatleri ve bilgilendirmenin amacı gözetilerek devam edilmeli ve onların menfaatleri gözetilerek bilgi verme yükümlülüğünün türü ve kapsamı yeniden şekillendirilmelidir.

345 İsviçre Medeni Kanun Taslağı (VE-ZGB) Art. 601a Abs. 3'te bilgi vermek ile yükümlü üçüncü kişiler, tereke konusu malvarlığı değerlerini yönetmiş, bu değerleri iyileştirmiş veya ellerinde bulundurmuş olanlar şeklinde sayılmıştır. Bu bağlamda Arnet - Schnierer, tapu memurlarının bu kapsamda Sayılıp sayılmayacağına ilişkin bir değerlendirmesinde, tapu memurlarının tereke konusu malvarlığı değerlerini yöneten, buna zilyet veya sahip olan olarak kabul edilemeyeceklerini belirtmektedirler. Yazarlara göre VE-ZGB Art. 601a Abs. 3'ün yasalması durumunda, ZGB Art.970 hükmünün uygulamasında bir farklılık olmayacaktır. Miras hukuku ve tapu sicil hukukundaki bilgi edinme talepleri, birbirinden bağımsız olarak, yan yana varlıklarını sürdürmeye devam edeceklerdir. Bu konuda aktarılan açıklamalar için Bkz. Arnet - Schnierer, "Informationsansprüche der Erben", 236. Genel değerlendirmeler için Bkz. Bundesamt für Justiz, "Bericht", 45; Leu, "Auskunftsrechte von Erben", 281 vd.

346 Krş. Öztan, "Miras Hukuku", 455; Yılmaz, "Miras Hukuku", 299 vd.; İmre - Erman, "Miras Hukuku", 483; Öztan, "Miras Hukuku", 465 vd.

347 Krş. Antalya - Topuz, "Medeni Hukuk", 100 vd.

Mirasın paylaşımında üçüncü kişilerin mirasçılara karşı bilgi verme yükümlülüğünü düzenleyen açık bir kanuni dayanak bulunmamaktadır. Ancak incelemede böyle bir yükümlülüğün farklı hukuki dayanaklarla kabul edilebileceği gerekçeleriyle ortaya konmuştur. Miras hukukundaki bilgilendirme yükümlülüğüne tabi üçüncü kişilerin arasında öncelikle mirasbırakan hayatta iken malvarlığı, öldükten sonra ise tereke konusuyla üstlendikleri görevler dolayısıyla ilgilenen kişiler sayılabilir. Bunun yanında bilgilendirme yükümlülüğüne tabi üçüncü kişilerin belirlenmesinde iki ayrı ölçüt önerilmiştir. Bunlardan ilkinde göre miras hukukunda yükümlü olabilecek kişiler bu kapsamda sayılabilir. İkincisinde ise üçüncü kişinin mirasbırakan ile aralarında malvarlığı ilişkileri bulunmuş olması aranmaktadır. Nihayet mirasçı, değinilen kişiler hakkında bilgisi olan diğer üçüncü kişilere karşı da bilgi edinme hakkını kullanılabilecektir. Üçüncü kişilerin yükümlülüğü, mirasçıların kendi aralarındaki bilgi verme yükümlülüğünden farklı olarak kendiliğinden değil talep üzerine söz konusu olur. Bilgi edinme hakkını kullanan mirasçı, bahsedilen kişilerin değinilen durumlarda olduğunu makul şekilde ortaya koymalıdır. Özellikle üçüncü kişilerin değinilen durumlarda bulunduğu muhtemel ise bu konuda bir menfaat değerlendirilmesi yürütülmelidir. Gerek mirasçıların gerek üçüncü kişilerin bilgilendirme yükümlülüğünün kapsamına ilişkin mirasın paylaşımını objektif anlamda etkileyebilecek nitelikte olma ölçütüne başvurulmalıdır.

TMK m. 1023'ün uygulanabilirliğine ilişkin 4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu dikkate alınarak yapılan değerlendirmede ise herkesin ilgisini inanılır kılması aranmaksızın serbestçe taşınmaza yönelik bilgileri (taşınmazı tanımlayıcı bilgiler, genel anlamda taşınmaza yönelik hak ve sınırlamalara ilişkin bilgiler) inceleme hakkına sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Ancak TMK m. 1020 ve ilgili mevzuatta değinilen istisnayı gözeten gerekli değişiklikler yapılmasını önerilmektedir.

Mirasçının malik statüsünden kaynaklı inceleme hakkında ileri sürülen menfaat ile tapu sicili unsuru arasında fonksiyonel bağlantı kanunen kurulmuş olmaktadır. Mirasçının diğer mirasçıların ve üçüncü kişilerin taşınmazlarına ilişkin inceleme hakkının kabulü ve fonksiyonel bağın kurulabilmesi için ise ek kriterler aranmalıdır. Bu kapsamda incelemede TMK m. 1023 f. 2'de zikredilen ve hukuken korunan menfaati ifade eden ilgiyi somutlaştırmak üzere birtakım ara değerlendirmeler içeren objektif, çok aşamalı şekilde değerlendirme öngören bir yaklaşım izlenmesi gerektiği önerilmiştir. Burada menfaatlerin değerlendirilmesi aşamasında inceleme başvurusunda bulunan mirasçının bilgi edinme menfaati yanında özellikle taşınmaz üzerindeki aynı hak sahiplerinin menfaatleri de dikkate alınmalıdır. İnceleme kapsamının belirlenmesi

aşamasında ise diğer ilgililerin yanında sözleşmeye taraf olan üçüncü kişilerin menfaatinin de sınırlayıcı şekilde dikkate alınabilmesi mümkündür.

Ancak menfaat değerlendirmesine ilişkin yaklaşımın zayıf yanlarından biri tapu memurunun değerlendirme sürecinin yürütümünde yetersiz kalabilmesidir. Bu bağlamda çalışmada söz konusu sorunu sınırlamak üzere bazı öneriler paylaşılmıştır. Bunlar arasında 2001/11 Sayılı Genelge’de mirasçıların bilgi ve belge istemlerine ilişkin rehber niteliğinde olacak bir bölüme yer verilmesi ve bu tapu memurlarına bu konuya ilişkin mesleki eğitimlerin verilmesi yer almaktadır.

Mirasçı tapu sicilini inceleme hakkı ile miras hukukundaki bilgi edinme hakkından birlikte yararlanabilir. Bu kapsamda özellikle yasal mirasçıların denkleştirme ve saklı paylı mirasçılarının tenkis talepleri bakımından tapu sicilini inceleme hakkı gündeme gelebilir. Denkleştirme veya tenkise ilişkin dava açıldıktan sonra veya bunun öncesinde inceleme hakkının kullanılabilmesi mümkündür. Mirasçının miras hukukundaki bilgi edinme hakkı ile tapu sicilini inceleme hakkına ilişkin yürütülecek değerlendirmeler arasındaki benzerlikler, bu iki hakkın birlikte uygulanmasına ilişkin yapılacak inceleme ve geliştirilecek yaklaşımlarda bunlar arasında bir değer transferi ve bağlantı kurulabilmesine imkân tanımaktadır.

Çalışmada önerilen esaslar dahilinde TMK’da mirasın paylaşımında mirasçılarının bilgi edinme hakkına ilişkin hükümlerde bir değişiklik yapılması önerilmektedir. Buna göre mirasın paylaşımında bilgilendirme yükümlülüğüne aynı madde altında düzenlenmeli ve açıkça üçüncü kişilerin bilgi verme yükümlülüğüne yer verilmelidir. Bu kapsamda hangi üçüncü kişilerin bilgi verme yükümlülüğüne tabi olduğu ve genel olarak bilgilendirme yükümlülüğünün kapsamı düzenlenmelidir. Bunların yanında önerilen metinde mirasçılarının TMK m. 1020 dahilinde inceleme haklarının saklı olduğu öngörülmelidir.

## KAYNAKÇA

Abt, Daniel. “Art. 581”. *Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Art. 457–640 ZGB*. ed. Peter Breitschmid vd. Zürich:Schulthess Juristische Medien AG, 3. Basım, 2016.

Akbıyık, Cem. *Karma Bağışlama Kavramı ve Miras Hukukundaki Yeri*. İstanbul: Aristo Yayınevi, 1997.

Akçaal, Mehmet. *Eşya Hukuku*. Ankara:Yetkin Yayıncılık, 2. Basım, 2022.

Akipek, Jale vd. *Türk Medeni Hukuku: Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, C 1*. Ankara, Beta Yayıncılık, 17. Bası,2021.

Akipek, Jale. *Türk Eşya Hukuku, Ayni Haklar- Birinci Cilt (Zilyetlik ve Tapu Sicili)*. Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 2. Basım, 1972.

Akipek, Jale vd. *Eşya Hukuku*. İstanbul: Beta Yayıncılık, 2. Basım, 2018.

Akyol, Şener. *Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 1995.

Antalya, O. Gökhan. “Eşya Hukukuna Hâkim İlkelerden Aleniyet İlkesi”. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*. 23/3 (2017), 419-440.

Antalya, O. Gökhan. *Elektronik Tapu Sicili*.Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.

Antalya, O. Gökhan. *Hukuk Metodolojisi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.

Antalya, O. Gökhan. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt V/1, 3*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 3. Basım, 2019.

Antalya, O. Gökhan- Topuz, Murat. *Medeni Hukuk: Giriş, Temel Kavramlar, Türk Medeni Kanunu'nun Başlangıç Hükümleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 4. Basım, 2021.

Antalya, O. Gökhan- Topuz, Murat. *Eşya Hukuku, Cilt IV/1*.Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2. Basım, 2021.

Antalya, O. Gökhan- Sağlam, İpek. *Miras Hukuku*. İstanbul: Seçkin Yayıncılık, 4. Basım,2019.

Aral, Fahrettin-Ayrancı, Hasan. *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*. Ankara: Yetkin Yayıncılık, 9. Baskı, 2012.

Arnet, Ruth- Schnierer, Elisabeth Anne. “III. Erbrecht,Stunde der Wahrheit? – Informationsansprüche der Erben im Kontext der Publizität des Grundbuchs”, *Der Mensch Als Mass, Festschrift für Peter Breitschmid*.ed. Ruth Arnet, Paul Eitel, Alexandra Jungo, Hans Rainer Künzle, 219-236, Zürich: Schulthess Juristische Medien AG, 2019.

Aron, Pfammatter. “Art. 970, 970a ”. *ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch, OFK*.ed.Kostkiewicz, Jolanta Kren vd. Zürich: Orell Füssli Verlag, 4. Basım, 2021.

Ayan, Mehmet. *Eşya Hukuku – I Zilyetlik ve Tapu Sicili*. Ankara: Adalet Yayınevi, 14. Baskı 2017.

Ayan, Mehmet. *Miras Hukuku*. Ankara: Adalet Yayınevi, 10. Baskı, 2020.

Ayan, Mehmet- Ayan, Nurşen. *Medeni Hukuka Giriş*. Ankara: Adalet Yayınevi, 9. Baskı, 2020.

Aybay, Rona. “Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, MK 1020/II'yi Yürürlükten Kaldırdı Mı?”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 53 (2004), 216-220.

Aybay, Rona. “Tapu Sicili “Herkes Açık” mıdır? Çelişkiler Yumağı Bir Madde: MK 1020. *İstanbul Barosu Dergisi*, 87/2 (2013), 15-31.

Aydemir, Muhammed Emin. *Kamu Yönetiminde Açıklık ve Bilgi Edinme Hakkı*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2020.

Aydoğdu, Murat- Nalan, Kahveci. *Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*. Ankara: Adalet Yayınevi, 5. Basım, 2021.

Azer, Can. *Bilgi Edinme Hakkı*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2010.

Başpınar, Veysel. “Elektronik Tapu Sicili Düzenlenirken, Tapu Sicilinin Aleniyeti ve Diğer Alanlarla İlgili Alınması Gereken Tedbirler”. *AÜHFD*, 57/3 (2008), 97-132.

Baygın, Cem. “Tenkis Davalarında Mirasbırakanın Tasarruf Nisabının Hesaplanması”. *EÜHFD* 12/3-4 (2008), 137-179.

Bayramoğlu, Necati Şükrü. “Mirasçılardan Bilgilendirme Yükümlülükleri”. *ERÜHFD* 12/2 (2021), 191- 216.

Bayramoğlu, Necati Şükrü. *Mirasta Denkleştirme*. Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2021.

Breitschmid, Peter- Matt, Isabel. “Informationsansprüche der Erben und ihre Durchsetzung insbesondere Informationsansprüche gegenüber Banken über ihre Geschäftsbeziehung mit dem Erblasser”. *Successio* (2010), 85-107.

Bydlinski, Franz. *Juristische Methodenlehre und Rechtsbegriff*. Wien NewYork: 2. Baskı, Springer Verlag, 2011.

Çabri, Sezer. *Miras Hukuku Şerhi, (TMK m. 575-639), Cilt-II*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 1. Basım, 2020.

Çabri, Sezer. *Miras Hukuku Şerhi, (TMK m. 640-682), Cilt-III*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 1. Basım, 2020.

Çağa, Tahir. “Özel Hüküm Genel Hükümü Daima Bertaraf Eder Mi?”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 3 (1991), 366 – 375.

Deillon, Schegg Bettina. “970, 970a”. *Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Art. 457–640 ZGB*. ed. Peter Breitschmidvd. Zürich: Schulthess Juristische Medien AG, 3. Basım, 2016.

Dorjee-Good, Andrea. “Das Anwaltsgeheimnis ist auch gegenüber den Erben des Klienten zu wahren, BGE 135 III 597”. *Successio* 4 (2010): 299-307.

Dorjee-Good, Andrea. “Neue (Un-)Klarheiten zur Auskunftspflicht der Banken gegenüber den Erben, Urteilsbesprechung BGer 4A\_522/2018”. *Successio* 2 (2020), 170-182.

Druey, Jean Nicolas. “Das Informationsrecht des Erben - die Kunst, Einfaches kompliziert zu machen”. *Successio* 3 (2011), 183-188.

- Druey, Jean Nicolas. *Grundriss des Erbrechts*. Bern: Stämpfli Verlag, 5. Basım, 2002.
- Dural, Mustafa- Sarı, Suat. *Türk Özel Hukuku, C. I, Temel Kavramlar ve Medeni Kanununun Başlangıç Hükümleri*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 12. Baskı, 2017.
- Dural, Mustafa- Ögüz, Tufan. *Türk Özel Hukuku (Kişiler Hukuku)*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 22. Basım, 2021.
- Dural, Mustafa- Öz, Turgut. *Türk Özel Hukuku Cilt: IV Miras Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 18. Basım, 2022.
- Edis, Seyfullah. *Medeni Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 6. Baskı, 1997.
- Eken, Musa. *Yönetimde Şeffaflık: Teori – Uygulama*. Sakarya: Sakarya Kitabevi, 2005.
- Enzmann, Jessica. *Erbrechtliche Informationsansprüche und deren verfahrensrechtliche Durchsetzung, insbesondere die Stufenklage*. Zürich: Schulthess Verlag, 2023.
- Eren, Fikret. *Mülkiyet Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayıncılık, 4. Basım, 2016.
- Eren, Fikret. *Borçlar Hukuku, Özel Hükümler*. Ankara: Yetkin Yayınları, 7. Basım, 2019.
- Eren, Fikret. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Yetkin Yayıncılık, 24. Bası, 2019.
- Eren, Fikret – İpek, Yücer Aktürk. *Türk Miras Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 4. Basım, 2021.
- Ertaş, Şeref. *Eşya Hukuku*. İzmir: Barış Yayınları, 16. Basım, 2021.
- Escher, Arnold. *Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, III. Band: Das Erbrecht, Erste Abteilung: Die Erben, Artikel 457-536*. Zürich: Schulthess Verlag, 3. Basım, 1959.
- Escher, Arnold. *Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, III. Band: Das Erbrecht, Zweite Abteilung: Der Erbgang, Art. 537-640*. Zürich: Schulthess Verlag, 3. Basım, 1960.
- Esener, Turhan – Güven, Kudret. *Eşya Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayıncılık, 8. Basım, 2019.
- Erkan, Vehbi Umut- Özsoy, Rabia. “Bilgi Edinme Hakkı ve Özel Hayatın Gizliliği Çerçevesinde Tapu Sicilinin Açıklığı İlkesi”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 72/1 (2023), 97-120.
- Genna, Gian Sandro. “Bundesgerichtliche Widersprüchlichkeiten zum Informationsanspruch im Erbrecht?”. *Successio* 3 (2011), 203-207.
- Gezder, Ümit. “Ölüm Sonrası Hatırayı Koruma Doktrini ve Ölüm Sonrası Kişiliğin Korunması Teorisi”. *İÜHKM* 65/1 (2007), 207 – 222.
- Göksu, Tarkan. “Informationsrechte der Erben”. *AJP* (2012), 953-965.



Göksu, Tarkan. “ZGB Art. 510”. *Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Art. 457–640 ZGB*. ed. Peter Breitschmid vd. Zürich:Schulthess Juristische Medien AG, 3. Basım, 2016.

Güleş, Bedia. “İnanılır İlgı” Kavramı Çerçevesinde Tapu Sicilinin Bilimsel Çalışmalara Açıklığı. *KTO Karatay Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 3/2 2018, 85-102.

Gümüş, Alper. *Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Cilt 2*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 3. Baskı, 2014.

Gümüş, Alper. *Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri*. Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2021.

Gündüz, F. Ebru-Yazıcıoğlu, İsmail. “Bilgi Edinme Hakkı Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması”. *Anayasa Yargısı Dergisi* 38/1 (2021), 171-204.

Gürsoy, Kemal Tahir vd. *Türk Eşya Hukuku*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınlar, 1978.

Halil, Akkanat. *Ölümün Özel Hukuk İlişkileri Üzerindeki Etkisi*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2004.

Hatemi, Hüseyin. *Miras Hukuku*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 5. Basım, 2014.

Hatemi, Hüseyin vd. *Eşya Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 1991.

Hatemi, Hüseyin. *Medeni Hukuk'a Giriş*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 10. Basım, 2021.

Hatemi, Hüseyin. *Kişiler Hukuku*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 9. Basım, 2021.

Helvacı, Serap. *Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar*. İstanbul: Beta Yayıncılık, 2001.

Helvacı, Serap. *Gerçek Kişiler*. İstanbul: Legal Yayıncılık, 5 Basım, 2013.

Helvacı, Serap- Erlüle, Fulya. *Medeni Hukuk*. İstanbul: Legal Yayıncılık, 3 Basım, 2014.

Hrubesch Millauer, Stephanie vd. Bern, *Sachenrecht*. Stämpfli Verlag, 5. Basım, 2017.

Häfliger, Manuela. “Art. 607, 610”. *ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch, OFK*. ed. Kostkiewicz, Jolanta Kren vd. Zürich: Orell Füssli Verlag, 4. Basım, 2021.

Işıқтаç, Yasemin- Metin, Sevtap. *Hukuk Metodolojisi*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 6. Basım, 2019.

İmre, Zahit - Erman, Hasan. *Miras Hukuku*. İstanbul: Der Kitabevi, 16. Basım, 2022.

İnan, Ali Naim vd. *Miras Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 11. Basım, 2022).

Kılıçarslan, Seda Kara. “Tüketici Sözleşmelerinde Bilgilendirme Yükümlülüğü”, *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi* 2 (2015), 185- 222.

Kılıçoğlu, Ahmet M. *Miras Hukuku*. Ankara: Turhan Kitabevi, 11. Basım, 2021.

Kocayusufpaşaoğlu, Necip. *Borçlar Hukuku Genel Bölüm, C. I, Borçlar Hukukuna Giriş Hukuki İşlem, Sözleşme*. İstanbul:Filiz Kitabevi, 7. Bası,2017.

Koçak, Süleyman Yaman. “Kamu YönetimindeAçıklık İçin Bilgi Edinme Hakkı”. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 23 (2010), 115- 125.

Künzle, Hans Rainer. “Auskunftspflichten gegenüber Erben”. *Successio* 4 (2012): 256- 279.

Leu, Daniel. “Auskunftsrechte von Erben wirtschaftlich Berechtigter de lege lata und de lege ferenda”. *Successio* 4 (2017):270-283.

Leu, Daniel- Gabrieli, Daniel. “Art. 553”. *Basler Kommentar, Zivilgesetzbuch II, Art 457-977 ZGB, Art. 1-61 SchlT ZGB*. Bern: Helbing Lichtenhahn Verlag, 7. Basım, 2023

Liechti, Fabrizio Andrea. “581”. *ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch, OFK*.ed.Kostkiewicz, Jolanta Kren vd. Zürich: Orell Füssli Verlag, 4. Basım, 2021.

Merz, Hans. *Berner Kommentar zumschweizerischen Privatrecht, Band I, Einleitung und Personenrecht*. Bern: Stämpfli Verlag, 1966.

Meyer, Thomas. “Art. 607, 610”. *Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Art. 457–640 ZGB*.ed. PeterBreitschmid vd. (Zürich:Schulthess Juristische Medien AG, 3. Basım, 2016.

Minning, Yannick. “Art. 607, 610”. *Basler Kommentar, Zivilgesetzbuch II, Art 457-977 ZGB, Art. 1-61 SchlT ZGB*. Bern: Helbing Lichtenhahn Verlag, 7. Basım, 2023.

Nar, Ahmet. *Türk Miras Hukukunda Tenkis*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2016.

Nomer Nami, Haluk-Akbulut, Pakize Ezgi.*Medeni Hukuka Giriş*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 6. Basım, 2021.

Nomer Nami, Haluk-Ergüne, Mehmet. *Eşya Hukuku*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 9. Baskı, 2022.

Oğuzman, M. Kemal vd. *Kişiler hukuku: Gerçek ve tüzel kişiler*. İstanbul:Filiz Kitabevi, 18. Basım, 2018.

Oğuzman, M. Kemal vd. *Eşya Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 23. Basım, 2017.

Oğuzman M. Kemal-Öz, M. Turgut. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. I*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 18. Bası, 2020.

Oğuzman, M. Kemal- Barlas, Nami. *Medeni Hukuk*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 28. Baskı, 2022.

Oktay Özdemir, Saibe. “Kişilik Hakkı ve Bilgi Edinme Hakkı Çerçevesinde Tapu Sicilinin Aleniği İlkesi”. *Prof. Dr. Özer Seliçi’ye Armağan*.ed. Hüseyin Hatemi. 531-560. (Ankara: Seçkin Yayıncılık,2006).

Okur, Sinan. *Türk Medeni ve Borçlar Hukukunda Metot*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2022.

Ott, Walter - Grieder, Thomas. “Plädoyer für den postmortalen Persönlichkeitsschutz”. *AJP* 6 (2001), 627- 631.

Özcan, Zeynep. “§ 2 Hukuk Kurallarının Özellikleri, Çeşitleri ve Uygulanması”. *Medeni Hukuk-I*. Ed.: Metin, İkizler- Özlemi Tüzüner. Ankara:Adalet Yayınevi, 1. Baskı, 2021.

Özcan, Bilge.*Kişiler hukuku gerçek kişiler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 11. Basım, 2021.

Özcan, Bilge. *Miras Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayıncılık, 12. Basım, 2021.

Reisoğlu, Safa. *Türk Eşya Hukuku Cilt.1 Giriş – Zilyedlik – Tapu Sicili ve Kadastro ve Tahriri Kanunu – Tapulama Kanunu*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 6. Basım, 1980.

Rey, Hans. “Zur Öffentlichkeit des Grundbuchs (Schriftliche Fassung des vor der Gesellschaft der Notar-Stellvertreter des Kantons Zürich am 16. November 1983 gehaltenen Referats)”. *ZBGR* 65 (1984): 73-84.

Schaufelberger, Peter C.- Keller Lüscher, Katrin. “ZGB Art. 607, 610”. *Basler Kommentar, Zivilgesetzbuch II*. ed. Heinrich Honsell vd. Basel: Helbing Lichtenhahn Verlag, 5. Basım, 2015.

Schmid, Jürg- Arnet, Ruth.“Art. 670, 670a”, *Basler Kommentar, Zivilgesetzbuch II, Art 457-977 ZGB, Art. 1-61 SchlT ZGB*. Bern: Helbing Lichtenhahn Verlag, 7. Basım, 2023.

Schmid, Jörg- Hürlimann Kaup, Bettina. *Sachenrecht*. Zürich, Schulthess Verlag, 5. Basım, 2017.

Schröder, Andreas. “Erbrechtliche Informationsansprüche oder: die Geister, die ich rief...”. *Successio* 3 (2011), 189-202.

Schwander, Ivo. “Art. 560”. *Basler Kommentar, Zivilgesetzbuch II, Art 457-977 ZGB, Art. 1-61 SchlT ZGB*. Bern: Helbing Lichtenhahn Verlag, 7. Basım, 2023.

Serozan, Rona. *Eşya Hukuku I*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 3. Basım, 2014.

Serozan, Rona. *Hukukta Yöntem*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2. Basım, 2017.

Serozan, Rona-Baki İlkay, Engin. *Miras Hukuku*. İstanbul: Seçkin Yayıncılık, 7. Basım, 2019.

Sirmen, Lale. *Eşya Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayıncılık, 9. Basım, 2021.

Stähli, Peter. “581”. *ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch, OFK*. ed.Kostkiewicz, Jolanta Kren vd. Zürich: Orell Füssli Verlag, 3. Basım, 2016.

Sulu, Muhammed. *Ticari Sır*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 3. Basım, 2020.

Şengül, Mehmet. *Tapu Sicilinin Aleniyeti*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2013.

Tekelioğlu, Numan. *Miras Paylaşma Sözleşmesi*. Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2021

Tekinay, Selahattin Sulhi vd. *Eşya Hukuku Cilt: 1, Zilyetlik- Tapu Sicili, Mülkiyet*. İstanbul:Filiz Kitabevi, 5. Bası, 1989.

Tuor, Peter. *Berner Kommentar. Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, Band III: Das Erbrecht, 1. Abteilung: Die Erben, Artikel 457 – 536 ZGB*. Bern, Stämpfli Verlag, 1952.

Tuor, Peter-Vito, Picononi. *Berner Kommentar, Kommentar zum schweizerischen Zivilgesetzbuch, Band III: Das Erbrecht, 2. Abteilung: Der Erbgang, Artikel 537-640 ZGB*. Bern: Stämpfli Verlag, 2. Basım, 1964.

Tuor, Peter vd. *Das schweizerische Gesetzbuch*. Schulthess Verlag, Zürich-Basel-Genf, 2002.

Topuz, Murat. *Türk Özel Hukuku'nda Taşınmaz Mülkiyeti*. Ankara: Seçkin yayıncılık, 2020.

Turan Başara, Gamze. *Miras Hukukunda Denkleştirme*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2013.

Turhan, Esener – Güven, Kudret. *Eşya Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayıncılık, 8. Basım, 2019.

Ünal, Mehmet- Başpınar, Veysel. *Şekli Eşya Hukuku*. Ankara: Savaş Yayınevi, 12. Basım, 2021.

Wilsch, Harald. “§ 12 Grundbucheinsicht; Abschriften”. *Beck'scher Online Kommentar GBO*.ed. Stefan Hügel. München, Beck Verlag, 33. Basım, 2018.

Wolf, Stephan. “Auskunftspflichten unter Miterben BGE 127 III 396 ff.”, *Recht- Zeitschrift für juristische Weiterbildung und Praxis*”. (2002), 74- 82.

Wolf, Stephan. “ZGB Art. 602-605, 607-611”. *Berner Kommentar, Art. 602–619 ZGB*.ed. Heinz Hausheer vd. 5-154, 175- 256. Bern: Stämpfli Verlag AG, 1. Basım, 2014.

Wolf, Stephan- Gian Sandro, Genna. *Schweizerisches Privatrecht, Band IV/1: Erbrecht*. Basel: Helbing Lichtenhahn Verlag, 2015.

Wolf, Stephan- Hrubesch Millauer, Stephanie. *Grundriss des schweizerischen Erbrechts*. Bern: Stämpfli Verlag, 2017.

Yavuz, Cevdet vd. *Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler*. İstanbul: Beta Yayıncılık, 11. Baskı, İstanbul 2022.

Yılmaz, Süleyman. *Medeni Hukuk Cilt-I Başlangıç Hükümleri*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2022.

Yılmaz, Süleyman. *Medeni Hukuk Cilt-IV Miras Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2022

Zevkliler, Aydın-Gökyayla, Emre. *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*. Ankara: Vedat Kitapçılık, 20. Baskı, 2020.

Zobl, Dieter. *Grundbuchrecht*. Zürich, Orell Füssli AG, 2. Basım, 2004.

## Elektronik Kaynaklar

Die Bundesversammlung der Schweizerischen Eidgenossenschaft, “Vorentwurf Schweizerisches Zivilgesetzbuch (Erbrecht)”. Erişim 27 Haziran 2023. <https://www.bj.admin.ch/dam/data/bj/gesellschaft/gesetzgebung/erbrecht/vorentw-d.pdf>

Bundesamt für Justiz BJ- Direktionsbereich Privatrecht. “Bericht über das Ergebnis des Vernehmlassungsverfahrens vom 10. Mai 2017”. Erişim 2 Temmuz 2023). <https://www.bj.admin.ch/dam/data/bj/gesellschaft/gesetzgebung/erbrecht/ve-ber-d.pdf>

Lexpera, “İçtihat”. Erişim Tarihi: 19 Temmuz 2023. [www.lexpera.com](http://www.lexpera.com), mevzuat sistemi

TKGM, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü. “Bilgi Edinme Kanunu”. Erişim 19 Temmuz 2023. <https://www.tapu-kadastro.net/index.php/kunena/6-tapu-fen/941-bilgi-edinme-kanunu>

TKGM, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü. “Tapu Bilgileri Sorgulama (Mirasçısı Olduğunuz Kişi Adına)”. Erişim 19 Temmuz 2023. <https://www.turkiye.gov.tr/tapu-ve-kadastro-tapu-bilgileri-sorgulama-mirascisi-oldugunuz-kisi-adina>

Türk Hukuk Sitesi. “Tapu sicil kayıtları herkese açık mıdır (MK 1020)”. Erişim 2 Ağustos 2023. <https://www.turkhukuksitesi.com/showthread.php?t=13060>